

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

RELIGIOZITA NA HLUČÍNSKU

RELIGION IN HLUČÍNSKO

Bakalářská diplomová práce

Daniela Dokulilová

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 14. března 2013

Obsah

Úvod	4
1 Religiozita	6
1.1 Religiozita v České republice	8
1.2 Římskokatolická církev	9
1.2.1 Římskokatolická církev v České republice.....	10
1.3 Teorie sekularizace	12
1.3.1 Kritika teorie sekularizace.....	13
2 Metodika vedení rozhovorů	16
2.1 Respondenti.....	16
2.2 Vedení rozhovorů	18
3 Hlučínsko	20
3.1 Historie Hlučínska	20
4 Religiozita na Hlučínsku	25
4.1 Religiozita na Hlučínsku v průběhu historie.....	26
4.2 Specifika hlučínské religiozity z pohledu Hlučíňanů.....	32
4.2.1 Religiozita jako součást sociální identity obyvatel Hlučínska	33
4.2.2 Religiozita jako stabilita v nestabilním světě	35
4.2.3 Religiozita jako součást socializace	36
4.2.4 Religiozita na Hlučínsku za komunistického režimu	37
4.2.5 Religiozita na Hlučínsku dnes	40
Závěr	44
Anotace	46

Úvod

Než jsem se rozhodla vzít si jako téma své bakalářské práce Hlučínsko, nevěděla jsem o této oblasti téměř nic. Postupným odhalováním specifík regionu jsem zjistila, že Hlučínsko je oblast velice zajímavá jak po stránce sociologické, tak po stránce lidské. Těžké úděly obyvatelstva tohoto malého kousku České republiky, kterým zmítala jedna bouře za druhou, se výrazně projevily při utváření tohoto jedinečného regionu a mentality místních lidí. Chtěla jsem se o těchto strastiplných osudech dozvědět více a zároveň se svou troškou pokusit o zachycení alespoň jednoho úseku života hlučínských obyvatel.

Tímto úsekem se pro mě bez velkého přemýšlení stala místní religiozita. K tomuto tématu mám velmi blízko už z důvodu, že jsem sama katolička. Ačkoliv pocházím z Vysočiny, která je jedním z těch religióznějších krajů České republiky, na vlastní kůži zažívám, že věřit v Boha je dnes opravdu výjimečné a víra se mnohdy stává spíše atrakcí, než běžnou součástí života. Na Hlučínsku tomu tak však není. Hlučínský kraj je mimo jiné specifický svou nadprůměrně vysokou religiozitou, kterou vybočuje z řady ostatních krajů České republiky. Pokusit se zjistit důvody, proč tomu tak je a snaha o přiblížení podoby dnešní hlučínské religiozity, se staly stěžejními úkoly mé práce.

První část mé práce je teoretická. Věnuji se v ní religiozitě, teorii sekularizace a její kritice, a také římskokatolické církvi, která je pro mou práci díky náboženské homogenitě Hlučínska nejdůležitějším náboženstvím. Vycházím především z literatury o religiozitě, částečně také z vlastních vědomostí. V této části práce se také zaměřuji na Hlučínsko z pohledu historie, která je pro pochopení výjimečnosti regionu důležitá. Nejdůležitějšími zdroji pro mě byly publikace napsané o této oblasti, především práce Plačka, Binara a Jirásky, Malohlavy, Káněho a Mariánka a Mečiara. Užitečnými se pro mě staly také *Dějiny Českého Slezska 1740-2000* Daniela Gawreckého. Použila jsem i některé internetové zdroje.

Druhá část mé práce je věnovaná samotné religiozitě na Hlučínsku, kterou nejdřív opět popisuji za pohledu historie. Navazuji kapitolou, ve které předávám slovo samotným Hlučíňanům, kteří mi v průběhu volných rozhovorů sdělili mnoho užitečných poznatků o místní religiozitě. Tuto část jsem rozřadila do kapitol, které prezentují podle mého soudu nejdůležitější faktory ovlivňující hlučínskou religiozitu.

1 Religiozita

Ačkoliv se dnešní moderní doba jeví jako stále světštější a zvykli jsme si, že náboženství ve společnosti už nehraje nijak významnou roli, není tomu tak. Náboženství je ústředním bodem v životech mnoha lidí. Lidé odjakživa hledají odpovědi na otázky, které nás matou: Jak začal život? Co se stane, až umřeme? Je něco „nad námi“, existuje nějaká vyšší moc? Náboženství bylo pokusem nalézt v životě smysl a hodnotu a odpovědět na tyto otázky. S rozvojem lidského poznání se odpovědi začaly hledat pomocí vědy. Ta však není schopná vysvětlit vše, najít odpovědi na všechny otázky, které si klademe, což nás přivádí zpět k transcendentu a náboženství. Podle Hejny náboženství usiluje o celostní výklad světa a postavení člověka v něm a je tak neodmyslitelně spjata s lidským bytím. V dějinách lidstva nenalezneme kulturu, která by nevykazovala znaky religiozity, všude nacházíme stopy uctívání a náboženských obřadů (Hejna 2010, 9).

Výraz religiozita je odvozen od latinského výrazu *religio*, kterému v češtině připisujeme význam *náboženství*. Definic náboženství je samozřejmě mnoho. Podle Štampacha je náboženství osobně prožívaný a sociálně (případně institučně) vyjádřený vztah člověka ke skutečnosti pokládané za transcendentní (Štampach 2010, 16).

V sociologii náboženství se pak uplatňují dva typy definic náboženství – substanciální a funkcionální. „Substanciální vymezení vychází z představy, že existuje nějaká podstata, která je všem náboženstvím společná. Může to být idea transcendentna či spásy, rituály nebo viditelné církve, které vznikají díky integrační funkci religiozity.“ (Lužný, Nešpor, 2007, 16). Podstatu, která by byla společná všem náboženstvím, je však obtížné nalézt, proto jsou substanciální definice náboženství spíše výčtem několika znaků, které náboženství obvykle vykazují (náboženské vědomí, zakoušení nějakého souboru představ o světě a souvisejících sociálních norem, příkazů k jednání či příslušnosti k náboženským skupinám). Tyto definice ale náboženství vymezují příliš úzce. Mezi náboženské

fenomény řadí velkou část tradiční religiozity, málokdy ale i něco dalšího (Lužný, Nešpor 2007, 17).

Podle funkcionálního vymezení náboženství odpovídají na nějakou lidskou potřebu nebo plní nějakou důležitou sociální roli, která je v podstatě trvalá. Tyto definice náboženství umožňují jako náboženské ukázat a sociologicky vysvětlit i to, co se tak samo neoznačuje, nebo co dokonce proti (tradiční) religiozitě bojuje. Na druhou stranu funkcionální definice (oproti substancionálním) rozšiřují kategorii náboženství tak dalece, že někdy ztrácí svou interpretační sílu (Lužný, Nešpor 2007, 17–19).

Co se postavení náboženství týče, pro mnoho lidí dnes je něčím cizím a zbytečným nebo dokonce nebezpečným a škodlivým. Poukazuje se na fakt, že v pozadí teroristických útoků a kmenových či občanských válek stojí vždycky nějaké náboženství. Navzdory těmto pochybnostem a námitkám nás duchovní situace současného světa vede k tomu, abychom otázku náboženství brali vážně (Hejna 2010, 27). Ze 7 miliard lidí na Zemi se totiž v současné době za ateisty považuje jen něco přes 1 miliardu (Štampach 2010, 55). Tento demografický ukazatel jasně říká, že religiozita je stále živá pro většinu populace. Podle Havelky je náboženství v našem individuálním, rodinném, kulturním i politickém životě v určitém smyslu přítomné stále velice hluboce. Z náboženství (konkrétně z evropského křesťanství) se také rozvíjelo jak naše pojetí důstojnosti člověka a rovnosti lidí a na tom založené chápání vztahů k bližním a chápání lidských práv, tak i náš vztah k problémům života a smrti atp. (Havelka 1998, 20). Na druhou stranu i náboženství a církve jsou do značné míry spoluurčovány a formovány společenskými silami současnosti a vetkány do nenáboženských společenských procesů (ekonomických, politických, kulturních atp.) (Havelka 1998, 19).

Závěrem bychom mohli říci, že ač to vypadá, že náboženství ze světa mizí, je stále významnou součástí života mnoha lidí. Jak uvádí i Havelka, ač si to často neuvědomujeme, mnoho jevů, institucí a norem, které akceptujeme, vlastně prodlužují tradici a náboženská

přesvědčení našich předků, mnoho společenských skutečností (většina svátků v průběhu kalendářního roku, formy pověrčivosti a také různé soukromé události, jako např. křtiny či jmeniny) je náboženstvím stále ještě určováno (Havelka 1998, 19).

1.1 Religiozita v České republice

Česká republika je jednou z nejsekularizovanějších zemí na světě. Sekularizovanějšími zeměmi jsou už jen obyvatelé bývalého východního Německa a Estonska (Hamplová 2008, 20). Současnou situaci religiozity v České republice a příčiny této situace bych chtěla stručně přiblížit v této kapitole.

Ze začátku bych ráda přiblížila stav religiozity v České republice na základě údajů ze sčítání lidu. Počet lidí, hlásících se při sčítání lidu k náboženskému vyznání, od roku 1991 do dalšího sčítání v roce 2001 klesl ze 44 % na 32 %, tedy o více než jeden milion obyvatel. Údaje z posledního sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, hlásí další pokles věřících, a to o více než 11 %. Z necelých 21 % obyvatel České republiky, kteří se při sčítání označili za věřící, bylo navíc téměř 7 % těch, kteří se označili za věřící nehlásící se k žádné církvi. Na druhou stranu do skupiny „bez náboženské víry“ se přiřadilo pouze necelých 35 % obyvatel, necelých 45 % náboženskou víru nevedlo. (Zdroj: Obyvatelstvo podle náboženské víry a podle velikostních skupin obcí a krajů, Český statistický ústav)

Ačkoliv se zdá být nepochybné, že počet lidí hlásících se k nějaké církvi v České republice od Sametové revoluce klesá, podle Tučka může být tento pokles do jisté míry způsoben „nadhodnocováním“ počtu věřících v době konání prvního postsocialistického sčítání lidu. Část lidí se totiž mohla za věřící označit pouze ve snaze demonstrovat svou distanci od komunistického režimu (Tuček 2003, 61). Avšak snaha komunistického režimu potlačovat religiozitu a nahrazovat ji ateistickou propagandou vedl k tomu, že v postkomunistických

společnostech ke zvětšování úlohy organizovaného náboženství dochází jen pomalu a částečně (Nešpor 2004, 21).

Údaje ze sčítání lidu ale neznamenají, že je Čechům tak vzdálená víra v nadpřirozené jevy. Podle Hamplové přiřazení termínu „sekulární“ k naší zemi závisí pouze na definici náboženství, kterou použijeme, a na výběru praktik, na základě kterých míru „sekularismu“ a „religiozity“ posuzujeme (Hamplová 2008, 20). Jak uvádí i Oldrašínová, data kvantitativních šetření „nevypovídají o odmítavém postoji české populace k náboženství, ale spíše o její nechuti a nedůvěře k církevně organizovanému náboženskému životu.“ (Oldrašínová 2010, 118). Jak připomíná i Nešpor, formálně organizované typy současné religiozity jsou studovány dostatečně, kvantitativní výzkumy jsou orientovány především na studium členství v církvích, účasti na bohoslužbách a na další indikátory „oficiální“ církevní zbožnosti. Podle Nešpora se ale nejedná o nejdůležitější část náboženské sféry a pozornost by měla být věnovaná spíše privatizovaným formám náboženství (Nešpor 2004, 22).

Právě deprivatizace náboženství je pro Českou republiku podle Nešpora specifická. „Česká náboženská/spirituální scéna tak prochází ještě zásadnější transformací než společnost jako celek, ačkoliv její průběh, nabízející se možnosti, výsledek a namnoze i cíl lze v současnosti těžko předvídat.“ (Nešpor 2004, 34).

Pro mou práci je stěžejním náboženstvím římskokatolické, proto se v dalších kapitolách zaměřím na římskokatolickou církev a její postavení ve světě a České republice.

1.2 Římskokatolická církev

Římskokatolická církev je jednou z větví křesťanství. Křesťanství je dnes největším náboženstvím na světě s počtem věřících okolo dvou miliard. Římskokatolická církev má něco přes miliardu členů a je zastoupena téměř ve všech zemích světa. Charakteristikou této církve je centralizace a autoritativní model řízení. Papež, jakožto nástupce apoštola Petra, je považován za neomylného při vyhlášení článků

víry a oprávněného ke všem exekutivním a soudním úkonům v církvi jako celku a na každém místě. Římskokatolická církev je jako římská označována právě pro svou orientaci na Řím (Štampach 2010, 80).

Přes svou nepřetržitou kontinuitu od počátků křesťanství získávala římskokatolická církev dnešní podobu latinského západního křesťanství postupně. Zlomovými momenty byl Milánský edikt císaře Konstantina I., kterým je od roku 313 církev tolerována, a reformy císaře Justiniana I. (panoval 527–565), který potvrdil křesťanství v roli státní církve. Další zlomy představovaly konflikty s východní větví křesťanství mezi 9. a 13. stoletím a reformace v 16. století. Podle Štampacha „lze říci, že část západní církve, která nepřijala reformační podnět a utvrdila své věroučné a právní pozice na tridentském sněmu (1545–1563), dostala tehdy víceméně dnešní podobu.“ (Štampach 2010, 79).

1.2.1 Římskokatolická církev v České republice

Tradice římskokatolické církve v Česku sahá do konce 11. století, kdy definitivně zvítězilo latinské křesťanství, politická vazba na Svatou říši římskou a církevní vazba na Řím. Podle zásady *cuius regio, eius religio* nebyla pro velkou část národa náboženská příslušnost otázkou osobní volby. Ne vždy dobrovolné rekatolizace obyvatelstva mohly zasadit kořeny české nedůvěry k církvi dlouho spjaté s vládní mocí a celkové opatrnosti vůči organizovanému náboženství. Po vzniku Československé republiky se počet římských katolíků snížil asi o milion kvůli nově vzniklé Církvi československé a Českobratrské církvi evangelické. Při prvním sčítání lidu za komunistického režimu se k římskokatolické církvi hlásilo 76 % obyvatel ČSR, první sčítání po Sametové revoluci ukazuje už jen 36 % římských katolíků a sčítání lidu z roku 2001 27 %. Ti, co tuto církev opustili, se buď ocitají v položce „bez vyznání“ nebo posílili menší křesťanské církve, případně mimokřesťanská náboženství (Štampach 2010, 84).

Římskokatolická církev byla v České republice ze všech větví křesťanství nejvíce poznamenána komunistickým režimem, který k ní zaujímal v zásadě nepřátelský postoj. Komunistický režim, jenž byl nastolen v celé řadě zemí středovýchodní Evropy, měl v různých zemích v důsledku historických okolností i specifík jednotlivých komunistických stran různý vliv. Co se týče Československa, zdá se, že se zde (mimo Albánii) uplatňovala politika komunistického režimu nejdůsledněji a nejvytrvaleji (Balík, Hanuš 2007, 9–10).

Římskokatolická církev je na území České republiky tvořena dvěma církevními provinciemi, českou v čele s arcibiskupem pražským (tím je v současnosti kardinál Dominik Duka) a moravskou v čele s olomouckým arcibiskupem (v současnosti Jan Graubner). Záležitosti církve spravuje Česká biskupská konference, zřízená Apoštolským stolcem. ČBK je sborem biskupů České republiky, „kteří společně vykonávají některé pastorační úkoly ve prospěch křesťanů na svém území k dosahování vyššího dobra, které lidem poskytuje církev podle norem práva, zvláště prostřednictvím různých forem a způsobů apoštolátu, přizpůsobených duchu doby a místním podmínkám“. Předsedou je kardinál Dominik Duka (Zdroj: Katolická církev v České republice). V českých kostelech se často setkáme s kněžími z Polska, kteří jsou v Čechách přijímáni kvůli nedostatku českých kněží a adeptů kněžského svěcení.

Jak jsem však již v úvodní kapitole zmínila, počet katolíků je v České republice při každém sčítání menší a mnoho z těch, co římskokatolickou církev opustí, se přestane k náboženskému vyznání hlásit úplně. Podle údajů ze sčítání z roku 2011 také počet katolíků stoupá úměrně s věkem obyvatel (Zdroj: Obyvatelstvo podle náboženské víry a podle věku, Český statistický ústav). Podle těchto ukazatelů to vypadá, že České republice vážně hrozí, že římskokatolická církev tu jednou „vymře“.

1.3 Teorie sekularizace

Jandourkův sociologický slovník vymezuje sekularizaci jako proces postupné ztráty významu náboženského přesvědčení, praktik a institucí v moderní společnosti. „Indikátory sekularizace jsou klesající účast na bohoslužbách, nejednoznačná ochota přijímat náboženská přesvědčení, nevěle podporovat organizované náboženství finančně nebo členstvím v organizacích a ztráta respektu k náboženským autoritám.“ (Jandourek 2001, 212–213)

Po 19. a první dvě třetiny 20. století byla ústředním tématem sociologie náboženství (podobně jako dalších společenských věd) sekularizační teze. Úvahy o ztrátě společenského významu náboženství byly podporovány empirickými daty; stále větší část populace se při sčítání lidu označovala jako nevěřící, účast na bohoslužbách všech církví v průběhu 20. století rapidně klesala, stejně jako počet křtů, církevních sňatků a pohřbů. Jak dále uvádí Nešpor, náboženství také postupně přestalo figurovat v mezinárodní politice i ve vnitřní politice jednotlivých států (Nešpor 2004, 11). Základem sekularizační teze bylo, že náboženství je nekompatibilní s podmínkami v moderní společnosti a jeho význam se bude postupně snižovat, případně přímo zanikne (Lužný, Nešpor 2007, 78).

Podle Waldenfelse je sekularizace historicky spojena především s Francouzskou revolucí a s německou sekularizací z roku 1803, v rámci níž došlo k převzetí četných církevních statků zemskými vládci. Zdůrazňování sekularizace tedy vyrostlo z naší evropské kulturní historie a stalo se modelem výkladu dějin (Waldenfels 1994, 14–15).

Podle sociologů přichází sekularizace s modernizací, racionalizací a individualizací společnosti. Jak uvádí Václavík, některé koncepce považují či považovaly sekularizaci přímo za jeden ze základních procesů v rámci modernizace. „V mnohých koncepcích či výzkumech se dokonce očekávalo postupné nahrazení náboženství a náboženských institucí jejich moderními protějšky.“ (Václavík 2010, 30).

Co se týká racionalizace, tou se podle Fujdy míní „podřízení vztahu člověka k prostředí kalkulaci, která operuje pouze s jasně definovanými cíli a jim odpovídajícími prostředky.“ (Fujda 2010, 94). Kalkulace zahrnuje v ideálním případě pouze ekonomické hodnoty. Účelovou racionalitou, která se nejdříve etabluje v ekonomice, postupně ale ovládá i další sféry sociálního života, se tak dostáváme k individualizaci. Člověk ztrácí morální dohled nad sebou, je kontrolován technicky a byrokraticky. „Uspokojování jiných než materiálních potřeb se z větší části stává osobní záležitostí každého jednotlivce a náboženská svoboda extenzí svobody smýšlení.“ (Fujda 2010, 94). Jak uvádí i Váně, procesy individualizace nepopíratelně proměnily náboženskou sféru, což se nejvíce projevuje v tom, že roste počet jedinců, kteří usilují o samostatně utvářenou formu religiozity (Váně 2010, 65).

Jak se pokusím objasnit v další podkapitole, sekularizační teze se nepotvrdily a paradigmatem sociologie náboženství se staly naopak jejich kritiky.

1.3.1 Kritika teorie sekularizace

Sekularizační teze jako pilíře sociologie náboženství vzaly za své v sedmdesátých, osmdesátých a devadesátých letech 20. století, když se ukázalo, že sekularizace není nezbytným důsledkem modernizačních změn. Jak uvádí Lužný a Nešpor: „Náboženství, nebo alespoň některé jeho formy, si opět našlo cestu do veřejné sféry, médií, mezinárodní a ve většině zemí i domácí politiky, ovlivňuje celou řadu oblastí včetně kultury a vzdělávání, ekonomiky nebo rodinného života – nebo se o to alespoň snaží.“ (Lužný, Nešpor 2007, 141).

Jak se dříve předpokládalo, z obecného pravidla sekularizace měla existovat výjimka v podobě Spojených států. Ty lze totiž těžko považovat za méně vyspělé než Evropu. Přesto se však teorie sekularizace v Americe nepotvrdila, nedá se totiž říci, že by tam

náboženství upadalo. Výjimkou se tak stala naopak západní Evropa, kde jako by sekularizační teorie platily (Lužný, Nešpor 2007, 147).

Vysvětlení, proč byla výjimkou právě Evropa a proč právě tam došlo k naplnění sekularizačních teorií, podal José Casanova, podle kterého sekularizace zahrnuje tři nezávislé aspekty, totiž emancipaci světské sféry od náboženské legitimizace a mocenského působení, ústup od náboženského přesvědčení a konsekventní behaviorální praxe a náboženskou privatizaci. A právě k propojení všech tří aspektů došlo pouze v Evropě, kde „se všechny tyto dimenze uplatnily jako kritika etablovaného náboženství, v podobě kognitivní kritiky náboženství jako preracionálního uchopení světa, jež bude nahrazeno vědeckým pokrokem, politické kritiky veřejného náboženství a spojení „trůnu a oltáře“ za účelem potlačení lidových vrstev a konečně humanistické kritiky samotné ideje Boha jako sebeodcizené projekce lidských tužeb.“ (Nešpor 2006, 108–109) Nešpor dále uvádí, že sekularizační teorie měly podle Casanovy roli nikoliv důsledku modernizace, nýbrž fungovaly jako vlastní sebenaplňující proroctví. Důvodem, proč se Evropa jeví jako tak sekularizovaná, není její menší náboženské zaměření, ale její proticírkevní zaměření a odmítání jakéhokoliv „oficiálního“ náboženství proto, že jim bylo dlouho shora vnucováno. (Nešpor 2006, 109)

Podle Nešpora přinesly evropské dějiny destrukci náboženské legitimizace sociálního systému a pokusy o její nahrazení nějakou jinou. Ty se však ukázaly jako dlouhodobě neúspěšné. „Zbylo z nich silné proticírkevní vědomí, které se samo ne zcela přesně považuje za nenáboženské, spojované s vědeckým, technologickým, sociálním i ekonomickým pokrokem, nevraživě pozorující růst religiozity v jiných částech světa nebo i - díky imigrantům a do jisté míry také novým náboženským formám - ve vlastním prostoru.“ (Nešpor 2006, 112–113).

Pokud bychom měli problematiku sekularizačních teorií a jejich kritik stručně shrnout, lze říci, že ačkoliv sekularizační tendence proběhly a značně ovlivnily Evropu, religiozitu se jim vymýtít zcela

nepodařilo. Ta je v některých sférách života stále obtížně nahraditelná, nadále zaujímá důležité místo ve veřejném sektoru i v sociálním dění a je svým způsobem neodmyslitelnou součástí každodenního života jednotlivců i v tak sekularizovaných zemích, jak je Česká republika.

2 Metodika vedení rozhovorů

Před odjezdem na Hlučínsko jsem byla varována, že místní lidé nejsou k cizím moc sdílní a že tak budu data získávat těžko. Moje zkušenost s lidmi z Hlučínska byla jiná, všechny rozhovory, které jsem vedla, byly příjemné a respondenti byli otevření. První rozhovor se uskutečnil v polovině října 2012, podruhé jsem se na Hlučínsko vydala o měsíc později, ke konci listopadu.

Před uskutečněním rozhovorů jsem se seznámila s historií regionu, a to na základě studia literatury o Hlučínsku (Plaček 2007, Binar, Jirásek 2009, Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, Pavelčíková 1995), seznámila jsem se i se sociologickým výzkumem uskutečněným na Hlučínsku (Mečiar 2008). Studium historie Hlučínska mi pomohlo udělat si představu o důvodech nadprůměrně vysoké místní religiozity, které jsem si v rozhovorech ověřovala a doplňovala. Některé informace (např. příčiny nepatrného vlivu komunistického režimu na místní religiozitu) jsem se dozvěděla až od respondentů.

2.1 Respondenti

Dohromady jsem dělala čtyři rozhovory s pěti respondenty (v jednom případě šlo o manželský pár, ve výpovědích se střídali a doplňovali). Mým nejdůležitějším kritériem pro výběr respondentů bylo, aby trvale žili na Hlučínsku a tudíž znali hlučínské poměry. Čtyři z respondentů se narodili na Hlučínsku a žijí tam. Jeden se narodil v Ostravě, na Hlučínsku vyrůstal, po střední škole odešel studovat pryč a v roce 2011 se vrátil zpět na Hlučínsko.

Svou roli hrál při výběru také věk respondentů. Důležité pro mou práci bylo, aby alespoň někteří respondenti zažili poválečnou a komunistickou éru. Také jsem chtěla znát pohled na problematiku religiozity na Hlučínsku od někoho mladšího, abych mohla lépe ilustrovat proměny postojů k víře hlučínských obyvatel z optiky různých generací.

Velmi užitečný pro mě byl rozhovor s jedním hlučínským farářem, který byl shodou okolností Hlučíňan a znal tedy místní religiozitu z pohledu obyvatele Hlučínska i z pohledu místního faráře.

Výběr respondentů také závisel na kontaktech, které se mi podařilo získat. Většinu kontaktů jsem získala od paní Heleny Kubátové, jeden od spolužáka, který má v oblasti Hlučínska známé. V tabulce č. 1 uvádím základní charakteristiky respondentů.

Tabulka č. 1: Základní údaje o respondentech

Respondent	Místo narození a místo současného bydliště	Věk v době uskutečnění rozhovoru
Pan A T	Narodil se v Ostravě, vyrůstal na Hlučínsku, v současné době tam žije	46 let
Paní B i	Narodila se na Hlučínsku a celý život tam žije	72 let
Pan C r	Narodil se na Hlučínsku a celý život tam žije	82 let
Paní D z	Narodila se na Hlučínsku a celý život tam žije	53 let
Paní o v	Narodila se na Hlučínsku, studuje vysokou školu mimo Hlučínsko	20 let
Pan F r y	Narodil se v Opavě, v současné době žije na Hlučínsku	63 let

jsem měla předem dojednané, jeden nebyl domluvený, proběhl spontánně. Dva rozhovory proběhly v domácnostech respondentů, jeden proběhl v trafice v jedné hlučínské obci a jeden v Olomouci na naší katedře. Rozhovor s panem F jsem nevedla já ani jsem nebyla u rozhovoru přítomna, vedla jej spolužačka Jana Matoušková, která mi

svá data poskytla, protože naše témata se částečně překrývají a některá její data mi byla užitečná.

2.2 Vedení rozhovorů

Co se týká samotného dotazování, s respondenty jsem vedla rozhovory formou volného rozhovoru. Podle Reichela prezentuje volný rozhovor (též neformální, nestrukturovaný) relativně nejvyšší stupeň volnosti při dotazování. Otázky vznikají během přirozené komunikace s respondentem, nejsou předem dány. Výhodou těchto rozhovorů je míra spontaneity výpovědi, přinášející dosti konkrétní a často „hlubinné“ údaje (Reichel 2009, 110). Ve svých rozhovorech jsem se tedy snažila reflektovat aktuální situaci a reagovat na základě právě řečených výpovědí. Otázky jsem dopředu připravené neměla, pouze okruhy, kterých jsem se chtěla v rozhovorech dotknout.

Také jsem brala na vědomí zásady rozhovoru podle Kaufmannovy publikace *Chápající rozhovor*. Podle Kaufmanna musí být tazatel aktivní a rozhovor vést, zároveň ale musí umět vystupovat zdrženlivě a taktně. „Hlavní hvězdou je respondent, tazatel se mu musí snažit porozumět, pozorně a soustředěně mu naslouchat a dát mu tak najevo, že jím poskytnutý rozhovor má velký význam; měl by vyjadřovat živý zájem o jeho názory, včetně těch nejbanálnějších a nejpodivnějších, a projevovat dotazované osobě svoje sympatie.“ (Kaufmann 2010, 60). Navzdory klasickému pojetí metodologie rozhovoru, který hlásá neutralitu tazatele, se Kaufmann domnívá, že respondent naopak potřebuje určité náznaky, aby mohl svůj projev usměrnit. Pokud je tazatel příliš rezervovaný, neumožňuje respondentovi, aby se projevil otevřeně. Podle Kaufmanna je to právě zaujetí tazatele, které může vzbudit zaujetí respondenta. „Vhodný je tedy pravý opak neutrality a odstupu: plná, byť diskretní, a osobní účast.“ (Kaufmann 2010, 61). Ve svých rozhovorech jsem se snažila být k respondentům co nejvíce empatická, do vyprávění respondentů jsem vstupovala v případech, že se ubírala zcela od tématu. Moji respondenti byli sdílní a otevření, takže jsem mohla využívat techniku narativního rozhovoru a vyzvala

je k volnému vyprávění na dané téma. Otázky jsem pak pokládala v souvislosti s vyprávěným, na upřesnění a doplnění informací, popř. jsem jimi rozhovor zavedla do jiné oblasti dané problematiky, o které jsem se chtěla něco dozvědět.

Rozhovory jsem nahrávala na diktafon, následně jsem je doslovně přepsala.

Přepsané texty jsem pak kategorizovala do jednotlivých témat. O tématech jsem měla jistou představu už předtím, než jsem vedla rozhovory s respondenty. Některá témata ale vyplula na povrch až při rozhovorech. Témata, která jsem takto získala a která jsou pro moji práci stěžejní, tvoří kapitolu 4.2.

3 Hlučínsko

Hlučínsko je součástí Moravskoslezského kraje, nachází se mezi městy Opavou a Ostravou. Jeho přirozenou hranici tvoří na jihovýchodě řeka Odra, na jihu řeka Opava a na severu česko-polská hranice. Správním centrem regionu je město Hlučín, které má přes 14 tisíc obyvatel a je největším sídlem Hlučínska.

Současný mikroregion Hlučínsko je tvořen 27 obcemi, jedná se o obce Bělá, Bohuslavice, Bolatice, Darkovice, Dolní Benešov, Hať, Hlučín, Hněvošice, Chlebičov, Chuchelná, Kobeřice, Kozmice, Kravaře, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Píšť, Rohov, Služovice, Strahovice, Sudice, Šilheřovice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Vřesina, Závada. K Hlučínsku také patří některé ostravské městské části (Hošťálkovice, Lhotka a Petřkovice) a opavská městská část Malé Hoštice (Obce Hlučínska: Informační centrum Hlučín).

Ačkoliv je Hlučínsko poměrně malým územím (316 km²) s nízkým počtem obyvatel (téměř 72 000), představuje v českých dějinách region se specifickou minulostí a je fenoménem moderních českých dějin.

3.1 Historie Hlučínska

Pro pochopení specifičnosti hlučínského regionu je důležité znát jeho historii, protože právě ta onu specifičnost vytvořila. Hlučínsko je oblastí, která z historického hlediska prošla pěti stádii, z nichž se některá nestřídala po nijak dlouhé době. Pohnutá historie a těžké osudy hlučínských obyvatel hrály významnou roli i při utváření mentality místních, proto bych se v další podkapitole chtěla krátce zaměřit i na ni.

Do poloviny 18. století byl hlučínský kraj přímou součástí českých zemí. První polovina 18. století byla pro Hlučínsko osudová. V roce 1740 vtrhl násilně do Slezska pruský král Fridrich II. a historická země slezská byla v důsledku I. slezské války rozdělena. Marie

Terezie přišlo o téměř celé Slezsko a území obývané Moravci, budoucí Hlučínsko, se tak dostalo pod pruskou nadvládu (Mečiar 2008, 9). Tak pro obyvatele Hlučínska začal dlouhodobý proces postupného odnárodňování a germanizace (Malohlava, Káně, Mariánek 1960, 14–16). Postavení znevlněného českého lidu bylo v pruském státě ještě těžší a ubožejší než v bývalém Rakousku (Plaček 2007, 9).

Už od počátku však pruské germanizační snahy narážely na odpor širokých vrstev. Český lid je považoval za největší křivdu, která posilovala vědomí jeho národní příslušnosti k českému Opavsku a Moravě, se kterou byli stále spjatí církevní organizací. Aby se co nejvýrazněji odlišili od Prusů, říkali si „Moravci“ (Plaček 2007, 20). Hlučínsko bylo s Opavskem úzce spjato od nepaměti, v letech 1203 až 1318 bylo součástí markrabství moravského. Odtud název Moravci, jak si obyvatelé tohoto území po staletí říkali (Plaček 2007, 5). Identifikace s Moravou se u Čechů v Pruském Slezsku udržela dlouhou dobu (Mečiar 2008, 9). Díky tomu se uchovaly staré zvyky a tradice Slezanů a hlavně mateřský jazyk, jímž mluvilo téměř všechno obyvatelstvo Hlučínska. Právě zásluhou vědomí a pocitu křivdy se český jazyk v lidu udržoval z pokolení na pokolení (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 20).

V 60. letech 19. století, kdy podle Plačka dosahovalo vědomí moravské národní sounáležitosti nejvyššího stupně, se na politické scéně v Prusku objevil Otto von Bismarck, který umocnil německý nacionalismus a sjednotil německé země v Německé císařství. Moravci na Hlučínsku měli silné hospodářské vazby s Německem, protože byli nyní existenčně vázáni na Německo jako svého zaměstnavatele. Pracovní situace na Hlučínsku byla totiž tíživá, lidé odcházeli za prací do Německa, které se v druhé polovině 19. století stávalo průmyslovou velmocí. Němčina se pro Hlučičany stala nezbytným komunikačním prostředkem. Německá vláda nařídila, aby se němčina stala vyučovacím jazykem, což nebylo většině

Hlučíňanům proti mysli, z mateřského jazyka se stal jazyk vyučovaný (hovořilo se jím např. v hodinách náboženství) (Plaček 2007, 17).

Vlivem všech germanizačních snah (zavedení němčiny jako vyučovacího jazyka, všudypřítomná propaganda pruského státu), které probíhaly půldruhého století, se z hlučínských obyvatel stali téměř Němci, mluvící „po moravsku“, tj. českým dialektem. Uchovali si svou řeč, zvyky a tradice, které dosvědčují kulturní souvislost s českým národem, ale cítili německy, považovali se za příslušníky Německa. Mnoho Hlučíňanů navíc našlo v německém státě obživu. Není tedy divu, že Hlučíňané považovali dřívější Prusko za svou vlast a nijak se nepozastavovali nad tím, že měli jít za německý stát bojovat v době první světové války (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 29).

Vezmeme-li v úvahu tyto okolnosti, je pochopitelné, že v poválečném období, kdy se sváděl boj o osamostatnění a sjednocení českých zemí, nemělo toto úsilí na Hlučínsku větší ohlas (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 30). Svou roli v nesouhlasu Hlučínských s připojením sehrála i emotivně laděná proněmecká agitace, která se na Hlučínsku rozšířila (Plaček 2007, 32). Dalším významným faktorem byl postoj katolické církve, která měla na obyvatelstvo velmi silný vliv. „Nad národnost byla postavena idea rovnosti a bratrství, vyplývající z katolické víry.“ (Plaček 2007, 38) Náboženský život na rakouské straně viděl hlučínský lid jako lhostejný - kostely zely prázdnotou, což bylo v rozporu se silným náboženským cítěním Hlučíňanů (Plaček 2007, 38).

Podle Pavelčíkové se Československá republika navíc vůbec nepokusila řešit problémy hlučínského kraje, místo toho spojovala řešení těchto problémů s procesem národního uvědomování Hlučíňanů, podmiňovala je jejich „národní a státní spolehlivostí“, což mělo na vývoj postojů hlučínských obyvatel zejména v průběhu třicátých let velmi nepříznivý vliv (Pavelčíková 1995, 65).

Důležitá byla pro obyvatele Hlučínska otázka jejich uplatnění na československém pracovním trhu, které pro ně bylo velmi obtížné, všechna pracovní místa už byla obsazena. Nadále nacházeli uplatnění

hlavně v Německu, státní hranice však byly přísně uzavřeny a kontrolovány, což hlučínským komplikovalo život (Plaček 2007, 39, 63, 76). V Hlučínském obyvatelstvu byly navíc hluboce zakořeněné konzervativní tradice Pruska, současné Německo jim tedy nepochybně imponovalo nejen ekonomickou prosperitou, ale i pořádkem a disciplínou, kterou v Československu postrádali (Plaček 2007, 79).

Nadšení z připojení Hlučínska k Československu však neovládalo ani stranu druhou. Češi začali obyvatele Hlučínska označovat hanlivě *Prajzáci*, což ilustruje řevnivost mezi „Čechy“ a „Prajzáky“ v tomto období (Mečiar 2008, 11).

Vzhledem k těmto okolnostem není divu, že většina Hlučičanů, ovlivněných navíc obratnou německou propagandou, souhlasila s opětným připojením Hlučínska k Německu (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 49). K připojení k Německu došlo v roce 1938, kdy nacisté přiřekli Hlučínsko přímo k říši a prohlásili je za součást „Altreichu“ (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 60). Obyvatelé Hlučínska německá vojska radostně vítali, teprve budoucnost měla ukázat, že příslušnost k německému národu je vázána na aktivní postoj k nacistické ideologii a obnáší zejména mnohé tíživé povinnosti (Pavelčíková 1995, 67). Navzdory naději na zlepšení ekonomických podmínek, kterou obyvatelé Hlučínska při začlenění do německé říše měli, se jejich hospodářská situace nijak nezměnila (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 61).

Podle Pavelčíkové ale naprostá většina autochtonních hlučínských obyvatel nepatřila k aktivním vyznavačům a uvědomělým propagátorům nacistické ideologie (Pavelčíková 1995, 66). Ale stejně jako ostatní obyvatelé celého Německa byli muži z Hlučínska, které teď bylo součástí „Třetí říše“, po vypuknutí války odváděni do wehrmachtu (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 61-62).

Po válce se Hlučínsko opět navrátilo k Československé republice, která byla obnovena ve svých předmnichovských hranicích. Hlučínsko těžce pocíťovalo důsledky války, výsledky sedmi let, kdy bylo

začleněno k „Třetí říši“ byly strašné (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, 64).

I přes škody a útrapy, které válka na Hlučínsku napáchala, po připojení k Československu naprostá většina Hlučíňanů inklinovala k Německu. Politické změny, k nimž došlo po mocenském převratu v únoru 1948, byly v přímém rozporu s náboženským cítěním obyvatelstva, které bylo v duši hlučínských silně zakořeněno, a proněmecké tendence tu dále zesílily (Plaček 2007, 133).

Mentalita hlučínských obyvatel byla silně ovlivněna historií regionu, a to zejména dřívější příslušností k Prusku. Hlučínské obyvatelstvo se vyznačovalo velkou pracovitostí a nenáročností, jejich způsob života byl až jednostranný, akcentující práci v zaměstnání a doma. Nadále byli nuceni putovat za prací i mimo domov, což zde bylo ale tradicí, nad kterou se nikdo nepozastavoval. A samozřejmě dominantní postavení měl na Hlučínsku náboženský život, který byl vždy intenzivní (Plaček 2007, 133). Jak uvádím v kapitole 4.2, z rozhovorů s respondenty je patrné, že historie regionu je jedním z faktorů, které významně ovlivnily hlučínskou religiozitu.

4 Religiozita na Hlučínku

Náboženství bylo po celá staletí na Hlučínku nedílnou součástí života místních lidí. Pohnutá historie, která toto území postihla a těžký úděl obyvatel je jednou z příčin, proč je zrovna na tomto území religiozita stále tak vysoká. Bůh byl pro lidi symbolem naděje, ke které se v těžkých chvílích mohli obracet, znamenal jistotu a stabilitu v jejich nejistém a nestabilním světě.

Procesy modernizace a sekularizace, které po celém světě měnily podobu náboženství, na Hlučínku žádný výrazný vliv neměly. Navzdory stále se snižujícímu počtu věřících v České republice, která se stala jednou z nejsekularizovanějších zemí Evropy, je počet věřících na Hlučínku víceméně konstantní. Avšak i tady začala religiozita slábnout, oproti ostatním regionům České republiky však mnohem později a navíc velmi pozvolna. I tak ale můžeme konstatovat, že některé formy sekularizace již zasáhly i komunitu Hlučičanů (Binar, Jirásek 2009, 53).

Náboženství tu však stále je, je živé a pro místní obyvatele je samozřejmým koloritem jejich každodenního života. Jak uvádí Mečiar, náboženství bylo pro obyvatele Hlučínska po mnoho staletí silným identifikačním zdrojem, a stále tomu tak je. Pro celoživotní zachování náboženské identity byla nezbytným procesem náboženská socializace. „Religiozita na Hlučínku zůstává v širokém segmentu populace významnou součástí identit jeho obyvatel.“ (Mečiar, 2007, 68).

Jak ukazuje tabulka č. 2 ze sčítání lidu v roce 2001, za věřící se označilo v rámci České republiky něco přes 32 % lidí. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je téměř 80 % věřících na Hlučínku opravdu nadprůměrný výsledek. Pouhých necelých 17 % obyvatel Hlučínska označilo, že je bez vyznání, výrazný rozdíl ve srovnání s celou Českou republikou, kde kolonku „bez vyznání“ zaškrtnulo 59 % lidí. Mezi všemi náboženskými orientacemi si stále na Hlučínku

uchovala výrazně dominantní postavení římskokatolická církev, jak je i z tabulky patrné, vliv ostatních církví je minimální.

Tabulka č. 2: Sčítání lidu v roce 2001

	Počet obyvatel	Obyvatelstvo podle náboženského vyznání vybrané kategorie			
		bez vyznání	věřící	z toho katolíci	evangelíci
Česká republika	10 230 060	6 039 991 59,04 %	3 288 088 32,14 %	2 740 780 83,35 %	117 212 3,56 %
Moravskoslezský kraj	1 269 467	663 620 4,11 %	510 281 40,19 %	413 059 80,94 %	10 314 2,02 %
Hlučínsko	65 120	10 693 16,42 %	50 886 78,14 %	48 787 74,91 %	130 0,19 %

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, Český statistický úřad. Za Hlučínsko vlastní výpočty.

V následujících kapitolách se pokusím objasnit, co je příčinou tak nadprůměrné religiozity (ve srovnání s celou Českou republikou) na Hlučínsku. Dále se zaměřím na podobu dnešního náboženského života Hlučíňanů. Budu vycházet z publikací napsaných o této oblasti a z nestandardizovaných rozhovorů, které jsem vedla s některými obyvateli Hlučínska.

4.1 Religiozita na Hlučínsku v průběhu historie

Ze začátku se opět dotknu religiozity z pohledu historie regionu, abych objasnila kořeny katolické víry na Hlučínsku, které sahají hluboko do minulosti. Jak jsem zmínila již v kapitole o historii regionu, oblast Hlučínska patřila do začátku 16. století k Moravě. Vazby na Moravu zůstaly intenzivní i po připojení Opavského knížectví ke Slezsku, z hlediska církevní správy území i nadále patřilo pod olomoucké arcibiskupství (Mečiar 2008, 71).

V roce 1742 došlo k připojení Slezska k Prusku, které bylo protestantské. Připojením Hlučínska k Pruskému Slezsku byla násilně

přerušena kontinuita společného vývoje se zeměmi České koruny. Už v tomto období sehrála katolická církev v životech Hlučíňanů významnou roli, když se stala symbolem odporu proti pruskému králi Fridrichovi II. Ten se proto začal časem ke katolictví přiklánět. Pro hlučínské obyvatelstvo, které jako katolické spadalo stále pod církevní správu moravské olomoucké arcidiecéze, však tento stav znamenal izolovanost, a to jak od pruského Slezska, kterému vládl protestantismus, tak od zemí Koruny české, se kterými je už nadále nespojovala stejná státní příslušnost (Zdroj: Problematika Hlučínska jako specifický příklad složitosti vývoje regionu.). Podle Mečiara Hlučíňané nadále pocíťovali svoji identitu jako českou, a to přinejmenším díky jazykové spřízněnosti s Moravou. Ta se reprodukovala především v prostředí rodiny, svou roli zde hrál i kostel. Vzhledem k příslušnosti k olomoucké arcidiecézi bylo náboženství vyučováno v českém dialektu. K Bohu se lidé v modlitbách i nadále utíkali ve svém „mateřském“ jazyce, což bylo významné z hlediska socializace a konstrukce identity (Mečiar 2008, 71). Katolická církev tak byla pro obyvatele Hlučínska silným identifikačním zdrojem nejen díky stabilitě, kterou jim poskytovala, ale hájením českého dialektu, který se udržel především díky náboženským praktikám provozovaných v mateřském jazyce Hlučíňanů. Jak uvádí Stránský, v náboženských věcech byl vývoj Hlučínska všeobecně jednotný. Bohoslužby byly konány téměř jednotně moravsky, všechny pokusy o německé zpěvy a písně vyzněly bez úspěchu. Mateřský jazyk se udržoval ve výuce náboženství, v přípravě ke zpovědi a při svatbách (Stránský 1938, 19).

V 70. letech 19. století došlo ke sjednocení německých zemí v Německé císařství a panující Otto von Bismarck zahájil „kulturní boj“ s katolictvím. I přes sílící tlak bylo obyvatelstvo Hlučínska silně oddáno katolickému náboženství a zůstalo mu naprosto věrno i v dobách Bismarckova boje proti Římu. A naopak zase církev, i za cenu určitých perzekucí, byla Hlučínským oddána do té míry, že je chránila před světskou mocí (Stránský 1938, 19). Podle Mečiara byl

ale Bismarckův boj ve skutečnosti spjat s potenciálně silnou katolickou stranou Centrum, jež představovala sílící opozici, než že by v sázce byla kolize katolických a protestantských hodnot (Mečiar 2008, 72).

Z důvodů, které jsem zmínila v kapitole o historii Hlučínska (Hlučíňané považovali Německo za svou vlast, Československá republika se nepokusila řešit problémy hlučínského kraje, Hlučíňané nenašli uplatnění na československém pracovním trhu a odcházeli za prací hlavně do Německa) hlučínské obyvatelstvo nebylo příznivě nakloněno připojení Hlučínska k nově vznikající Československé republice. Jak jsem již uvedla, svou roli sehrál postoj katolické církve, která měla na obyvatelstvo velmi silný vliv. Hlavním důvodem katolické církve byl ten, že němečtí učitelé, kteří by byli propouštěni ze škol, byli katolíci a podle Mečiara se tak katoličtí duchovní snažili zachovat katolický charakter školy (Mečiar 2008, 73). Silně nábožensky zaměřenému Hlučínsku se také nelíbil náboženský život na rakouské straně, který se mu jevil jako lhostejný a bezbožný (Plaček 2007, 38).

Pro Československou republiku tak znamenalo připojení Hlučínska, co se náboženské skladby obyvatelstva týče výrazný příbytek v katolické oblasti. Po rozpadu rakousko-uherské monarchie ale řada lidí, především Čechů z římskokatolické církve vystoupila a mnozí vstoupili do právě zakládané církve československé (Gawrecki 2003, 347).

Opětné připojení Hlučínska k Německu v roce 1938 znamenalo znovu snahu o germanizaci obyvatelstva, a to i na jazykové rovině. Pokusy odstranění mateřského jazyka Hlučíňanů však ztroskotaly. Jak doložil jeden z mých respondentů: „*Ten lid tady, ten národ, po celou dobu si zachoval svůj jazyk. Prostě neponěmčili se jazykem, ale poněmčili se myšlením. A vyvrcholilo to koncem toho 19. století, začátkem 20. století, že prostě ti lidé už se odkláněli, až se styděli za tu moravskou řeč tady. No, tady se říká, že se mluví po moravsky, že.*“

(Pan C, 109–113)¹. Co se mateřštiny týče, hlučínský lid soudržnost vyjadřoval hlavně v kostele, jak mi opět uvedl jeden z respondentů: „A právě i za toho Pruska, děti se musely učit německy. Ale oni opustily tu školu a už přešly do té moravštiny, už mluvily po našem. A třeba knížky v kostele byly psány česky, a ke konci toho 19., začátkem 20. století byly... byl jeden takový kancionál a to bylo česky a německy. Půlka česky, půlka německy. Ještě starý děda vykládal, že tady byl nějaký pan farář Plaček a ten... každou neděli bylo požehnání, jo, svátostné požehnání, tak ve dvě hodiny to bývalo většinou, a jednou za měsíc byly nešpory. A když to prostě tady už potom připadlo, po tom třicátém osmém Německu, Hitlerovi, takže on začal ty nešpory německy. Jenže lidé se nechytli. Začal podruhé, zase se nechytli. Tak se naštvál a začal po moravsky a už to jelo. A to ten děda byl spíše pro Němec, nebyl pro Česko, byl spíše pro Německo.“ (Pan C, 117–128).

Konec války přinesl v oblasti církví a náboženství návrat k předválečnému stavu, náboženská svoboda byla zaručena v plné míře. Přesto i ve sféře náboženského života, stejně jako v jiných oblastech, došlo k některým podstatným změnám, které byly ve Slezsku určovány a determinovány celostátními tlaky a posuny. Z kostelů byla vytlačena němčina, bohoslužby probíhaly nadále pouze v češtině. Německy orientované náboženské komunity byly prakticky likvidovány (především Německá evangelická církev) a v celém Československém Slezsku si tak zajistila dominantní postavení římskokatolická církev. Těsně po válce nebyly římskokatolické církvi v etnicky českém prostředí kladeny žádné překážky v rozvoji náboženského života, obnovilo se církevní školství i řada církevních spolků apod. Nicméně již tehdy se do náboženského života začala vkládat komunisty ovládaná Státní bezpečnost, která začala monitorovat některé církevní aktivity (Gawrecki 2003, 516).

¹ U všech ukázek z rozhovorů s respondenty jsou odpovědi respondentů označeny kurzívou. Čísla v závorkách znamenají čísla řádků, na kterých se v přepsaných rozhovorech (připojených v příloze) ukázky nacházejí.

Tento stav však netrval dlouho. Po únoru 1948 došlo k prudké změně v postavení římskokatolické církve, která zasáhla celou Českou republiku. Církev byla podrobena rozsáhlé perzekuci, což se v Československém Slezsku projevilo v celé řadě skutečností. Mnozí faráři a děkani byli vězněni a pokutováni, bylo likvidováno církevní školství a ve všech slezských okresech byly vytvořeny tzv. církevní pětky, které sledovaly počínání duchovních i věřících a často dávaly podnět k zahájení nejrůznějších perzekučních opatření soudní i nesoudní povahy. Došlo k likvidaci mužských klášterů i řádů, následně i ženských klášterů. K likvidaci ženských řeholí, která byla naplánována na léto 1953, však nakonec nedošlo (Gawrecki 2003, 516–517).

Nejvystupňovanější tlak ze strany komunistického státu představovala léta 1949–1953, kdy tvrdost boje proti církvi a náboženství dosáhla vrcholu. Přes všechny těžkosti, kterým byla římskokatolická církev vystavena, si stále uchovávala mezi náboženskými orientacemi ve Slezsku dominantní postavení. Jak uvádí Gawrecki, z mnoha materiálů lze vyčíst, že tradičně vysoké procento věřících obývalo především Hlučínsko. Komunistickému režimu se zkrátka i přes jeho výrazný protináboženský tlak nepodařilo náboženský život v Československém Slezsku zlikvidovat. Podle Binara a Jiráska, kteří zdokumentovali ve svém díle hlučínskou vesnici Kravaře v letech 1945–2000, byl roku 1950 v obci pouze jeden ateista. Náboženské založení místních obyvatel se podle Binara a Jiráska neprojevovalo vždy implicitně, ale často vyvěralo na povrch takřka bezděky. „Například v zápise rozhlasových relací se psalo o „svaté“ povinnosti světit První máj a obdobně na vyhlášece o mandelince bramborové si pisatel povzdechl „*Bohu díky náš okres není dosud ohrožen mandelinkou...*“ Stejně tak i otevření kina „Jas“ bylo stanoveno na „Boží hod vánoční“.“ (Binar, Jirásek 2009, 134) Ze záznamů je patrné, že křesťanské normy ovlivňovaly jednání Hlučínských neustále a na hlučínském území se i po roce 1948 udržely četné náboženské zvyky a tradice (Binar, Jirásek 2009, 134).

Za komunistického režimu mělo katolictví statut utajované víry. Tlak ze strany představitelů moci se projevoval především u profese učitelů, kteří situaci řešili tak, že na mše dojížděli do vzdálenějších kostelů, kde nebyli známi. To dokládá i výpověď jedné mé respondentky: „*Tady se to tak obcházelo, vím, pan farář křtil i cizí děcka, já jsem pak jezdila sama do kostela někam jinam, do Opavy nebo do cizích dědin.*“ (Paní B, 87–88). Podle Binara a Jiráska mnozí katolíci i nadále světili státem zrušené svátky a stejně jako o nedělích odmítali v tyto dny pracovat. I přes to, že rostl počet dětí zapsaných na vítání občánků, tak počet civilních svateb, jednalo se o sporný „úspěch“, neboť oba tyto obřady byly beze zbytku opakovány církevně. V obci Kravaře měl například v roce 1963 výhradně civilní sňatek pouze jeden pár. V případech pohřbů nebylo v tomto směru dosaženo žádných výsledků. Komunistické snahy o ateizaci obyvatelstva se projevovaly například pořádáním nedělních dopoledních programů pro děti pionýrskou organizací, to však v důsledku nevedlo k neúčasti dětí na mších, nýbrž na těchto akcích (Binar, Jirásek 2009, 228).

Jak ale Gawrecki dál uvádí, s výjimkou Hlučínska začala religiozita obyvatelstva Československého Slezska vykazovat klesající tendenci a tento trend se projevil i po listopadu 1989, kdy byla opět svoboda vyznání v plné míře obnovena a zaručena (Gawrecki 2003, 517). Podle Binara a Jiráska však vývoj po roce 1989 jasně prokázal, že katolická víra na území Hlučínska byla pouze „převrstvena“ prvky totalitní moci, ale nebyla vytěsněna či dokonce vymytěna (Binar, Jirásek 2009, 229).

Po roce 1989 sehrávalo na Hlučínsku náboženství svou tradičně důležitou roli. To dokazuje i první sčítání lidu v roce 1991, kdy se výsledky hlučínského regionu výrazně odlišovaly od celostátního průměru. Ačkoliv i zde byl zaznamenán úbytek katolíků, jejich počet zůstával stále nadprůměrně vysoký (Binar, Jirásek 2009, 319–320).

4.2 Specifika hlučínské religiozity z pohledu Hlučičanů

Religiozita hlučínského kraje je českou raritou. V této kapitole budu analyzovat rozhovory s respondenty, jejichž názory a výpovědi mi pomohly pochopit specifčnost religiozity místního kraje. Kapitola je členěná do podkapitol, které mi v průběhu práce s literaturou a hlavně díky rozhovorům vyvstaly jako stěžejní témata týkající se hlučínské religiozity.

Na úvod bych se chtěla dotknout některých konkrétních specifík hlučínské religiozity, která se mi podařilo v rozhovorech zachytit. Podle některých respondentů je totiž místní religiozita ovlivněna historií Hlučína, a to hlavně pruskou nadvládou a příslušností k německému národu, což dalo místním lidem do vínku smysl pro řád a pořádek. *„No, oni byli pracovití. A tu pracovitost si vlastně... Protože Němci přece, to je národ drilů, že, takže i tam se naučili jaksi dobře pracovat, ale tam se naučili i takovému určitému pořádku...“* (paní B, 142–144). *„Jsou to lidé velmi pracovití, ti lidé Hlučína, lidé, kteří mají v sobě zakomponovaný řád, to si myslím, že je také pro tu religiozitu místní hodně typické a svým způsobem důležité, protože prostě do kostela se chodí, jo. (Pan A, 425–428) ... To je součást, myslím si taky, na tom Hlučínku, že těch tři sta let pod německou vládou nebo pruskou vládou, ti Prajzáci, že, Prusáci, že prostě ten německý... Němec je člověk určitého řádu, jsou to houževnatí lidi takoví, a toto tady prosáklo. ... V tomhle jsou ti Prajzáci exotičtí, takoví, že oni opravdu umí pracovat. ... A to se určitě projevuje i v náboženské oblasti, protože ten náboženský svět má, když to tak řeknu, určitý řád, to není že dneska mám náladu, tak budu věřit, a zítra ne, ale prostě náboženský rozměr člověka vyžaduje taky určitý systém. Povinnosti se plní furt, že. Tak to u těch Prajzáků tak nějak je.“* (pan A, 431–455).

Podle pana A Hlučičané lpí na dodržování katolických tradic i v rámci každodenního života. *„Hlučínsko, o něm se mluví jako o oblasti, kde je poměrně silný takový akcent na rodinnou soudržnost, rozvodovost je tady menší než v jiných oblastech. ... A když je*

dušičkové období, tak oni jdou, já nevím, jak je to jinde, ale jdou opravdu všichni na ten hřbitov.“ (pan A, 497–499, 506–508).

Avšak fakt, že náboženství je na Hlučínsku tak silně zakořeněnou tradicí, má podle pana A za následek to, že lidé víru přebírají automaticky, aniž by o ní více přemýšleli: *„Problémem bývá tradicionalismus. Že lidé tak jako aniž třeba někdy bez nějakého hlubšího přemýšlení nebo hloubání tu náboženskou praxi prožívají, nějakým způsobem ji naplňují, no ale že ten duch je někde tam jinde.“ (pan A, 22–25). „Součástí možná té tradičnosti nebo tradicionalismu, že on do toho kostela v neděli jde, někdy to tam jako odsedí, odstojí a splněno, neporušil jsem příkázání.“ (pan A, 455–457). Na druhou stranu ale dodává, že tradicionalismus není pravidlem: „Já si myslím, že tady je víra, jsem o tom přesvědčen a... Ten tradicionalismus zase, to je takový fenomén, který neznamena, že ho všichni nějak mají v sobě.“ (pan A, 49–51).*

Podoba hlučínské religiozity je tedy podle mých respondentů ovlivněna dlouholetou příslušností k německému státu, což dalo místním obyvatelům smysl pro řád a povinnost, který je významným faktorem při plnění náboženských povinností. Na druhou stranu problémem silné zakořeněnosti řádu a povinnosti může být strnulý postoj k víře, založený právě jen na tradici.

4.2.1 Religiozita jako součást sociální identity obyvatel Hlučínska

Jak je patrné z historie hlučínského regionu, jeho obyvatelé trpěli často nejasností své národní identity. Jednou patřili k českým zemím, pak byli pod nadvládou Pruska, znovu Češi, znovu Němci, až skončili jako součást České republiky. Z chaosu, který toto střídání pro Hlučínské představovalo, se dá předpokládat jistá souvislost s vysokou religiozitou. Náboženství bylo něco, s čím se mohli Hlučíňané ztotožnit, ať už byli v té době Prusové, Němci nebo Češi. Náboženství pomáhalo lidem uchovat si svou identitu, popř. odlišit se

od země, pod jejíž nadvládou byli, aniž by se s onou národností ztotožňovali.

Tuto domněnku mi potvrdil pan C: *„Tehdy se razilo heslo Cuius regio eius religio, jo, no a ti Prušáci, to byli evangelíci. To Slezsko zabrané, to bylo katolické, a to si to katolictví prostě zachovalo, nejenom u nás, ale i tady na té dneska už polské straně, by se dalo říct. Že tam to zůstalo katolické. ... Takže já si myslím, že ani ten Vilém, ani ti Fridrichové, jak ty dějiny šly za sebou, tady v této věci nezmohli nic. Ty lidi prostě nepřesvědčili, že by se měli obrátit na evangelickou víru.“* (pan C, 157–160, 167–169).

Pan A na otázku, jestli religiozitu považuje za součást identity obyvatel, odpověděl: *„Jo, já si myslím, že ano. ... Vlastně tři sta let tenhle kraj patřil pod Německo, s mírnými chvilku tam, chvilku tam, takže to přinášelo určité těžkosti. ... Ti lidé procházeli různými zkouškami, chvilku pod Německem, chvilku pod Českou první republikou, pak zase pod Německem a tak dál... To jsou věci, které působí určité potíže, ti lidé byli hodnoceni mnohdy jako druhořadí občané Republiky, a toto všechno jsou věci, které když se sečtou, tak komplikují trošku člověku život a když jde do tuhého v lidském životě, lidé se k Bohu obracejí.“* (pan A, 353, 358–360, 363–368).

Jak jsem uvedla v kapitole Religiozita na Hlučínsku v průběhu historie, religiozita se stala prostředkem k uchování mateřského jazyka. Výuka náboženství a bohoslužby probíhaly v mateřském jazyce nazvdory příslušnosti k Prusku nebo Německu, lidé se moravsky modlili. Katolická církev moravský dialekt hájila. To mi potvrdil i pan C: *„Ale ten lid tady, ten národ, po celou tu dobu si zachoval svůj jazyk. Prostě neponěmčili se jazykem, ale poněmčili se myšlením. No, tady se říká, že se mluví po moravsky, že. ... A právě i za toho Pruska, děti se musely učit německy. Ale oni opustily tu školu a už přešly do té moravštiny, už mluvily po našem. A třeba knížky v kostele byly psány česky, a ke konci toho 19., začátkem 20. století byly... byl jeden takový kancionál a to bylo česky a neměcky. Půlka česky, půlka německy. Ještě starý děda vykládal, že tady byl nějaký*

pan farář a ten... Každou neděli bylo požehnání, jo, svátostné požehnání, tak ve dvě hodiny to bývalo většinou, a jednou za měsíc byly nešpory. A když to prostě tady už potom připadlo, po tom třicátém osmém Německu, Hitlerovi, takže on začal ty nešpory německy. Jenže lidé se nechytli. Začal podruhé, zase se nechytli. Tak se naštvál a začal po moravsky a už to jelo.“ (pan C, 109–113, 117–127).

Z výpovědí respondentů se dá usuzovat, že katolicismus hrál na Hlučínsku roli při udržení národního vědomí a zároveň oporu v těžkých dobách. Religiozita zde také napomohla udržení mateřského jazyka, ve kterém sehrála velkou roli katolická církev, která za udržení moravštiny bojovala.

4.2.2 Religiozita jako stabilita v nestabilním světě

Hlučínský region si v průběhu historie vytrpěl mnoho těžkých chvil. Časté a mnohdy násilné změny státní příslušnosti s sebou přinášely pro obyvatele Hlučínska pocity nejistoty a nestability. Jak mi řekla i paní B: *„Raz jsme byli Němci, raz Moravci, radši klid od každého.“* (paní B, 71–72). Bůh je naopak neměnný, náboženství je stabilní systém, který lidem poskytuje jistotu a pevnost. Tuto domněnku mi potvrdil pan A, který na otázku, zda Bůh znamenal pro Hlučičany naději v těžkých dobách, odpověděl: *„Ano, v nejistotě a ve zmatcích těch politických převratů, že patříme jednou tomu a jednou tomu, to je prostě, toto je stabilita. Náboženský svět je stabilita. ... Tam, kde jsou těžkosti, tam je člověk Bohu blíž, protože zjistil, že se nemá o co, o koho opřít. Člověk je nestabilní, režim je nestabilní, politika se lidem hnusí, jsou lhostejní už prostě, kdežto ten Pán Bůh je furt nějak stejný.“* (pan A, 378–380, 541–544).

Souvislost mezi těžkým údělem hlučínských obyvatel a vysokou religiozitou mi doložil pan A dále takto: *„Ti lidé procházeli různými zkouškami, chvilku pod Německem, chvilku pod Českou první republikou, pak zase pod Německem a tak dál... To jsou věci, které působí určitě potíže, ti lidé byli hodnoceni mnohdy jako druhořadí*

občané Republiky, a toto všechno jsou věci, které když se sečtou, tak komplikují trochu člověku život a když jde do tuhého v lidském životě, lidé se k Bohu obracejí a snaží se samozřejmě tu rovinu religiozity předat těm svým potomkům atd. a říct jim takové ty rady babiček, které jsou velmi nadčasové, ale dneska už se na ně málo slyší – „Drž se Boha, on tě ze všeho vyvede“.“ (Pan A, 363–371).

Dá se tedy říci, že dalším důvodem vysoké religiozity na Hlučínsku je fakt, že Bůh je pro lidi v těžkých dobách symbolem naděje a stability, ke které se utíkají a obrací. A protože těžkých dob zažili Hlučičané skutečně mnoho, náboženství tak na Hlučínsku hrálo velkou roli i z důvodu jistoty a naděje, kterou poskytovalo.

4.2.3 Religiozita jako součást socializace

U křtu se rodiče a kmotři zavazují, že budou své dítě vychovávat ve víře a výchova v náboženském prostředí hraje často nejdůležitější roli v následném náboženském zaměření člověka.. Jak uvádí i Hamplová: „Dětství v katolické nebo některé z protestantských církví, obvykle spojené s relativně pravidelnou návštěvou bohoslužeb, výrazně podporovalo to, že respondenti měli tradiční náboženské představy.“ (Hamplová 2008, 30).

Na socializační podtext religiozity jsem se ptala i svých respondentů, kteří se shodovali na tom, že víra se skutečně v rodinách předává. „*Já si myslím, že to tu tak bylo víc vedeno vždycky. A že i ty rodiny to tady tak jako víc vedou, že se to v těch rodinách tam předává. ... Jsou rodiny, kde se toho opravdu drží, že se třeba i modlí společně a tak.*“ (paní D, 48–49, 56–57). „*I mé dvacetileté kamarádky dnes chodí do kostela, když byly takhle vedeny už od malička. ... Myslím, že když třeba byly mladší, tak to vnímaly takovým způsobem, že prostě musí. Že jak kdyby je ti rodiče prostě tlačili a musely tam jít.*“ (paní E, 20–21, 28–30). „*Odmalička to bylo jasné, že se šlo do kostela. Prostě v neděli ráno se šlo, všichni*“ (pan F, 87–88).

Podle výpovědí respondentů je patrné, že dalším faktorem ovlivňujícím religiozitu na Hlučínsku je udržování víry u starších

generací, které ji následně předávají mladším. Hlučínští tak mají odmala zafixovanou nedělní návštěvu bohoslužby a náboženství tak považují za samozřejmou součást života.

4.2.4 Religiozita na Hlučínsku za komunistického režimu

Velice zajímavým tématem, na které jsem v průběhu vedení rozhovorů s respondenty narazila, byla religiozita na Hlučínsku za komunistického režimu. Nemohla jsem pochopit, jak je možné, že tak výrazný protináboženský tlak neměl na Hlučínsku téměř žádný vliv. Přitom právě tento tlak ze strany komunistických hodnostářů přiměl velkou část věřících v rámci celé České republiky kvůli těžkým postihům na svou víru rezignovat. Komunistická silně ateistická propaganda, která masírovala obyvatelstvo po dlouhých čtyřicet let, je jedním z důvodů, proč je Česká republika jednou z nejsekularizovanějších zemí světa. Důvodů hlučínské vytrvalosti ve víře jsem se nemohla dočíst ani v žádné literatuře, naprosto zřetelně mi je ale objasnili respondenti, kteří komunistickou éru zažili.

Na otázku, jak je možné, že se religiozita udržela na Hlučínsku přes tlaky komunistického režimu v tak vysoké míře, mi pan A odpověděl: *„Já si myslím, že komunisté poznali, že přesto, že se hodně snažili, tak tady prostě ty lidé v tomhle se nějak jako moc nedali. ... No a tady na tom Hlučínsku, myslím si, že drtivá většina lidí na Hlučínsku byli lidé středního a nižšího vzdělání, taková ta většina, a ty lidé se nedali. Oni do toho kostela chodili. ... No, obyčejným lidem většinou ten režim nějak moc neubližoval, nedával jim nůž na krk, spíš lidem, kteří měli postavení a vzdělání, protože to byli potenciální, já nevím, to asi není pravda, když to řeknu, potenciální kádry, ale ten komunistický režim se vždycky profiloval, jakože je to pracující lid a inteligence, a ta inteligence je potřeba stáhnout na svoji stranu, že, to jsou lidé, kteří udávají nějak tep a posun společnosti, tak ti byli masírováni hodně.“* (pan A, 393–394, 411–413, 415–420).

Malý vliv komunistické strany na hlučínskou religiozitu mi potvrdila i paní B, podle které i členové komunistické strany

dodržovali náboženské zvyky: „*Tady žádná komunistická strana velká nebyla. ... No a těch pár komunistů, co tu bylo, ti většinou chodili do kostela, děcka šli k svatému přijímání a ženili se v kostele, to bylo, ta myšlenka ateistická u nich byla mizivá. No a hlavně místní lidi, to většinou nebyli žádní vzdělanci. ... Anebo chtěli dělat mistra v závodě, tak šli do strany. Takže to bylo tak nějak... to nebyli žádní přesvědčení. Předseda byl straník, tajemník byl straník, ředitel školy byl straník a pak ještě pár jiných...*“ (paní B, 69–70, 72–75, 75–78).

Komunismus měl pro lidi na Hlučínsku pouze formální roli. Jak mi řekli respondenti, lidé se ke komunistické straně přidávali hlavně kvůli postavení a ochraně rodiny, ne z přesvědčení. „*Kdo byl vzdělanec, měl nějaký titul, kdo byl, měl nějaké vyšší postavení v těch podnicích velkých, že tady, tak lidé z osobních, nějakých vnitřních důvodů pak za a, za b, z důvodu aby nebyli pro škodu vlastní rodině. Já znám z vlastní rodiny příklad jednoho příbuzného, který měl velmi solidní post, ale vedení mu dalo nůž na krk, že buď vstoupí do strany anebo o to místo přijde. Tak on byl formální komunist s knížkou červenou, to místo si udržel, do kostela chodil, to nepřestal chodit do kostela, no ale vysloužil si takové posměšky a pohrdání od kolegů typu „Pročs vstúpil? Mně nevadí, žes vstúpil, ale žes vystúpil!“ Že, jak bylo v tom filmu...*“ (pan A, 394–403).

Podobný pohled měla i paní B, která uvedla, že hlučínští komunisté nebyli nijak zapálenými komunisty, kteří by udávali ostatní obyvatele za jejich příslušnost ke katolické církvi: „*Ředitel školy, on byl straník, ale hned po převratu začal chodit do kostela, samozřejmě. ... On věděl, o kom kdo jsme věřící, takže o mně to věděl, ale mně nikdo neublížil. Mně nikdo neřekl... I moji kluci chodili normálně do náboženství, nebyli přihlášení, ale chodili, protože na to svaté přijímání též šli tady. A pan ředitel nedělal kontroly, pan farář to nikomu neřekl, jinak by hned letěli.*“ (paní B, 78–79, 82–85).

Případné problémy z návštěv bohoslužeb navíc Hlučínští obcházeli tak, že navštěvovali bohoslužby v jiných městech: „*Tady se to tak obcházelo, vím, pan farář křtil i cizí děcka, já jsem pak jezdila sama*

do kostela někam jinam, do Opavy nebo do cizích dědin.“ (paní B, 87–88). To mi doložil i pan A: „Pak kantorů, profesori ze středních škol jezdili na bohoslužby jinam, že. U nás je farní kostel vedle ve vsi a tam jezdila jedna paní profesorka z jednoho městečka, já jsem viděl, že to jsou cizí lidi, byli jinak oblečení, taková prostě dáma to byla s hezkou dcerkou, a až pak jsem se dozvěděl, že to je prostě středoškolská profesorka, která kdyby ve svém městě šla do kostela, tak má padáka, že. Tak takováhle forma.“ (pan A, 403–409).

Náboženství na Hlučínsku podle pana A sehrávalo i jistou formu revolty proti komunistickému režimu, a to především v podobě společenství mladých lidí. Podle mého názoru a ze zkušenosti např. mých rodičů není revolta mladých lidí touto formou specifikem pouze hlučínského kraje. Specifikem je ale postoj komunistických hodnostářů kraje, který nebyl zdaleka tak tvrdý jako jinde. *„Ve vesnici, odkud pocházím, tam já jsem třeba byl, když jsem měl patnáct, osmnáct let, tak byly ještě za komunismu takové ty společenství mládeže, že jsme se scházeli. ... Tady to moc není jako zatím, to se musí dneska budovat. Tehdy to bylo svým způsobem jednodušší, protože ať už jste o tom přemýšleli nebo ne, tak to byla určitá forma naší touhy vnitřní se setkávat, mluvit o náboženských věcech, za a, a za b, aniž jsme to pojmenovali, tak to byla jakási forma revolty, věděli jsme, že to není úplně oficiálně, že klidně by to mohl někdo stbákovi nebo tak, že by nás prostě špehoval nebo toto. Ale na těch vesnicích, na tom Hlučínsku si myslím, že prostě se spousta takovýchto věcí tolerovala, jo, spíš se hlídal ten farář, aby nějak nevybočoval z té linie, která za režimu tady byla.“ (pan A, 128–130, 132–140).*

Komunistická ideologie se svými protikatolickými tlaky zkrátka nenašla v silně katolicky zaměřeném Hlučínsku odezvu. Někteří lidé se samozřejmě museli stát členy strany, aby neztratili své postavení, opravdu přesvědčení komunisté by se ale mezi Hlučínskými hledali velmi obtížně. Jak uvedl pan A i paní B, většina obyvatel Hlučínska byli lidé spadající do nižší třídy, pracující většinou v zemědělství a dá

se říci, že právě proto nebylo z pohledu komunistického režimu natolik nutné usilovat o větší vliv.

Co se náboženství týče, lidé si svou víru vzít nenechali a i přes risk, který znamenalo otevřeně se přihlásit ke katolické církvi, navštěvovali pravidelně bohoslužby a podle katolických tradic konali i jiné obřady, jako např. křty, svatby a pohřby.

4.2.5 Religiozita na Hlučínsku dnes

Jak jsem uvedla již v úvodu této kapitoly, i Hlučínsko už bylo zasaženo některými formami sekularizace a počet věřících zde začíná klesat. Stále je však významným prvkem utvářejícím specifikum místního regionu. V této podkapitole se zaměřím na podobu dnešní religiozity na Hlučínsku.

Co se týče účasti Hlučínských na nedělních bohoslužbách, což je jeden z hlavních kvantitativních ukazatelů religiozity, většina respondentů uvedla, že do kostela chodí stále vysoký počet lidí. „*Jo, tak na tom Hlučínsku ano, tady těch lidí přijde proti jiným regionům naší Republiky daleko víc. To procento, běžně udávané procento návštěvy bohoslužby v neděli na území České republiky je dvě procenta z populace. Tady si myslím, že je třeba těch procent 12, dokonce někde v nějakých údajích, jak bylo sčítání, kolem sedmnácti.*“ (pan A, 228–232). I paní D na otázku, jestli je vysoké procento věřících na Hlučínsku vidět i v kostelích a jestli tam chodí i mladí, odpověděla: „*Je, je. Chodí tu hodně lidí do kostela. Chodí i mladí. Chodí i děti, i mladí. Jako ti staří chodí, ale spíš jen ten, kdo je ještě schopný chodit. Protože dneska, když tam přijdete, tak je to tam, samá babička, o berlích, s těma hůlkami a tak. Ale taková ta střední generace, ta tam jako vcelku je zastoupená. My jsme se jednou bavili, tady s naším knězem, co je, a on říkal, že tak počítá, že těch 300 lidí na té nedělní bude.*“ (paní D, 27, 29–34).

Pan A se zmínil také o stále velkém zájmu o výuku náboženství: „*Je tady výuka náboženství ve škole, to v některých lokalitách nebývá, že těch dětí není moc, že, jsou to většinou děti z rodin, které nějakým*

způsobem praktikují náboženskou víru, tak ty děti chodí na náboženství na faru nebo do nějaké jiné prostory, ale tady se chodí do školy, protože těch dětí je dost.“ (pan A, 298–302).

Podle pana A má návštěva bohoslužeb význam i jako součást místní kultury: *„Jako totiž ta religiozita na Hlučínsku, z určitého pohledu, je součástí taky nějaké místní kultury, ten kostel je místo, které je esteticky hezké, umělecky hezky ztvárněné. ... A teď tam probíhají bohoslužby, kdy ta bohoslužba je určitý dialogický proces toho kněze a těch věřících, kdy tam zaznívá v jednom z mála míst ještě slušná čeština, ve smyslu že tam nejsou vulgarismy. ... Čili to je určitá forma nabídky taky kulturního prostředí.“ (pan A, 260–263, 264–266, 271–272).* Bohoslužby podle pana A také dávají prostor pro setkávání a sociální kontakt: *„A ty babičky jako když, oni mají práce dost, starají se a pomáhají těm svým mladším generacím, ale chtějí se tam taky setkat, vidět, většinu tvoří ženy, žena prostě potřebuje mluvit, to je jasné, a je tam ten růženec přede mší, tak ony se modlí ten růženec, je to forma modlitby, u toho se podívají „Aha, ta má nový kožich...“, to je normální věc, to patří do života člověka. ... Ale když je člověk starší, děcka vylétnou z hnízda, člověk prožívá svoji samotu, ztratí partnera, a co máte doma dělat jako? Furt se dívat na televizi, vždyť tam nic není. Tak uděláte taky pár kroků do toho kostela.“ (pan A, 272–277, 280–283).*

Na druhou stranu ale většina respondentů zároveň uvádí, že i zde počet věřících klesá: *„V dnešní době máme myslím poměrně velké procento těch, kteří nejsou nikde pokřtěni nebo zakotvení, protože to jsou děti své doby, taky to jsou plody té ateizace komunistické. Takže přibývá spíše lidí takhle nepokřtěných.“ (pan A, 490–493).* *„Někteří chodí už teďka jenom občas, když jsou ty svátky, dušičky, Vánoce a tak dále. Takže už to není takové.“ (pan F, 80–82).* Zajímavé vysvětlení úbytku věřících mi podala paní B: *„Už to u nás taky není to, co bývalo. Začala být svoboda, každý mohl pak, ze začátku, jak byla ta euforie jaksi, tak... Tolik lidí jaksi odpadává, nepotřebuje ji.“ (paní B, 4–9).* Jak uvedl i pan C: *„Oproti našemu mládí je těch lidí skutečně*

méně. Ale zase chodí do kostela vzdělanější než obyčejní dělníci. Ti se Boha nebojí, ti potřebují peníze.“ (pan C, 95–97). Podobný postřeh měla i paní B: *„Právě takoví ti, co méně praktikují tu víru, že jsou to spíše profese dělnické než inteligence. To je zajímavé. ... Dneska většina těch, co jsou tady domorodci, protože dnes už tady inženýrů a magistrů, těch je spousta, takže ti chodí do kostela a praktikují tu víru daleko poctivěji než ti dělnické kádry. ... Tím pádem ale že ty otevřenější hlavy se k tomu hlásí, to taky nasvědčuje, že to není jen výmysl, no.“* (paní B, 51–52, 55–58, 61–62).

Podle paní B je jednou z hlavních příčin úbytku věřících svoboda. *„Mají svobodu. A tu svobodu využívají tímto vlastním způsobem a já si myslím, to si myslím já, že „Já Boha nepotřebuji“, že se mají dobře. ... Jestliže věřím, tak bych to měla i praktikovat, protože to ne, někdo říká „Já církev nepotřebuju“. Ale to není pravda. ... Každá ideologie potřebuje nějaké mantinely, nemůže si dělat, co chce, musí něco dodržovat, a nejenom to desatero, že. Když jsem katolík, no tak to, co mi předkládá katolická církev. ... Oni si tu demokracii tak divně vysvětlují, víte? A špatně se nemají. A odůvodní „Já musím hlídat děcko.“*“ (paní B, 29–31, 40–42, 45–47, 98–99) Podobně si pokles věřících vysvětluje i pan A, podle kterého má dnes náboženství konkurenci v nepřehledném množství možností, jak trávit čas: *„Dneska těch aktivit prostě svět nabízí daleko víc než tehdy, čili je přitáhnout, nebo nabídnout mladým lidem, aby se setkávali, když přibývá izolace mezi lidmi, tak je hodně si myslím náročné, na nějakou invenci, něco vymyslet. Protože říct „Přijďte v neděli ve dvě na pobožnost, budeme se tam modlit nějakou litanii“, za prvé oni tomu vůbec nerozumí, o čem mluvím, a za druhé v neděli odpoledne se buď spí, nebo se jde do kina nebo do supermarketu, to všechno prosakuje i do těch lidí, kteří se nějak nábožensky profilují nebo žijí.“* (pan A, 140–147). *„Obecně je jiná doba, jiný svět, lidé mají dneska více možností. ... Lidé tím, že mají opravdu dneska možnosti mít skoro všechno, tak Boha nepotřebují. To je sekularizace jakási, materialismus, který prostě zaměstnává lidská srdce, otupuje je.“* (pan A, 541, 551–553). Podle

pana A hraje roli také dnešní větší pracovní vytížení: „*U těch mladých lidí je to složitější opravdu také tím, že dneska oni mají práci a nemají pracovní dobu takovou, jako jsem měl já, když jsem za komančů chvílku pracoval, že dělám od šesti do dvou a už mě nic nezajímá, dneska lidé, ty chlapi nebo i ženy pracují, dělají dvanáctky v obchodech nebo všelijak, prostě to je hrozné. Čili ten člověk je rád, že je rád. On přijde domů ve čtyři, v pět nebo v šest, já nevím, podle toho, co dělá, teď má doma děcka, svoje starosti, nějakou práci, nějaké povinnosti, něco s tím má drobného vyřídit, a pak má jít ještě někde si sednout, to už ne, už je unavený, už toho má plné zuby, takže prostě je.*“ (pan A, 171–179).

Pan A mluvil také o rozdílu v praktikování víry mezi generacemi: „*A tam třeba přijdou babičky, ty přijdou vždycky. Babičky jsou věrné, babičky jsou vděčné taky za ledacos, ať se dělá cokoliv. ... Ta babička do toho kostela chodí i v týdnu i v neděli samozřejmě a občas připomene těm mladším dětem, vnukům: „Taky byste měli jít do kostela“. A oni... Vyžeňte někoho z postele v nedělu ven, jsou akce do noci, do rána a ty katolíci to maj tak blbě, že to maj vždycky ráno, ty bohoslužby.*“ (pan A, 169, 285–289).

Religiozita na Hlučínsku „už není, co bývala“. Lidé ztrácí o náboženství zájem, snižuje se procento věřících a zvyšuje počet prázdných lavic v kostelích. Příčinou je podle některých svoboda, která dává lidem nové možnosti a pocit, že Boha nepotřebují, a také nedostatek času, kterým lidé odůvodňují svou absenci na bohoslužbách. Je zřejmé, že procesy sekularizace se už vkrádají i do této oblasti.

Hlučínsko je nicméně z pohledu české religiozity dnešním fenoménem, který stále ve značné míře přetrvává. Návštěva kostela, pro mnohé spojená navíc s kulturním a sociálním prožitkem, je stále hluboce zafixovaným prvkem místního života.

Závěr

Religiozita na Hlučínsku je skutečnou českou raritou. Cílem mé práce bylo zjistit, co stojí za tak vysokou religiozitou regionu, jaké důvody v jedné z nesekularizovanějších zemí světa přivedou i dnes tolik lidí do kostelních lavic a které faktory hlučínskou religiozitu ovlivňují. Ve své práci jsem také chtěla čtenáři přiblížit, jak to s náboženskou scénou na Hlučínsku vypadá dnes.

V první části, která byla pro mou práci podpůrnou, jsem se zaměřila na religiozitu z teoretického pohledu. Část práce jsem věnovala římskokatolické církvi, protože je nejvíce zastoupeným náboženstvím u nás a na Hlučínsku má naprosto dominantní postavení. K sociologii náboženství neodmyslitelně patří teorie sekularizace. Česká republika se svým stále se snižujícím počtem věřících jakoby hrála do karet teoretikům sekularizace. Malý kout české země nacházející se mezi Opavou a Ostravou zase nahrává kritikům tohoto dřívějšího ústředního tématu sociologie náboženství, zaměřila jsem se tedy i na kritiku sekularizačních tezí. Podstatnou pro mou práci byla historie samotného Hlučínska a historický význam katolicismu na Hlučínsku. Katolictví provázelo Hlučínské v průběhu historie bok po boku, proto jsem značnou část práce věnovala právě tomuto tématu.

V poslední kapitole, konkrétně v podkapitole Specifika hlučínské religiozity z pohledu Hlučíňanů, jsem se dostala k ústředním tématům své práce. Na základě rozhovorů s respondenty jsem analyzovala specifické rysy hlučínské religiozity a tři z mého pohledu nejvýznamnější faktory zapříčiňující vysokou religiozitu na Hlučínsku. Dále jsem zjistila důvod, který stál za vytrvalostí Hlučíňanů ve víře za komunistického režimu, který se snažil náboženství tvrdě likvidovat. Závěr kapitoly jsem věnovala současnému stavu hlučínské religiozity.

Co se týče specifických rysů hlučínské religiozity, ta je podle respondentů nejvíce ovlivněna dlouholetou příslušností k německému

státu, která dala místním obyvatelům smysl pro řád a povinnost. Ten se uplatňuje významným způsobem právě při plnění náboženských povinností. Na druhou stranu může způsobovat strnulost ve víře a příliš tradicionalistický postoj.

Jako jeden z nejvýznamnějších faktorů zapříčiňujících vysokou religiozitu na Hlučínsku jsem analyzovala roli religiozity při udržování národního vědomí a její význam při zachování mateřského jazyka. Katolicismus bylo něco, s čím se mohli obyvatelé ztotožňovat v dobách, kdy se jiný zdroj ztotožnění hledal těžko. Dále byla religiozita pro místní obyvatele symbolem opory, naděje a stability v těžkých dobách, které zakoušeli. Velkou roli při zachování vysokého procenta věřících hraje také náboženská socializace, díky níž se víra v Boha přenáší jako samozřejmý prvek každodenního života z generace na generaci.

Komunistický režim neměl na Hlučínsku v oblasti náboženství tolik represivní vliv hlavně z toho důvodu, že většina lidí nespadala mezi tzv. inteligenci, byli to lidé převážně nižší třídy, kterým režim tolik neubližoval. Komunistická ideologie nenašla navíc mezi Hlučínskými téměř žádný ohlas, nebyli tam žádní zapálení komunisté, kteří by lidi za jejich víru udávali.

Při pohledu na hlučínskou religiozitu dnes zjistíme, že i tuto oblast už zasáhly sekularizační tendence. Příčinou snižujícího se zájmu o víru je svoboda, která dává lidem nové možnosti, úbytek těžkostí a nouzí, který dává lidem pocit, že Boha nepotřebují a také nedostatek času, který brání lidem konat náboženské povinnosti.

Je dost možné, že i na Hlučínsku se schyluje k postupnému úpadku náboženství, až se třeba jednou stane z tohoto pohledu regionem srovnatelným s ostatními českými. Je ale také možné, že vlivy, které daly hlučínské religiozitě její pevnou podobu, jsou tak hluboce zakořeněné, že bude Hlučínsko jednou regionem, do kterého se budeme my Češi jako turisté jezdit dívat na atrakci nazvanou Oblast s většinou obyvatel věřících v Boha.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Dokulilová Daniela

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky,
Filozofická fakulta

Název bakalářské diplomové práce: Religiozita na Hlučínsku

Počet znaků: 83 508

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 24

Klíčová slova: Hlučínsko, katolická církev, kritika teorie sekularizace,
náboženství, religiozita, sekularizace

Práce se zabývá religiozitou na Hlučínsku. Zvláštností hlučínské religiozity je vysoký počet věřících a specifické faktory, především historické, ovlivňující její podobu. Cílem práce je snaha o identifikaci a objasnění důvodů vysoké religiozity kraje a o popis dnešní podoby hlučínské religiozity na základě literatury a rozhovorů s respondenty. Podpůrnou částí práce je část teoretická, zaměřená na religiozitu obecně, teorii a kritiku sekularizace, a také historii Hlučína. Hlavní částí práce je analýza rozhovorů s respondenty, rozdělená do tematických okruhů.

Annotation

This thesis analyzes the religiosity in Hlučín region. The rarity of religion in Hlučínsko is a high number of believers and specific factors, primarily historical, that have an influence on its form. The aim of this thesis is to identify and clarify reasons of strong religiosity of this region and to describe its nowadays form basing on the literature and interviews with respondents. The supporting part of the work is the theoretical part focused on the religiosity in general, theory and criticism of secularization and also the history of Hlučín region. The main part of the work is analysis of interview with respondents divided into thematic sectors.

Seznam použité literatury:

- BALÍK, S., HANUŠ, J. 2007. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- BINAR, A., JIRÁSEK, Z. 2009. *Kravaře v letech 1945-2000*. Kravaře.
- FUJDA, M. 2010. Racionalizace a její role v procesu strukturální diferenciaci. In LUŽNÝ, D., VÁCLAVÍK, D. a kol. 2010. *Individualizace náboženství a identita. Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Marven, s. 87-117.
- GAWRECKI, D. 2003. *Dějiny Českého Slezska I.-II*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, ústav historie a muzeologie.
- HAMPLOVÁ, D. 2008. Religiozita dospělých v České republice na počátku 21. století. In LUŽNÝ, D., NEŠPOR, Z. 2008. *Náboženství v menšině. Religiozita a spiritualita v současné české společnosti*. Praha: Malvern, s. 20-30.
- HAVELKA, M. 1998. Sociologie náboženství a její základní problémy. In WEBER, M. 1998. *Sociologie náboženství. S úvodní studií Miloše Havelky*. Vyšehrad: Vyšehrad, spol. s.r.o.
- HEJNA, D. 2010. *Náboženství a společnost. Věda o náboženství a její historické kořeny*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- JANDOUREK, J. 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- KAUFMANN, J. - C. 2010. *Chápající rozhovor*. Praha: Slon.
- MALOHLAVA, R., KÁŇA, O., MARIÁNEK, V. 1960. *Stručný přehled vývoje Hlučínska*. Ostrava: Dům osvěty.
- MEČIAR, M. 2007. *Sociální identity autochtonních obyvatel Hlučínska: Mezigenerační proměny*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita.
- NEŠPOR, Z., LUŽNÝ, D. 2007. *Sociologie náboženství*. Praha: Portál.
- NEŠPOR, Z. 2006. Sekularizace politiky a veřejné sféry a jejich nebezpečí. Několik podnětů sociologie náboženství. In HANUŠ, J.

- (ed.) 2006. *Vznik státu jako proces sekularizace. Diskuse nad studií Ernsta-Wolfganga Böckenfördeho*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 105-116.
- NEŠPOR, Z. (ed.) 2004. *Jaká víra? Současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky.
- OLDRAŠINOVÁ, M. 2010. Jak uchopit neuchopitelné: diskuse o detradicionalizované spiritualitě. In LUŽNÝ, D., VÁCLAVÍK, D. a kol. 2010. *Individualizace náboženství a identita. Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Marven, s. 118-142.
- PAVELČÍKOVÁ, N. 1995. Peripetie vývoje Hlučínska v letech 1938–1948. In: *Hlučínsko v proměnách času. Sborník příspěvků z konference k 75. Výročí připojení Hlučínska k Československé republice*. Hlučín: Slezská kulturní a vzdělávací nadace Hlučínsko, 1995, s. 64–71.
- PLAČEK, V. 2007. *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742-1960*. Kravaře: Kulturní středisko zámek Kravaře.
- REICHEL, J. 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- STRÁNSKÝ, R. 1938. *Hlučínsko*. Opava: Matice Ostravská.
- ŠTAMPACH, I. O. 2010. *Na nových stezkách ducha. Přehled a analýza současné religiozity*. Vyšehrad: Vyšehrad, spol. s.r.o.
- TUČEK, M. a kol. 2003. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- VÁCLAVÍK, D. 2010. *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada Publishing.
- VÁNĚ, J. 2010. Sociologie náboženství v době nejen postmoderní. In LUŽNÝ, D., VÁCLAVÍK, D. a kol. 2010. *Individualizace náboženství a identita. Poznámky k současné sociologii náboženství*. Praha: Marven, s. 64-86.
- WALDENFELS, H. 1999. *Fenomén křesťanství. Křesťanská univerzalita v pluralitě náboženství*. Přel. M. Voplakal. Vyšehrad:

ZVON. Přel. z: Phänomen Christentum (Eine Weltreligion in der Welt der Religionen).

Internetové zdroje:

Informační centrum Hlučín, dostupné z: www.info.hlucin.com, cit. 24. 1. 2013.

Katolická církev v České republice, dostupné z: www.cirkev.cz, cit. 12. 2. 2013.

Obyvatelstvo podle náboženské víry a podle velikostních skupin obcí a krajů, dostupné z: www.czso.cz, cit. 6. 2. 2013.

Problematika Hlučínska jako specifický příklad složitosti vývoje regionu, dostupné z: <http://pzahnas.webnode.cz/products/problematika-hlucinska-jako-specificky-priklad-slozitosti-vyvoje-regionu/>, cit. 12. 2. 2013.

1 **Pan A**

2 *Vy jste tady tedy vyrůstal?*

3 No já jsem se narodil v Ostravě, ale vyrůstal jsem tady, moje rodina je z
4 vesnice U, to je tady dvanáct kilometrů, no a v těch 21 letech jsem odešel
5 odsud na studia a potom pendluju tak různě po Moravě a po Čechách, pak
6 jsem se vrátil do svého rodného kraje, zrovna do vesnice V, takže to беру
7 jako takovou zajímavou výzvu, protože odsud pocházím, ale spoustu věcí už
8 jsem tak nějak jako zapomněl nebo jsem z nich vypadl a teď musím do nich
9 nějak znovu se obouvat.

10 *Jaké věci myslíte?*

11 No třeba religiozita místní, ta je taková... Zrovna včera večer tady byl
12 takový diskusní večer, tady jeden z rodáků, nějaký Cyprián Lelek má
13 v těchto dnech 200 let od narození, podle toho se dělají nějaké akce, tak
14 včera byl takový diskusní večer, původně to mělo být na téma Duchovnost
15 na Hlučínsku, pak to ale bez našeho vědomí někdo změnil na Duchovnost
16 jako hodnota, což nám nikdo nedal vědět, ale to je jedno. Takže tam zazněla
17 spousta postřehů, které by vás asi hodně zajímaly, tak některé věci budu
18 možná trochu kopírovat podle toho včerejšího večera. No a je to možná
19 trošku o slovíčkách, že... tam zaznělo, že tento kraj je typický tím, že je
20 nábožensky takový poměrně řekli bychom silnější, ale že... někdo tam
21 mluvil o tom, že by bylo škoda opustit tradici, na čemž jsme se shodli, ale
22 že problémem bývá tradicionalismus. Že lidé tak jako aniž třeba někdy bez
23 nějakého hlubšího přemýšlení nebo hloubání tu náboženskou praxi
24 prožívají, nějakým způsobem ji naplňují, no ale že ten duch je někde tam
25 jinde.

26 *Takové to tradiční katolictví...*

27 Ano, tradiční katolictví, ale ono má samozřejmě svoje úskalí, ale taky svoji
28 krásu, svoji hloubku...

29 *Podle mě si má ale k tomu Bohu každý dojít nějak sám... Je potřeba nad tím
30 přemýšlet a nebrat to jen tak automaticky.*

31 Jistě, k Bohu musí dojít každý sám, ve smyslu, že má tu svobodu, že se pro
32 něj může rozhodnout, že s ním bude nějak komunikovat nebo já nevím co,
33 podle toho, co Bůh nám tady odkázal, že si podle něj můžeme utvořit svůj
34 život, ale o tom Bohu by měl člověku někdo taky říct, protože víra je ze
35 slyšení, ať už je jakákoliv. Jestli jsou tady dneska lidé, kteří se profilují jako
36 buddhisté nebo hinduisté nebo já nevím co, Hare Krišna, tak na to museli
37 nějak přijít, získat informace, teprve potom se v nich něco hnulo, nebo
38 s nimi někdo hnul nebo já nevím a začal se rozvíjet ten proces, že se té
39 filozofii nebo víře nebo náboženství začali nějak víc věnovat a sami sobě
40 řekli, že to je moje cesta, touhle cestou půjdu, že... Tomu možná říkáme
41 nějaká konverze, nebo jak by se to dalo nazvat, ale musí jim dát ten vnější
42 impulz někdo. Otázka je, jak je to u malého dítěte, které se křtí a vnímá
43 akorát to, že ta voda je studená, že jo, když je jako v tom kostele v zimě
44 třeba. Ale určité záruky tam mají ti rodiče, kmotrové, oni se tam zavazují,
45 jestli to myslí vážně nebo nemyslí, to už je otázka jejich svědomí a nitra, ale
46 že tu informaci nebo ten styl života, tuhle duchovnost nebo jak bysme to
47 nazvali, že předají tomu dítěti. Pokud to udělají, to už je potom druhá věc.

48 *A vy si teda myslíte, že tady ta víra je o tom tradicionalismu?*

49 Já si myslím, že tady je víra, jsem o tom přesvědčen a... Ten
50 tradicionalismus zase, to je takový fenomén, který neznamena, že ho všichni
51 nějak mají v sobě, jo, prostě když někdy... já nevím, jste studenti, tak když
52 jste na přednáškách, pan profesor, paní profesorka se snaží vám stáhnout
53 modré z nebe a vy stejně myslíte na to, že večer v devět máte akci, tak jste
54 myšlenkama úplně jinde. Podobně si myslím, jsou dny nebo i týdny, kdy
55 díky okolnostem prožívám náboženskou, vnitřní duchovní bídu, říkám si
56 Pane Bože, kde jsi nebo tak, no a jsou období takové poměrně normálního
57 všedního klidu, kdy plním náboženské úkony nebo vnitřní úkony, protože je
58 to z úcty k Bohu, prosím ho o něco nebo tak, a jsou zase období, není jich
59 myslím moc, takového intenzivního prožívání náboženské roviny,
60 duchovního světa, jako kdy... Jestli můžu takovou zkušenost z loňska,
61 přestože jsem římskokatolický duchovní 17 let a nějakou tu zkušenost mám
62 za sebou, tak mě někdy hodně zahanbují lidé, u kterých poznáte, že to myslí
63 vážně s tou náboženskou rovinou. Přišli tady dva mladí lidé, to byl takový

64 blbý pátek, jak jsou ty blbé pátky. Jen taková odbočka ještě, že ten
65 tradicionalismus dnes tady doprovází, ale to je možná všude, určitá
66 pověřivost, lidé jsou pověřiví. „Pane farář (klepání do stolu), co kdyby...“
67 No a to byl pátek, kdy chodili lidi tak jako furt něco vyřizovat, a pak už
68 jsem za těma třetíma nebo čtvrtýma zavíral dveře a teď vidím, že přichází
69 další dva, muž a žena, žena v černém, muž tak nějak všedně oblečený. Tak
70 jsem počkal, až přijdou blíž, oni nezvonili, viděli, že stojím za dveřma a teď
71 on byl takový jako neslaný nemastný, a ona bylo vidět, že asi plakala,
72 protože měla kolem očí, no to poznáte, že. Tak jsem se ptal, co jako
73 potřebují a ona začla mluvit o tom, jestli by mohli jít se mnou do kostela,
74 což jako není tak úplně běžná prosba, většinou lidé chtějí nějaké potvrzení,
75 kdy budou křtiny nebo kdy může být pohřeb nebo takové ty běžné věci, pro
76 mě běžné věci, a najednou do kostela. Neměli foťák, že by šli něco nafotit.
77 Tak jsem šel s nima, odemkl jsem kostel, posadili jsme se do kostela, no a
78 teď bylo ticho, tak si říkám no a teď co. Tak minutu a půl bylo ticho, tak
79 jsem si říkal Pane Bože, co jako teď s nima? Pak jsem se tedy otočil k nim a
80 říkám: Můžu pro vás něco udělat? A ten muž byl takový zaražený a ta žena
81 začla v postatě asi plakat. Porodila dítě v těch dnech, maličké, 680 gramů,
82 což není moc, ale diagnóza, lékaři říkali, že je to hodně špatné, hlava se
83 vyvíjí jinak než tělo, jsou tam vnitřní potíže hodně špatné a komplikace
84 zásadní, tak jsem pochopil, že přišli jako škemrat Pána Boha, což je zásadní
85 věc. A já jsem teď zase v duchu... To už je vlastně modlitba, když takhle
86 žonglujete v duchu s Bohem, a já si říkám: Pane Bože, co s nima mám dělat,
87 co ji mohu nabídnout? A zase bylo chvílku ticho, a pak jsem jim řekl, že
88 podle toho, co popsali, ta situace je velmi vážná, tam není moc naděje.
89 Přestože zázraky se dějí, tak je dobré reálně počítat se vším, takže požádám
90 pár svých známých, aby se začli modlit, takový nějaký modlitební boj se
91 tomu říká, že. A pak ještě o křtu, protože ti rodiče měli představu jistou, že
92 by to dítě nechali pokřtít, což je možné i v takových situacích nebezpečí
93 smrti a tak dál, a pak jsme se rozloučili s tím, že když budou něco
94 potřebovat, ať mi napíšu ohledně toho křtu nebo tak. A když jsme odešli
95 z kostela, tak jim říkám Víte co, klekněme si tady na pár sekund a
96 poprosíme tady Pána o pomoc, tak oni bez hlesu klekli, co taky člověku
97 v takové situaci zbývá. Tak jsme tam dali takovou krátkou modlitbu a oni

98 pak odešli. To byl pátek odpoledne, v sobotu se nic nedělo, a já mám
99 v neděli tři bohoslužby za sebou. Vypínám mobil, protože je mi to trapný,
100 když to začne zvonit u oltáře. No a mezi tou první a druhou bohoslužbou
101 jsem ten mobil, ani ne tak kvůli tomu, zapl, pípla mně smska a ta maminka
102 psala, že prostě neví, co se stalo, ale že došlo k radikální změně toho vývoje
103 podle těch přístrojů a lékaři neví proč. Víte, to jsou okamžiky, kdy cítíte
104 svou malost, nedůvěru. No tak mi bylo tak všelijak. Dneska má Honzík už
105 rok a čtvrt, ne, rok a dva měsíce. Vždycky to bude asi trvat u těch dětí
106 vyiplaných, že budou nějaké komplikace. Ale u těch rodičů co to
107 znamenalo, znamenalo to takovou jakousi vnitřní vděčnost, jinak tu
108 vděčnost vyjadřuje žena, jinak ten muž, ale nějak objektivně, viditelně,
109 k zásadní změně, že by začli poctivě chodit v neděli do kostela, to tam jako
110 není.

111 *Oni teda nechodí do kostela?*

112 Oni měli svatbu v kostele, já nevím, někde v Americe nebo co a prostě...
113 Oni o sobě mluví, profilují se jako věřící lidé, ale takový ten prvek návštěvy
114 té bohoslužby, ten tam jako chybí. Čili já si myslím, že je to zasáhlo, že tam
115 bylo zaseto nějak do budoucna, ale oni musí bojovat. On je podnikatel, ona
116 se stará o ty děti. Takže oni budou bojovat takovou tu každodenní, aby se
117 dnešní člověk v tom dnešním světě udržel, a právě těmito doteky tohoto
118 typu si Bůh člověka přitahuje, no ale je to cesta dlouhá. To znamená, že v té
119 náboženskosti regionu toho Hlučínska, že toto jsou okamžiky, které, si
120 myslím, podle mě přesvědčují o tom, že lidé prostě tu víru mají. Ti starší,
121 nebo takoví, co byli vedeni od malička nějak v té náboženské rovině, tak
122 poctivě naplňují tady tyhle záležitosti, návštěvy bohoslužeb a takové
123 religiozity, která prostě se předpokládá, že nějaká bude, a ta víra v jejich
124 srdcích nějak je. Je ale ohrožována samozřejmě dnešním světem
125 pověrčivosti a já nevím čím vším, těch elementů je hodně.

126 *Takže myslíte, že se to jako proměňuje? Třeba u mladší generace?*

127 Já si myslím, že ano, myslím si, že ano, protože dneska jsou... Tady ta
128 situace ve vesnici V je maličko jiná, než třeba ve vesnici, odkud pocházím.

129 Tam já jsem třeba byl, když jsem měl patnáct, osmnáct let, tak byly ještě za
130 komunismu, takové ty společenství mládeže, že jsme se scházeli...

131 *To tady nemáte?*

132 Tady to moc není jako zatím, to se musí dneska budovat. Tehdy to bylo
133 svým způsobem jednodušší, protože ať už jste o tom přemýšleli nebo ne, tak
134 to byla určitá forma naší touhy vnitřní se setkávat, mluvit o náboženských
135 věcech, za a, a za b aniž jsme to pojmenovali, tak to byla jakási forma
136 revolty, věděli jsme, že to není úplně oficiálně, že klidně by to mohl někdo
137 stbákovi nebo tak, že by nás prostě špehoval nebo toto. Ale na těch
138 vesnicích, na tom Hlučínsku si myslím, že prostě se spousta takovýchto věcí
139 tolerovala, jo, spíš se hlídal ten farář, aby nějak nevybočoval z té linie, která
140 za režimu tady byla. Kdežto dneska těch aktivit prostě svět nabízí daleko víc
141 než tehdy, čili je přitáhnout, nebo nabídnout mladým lidem, aby se
142 setkávali, když přibývá izolace mezi lidmi, tak je hodně si myslím náročné,
143 na nějakou invenci, něco vymyslet. Protože říct „Přijďte v neděli ve dvě na
144 pobožnost, budeme se tam modlit nějakou litanií“, za prvé oni tomu vůbec
145 nerozumí, o čem mluvím, a za druhé v neděli odpoledne se buď spí, nebo se
146 jde do kina nebo do supermarketu, to všechno prosakuje i do těch lidí, kteří
147 se nějak nábožensky profilují nebo žijí.

148 *Tak to se určitě změnilo, dřív ta spolča byla opravdu něco, co ty mladé lidi*
149 *drželo nějak při životě, nějak pospolu. Když já jsem chodila do spolča,*
150 *nemělo to ten náboj, nebylo to takové nakopující. Je to asi o něčem jiném.*

151 No a ještě pak si myslím, že přeci jenom ten náboženský rozměr člověka, to,
152 že nějakou víru chceme prostě prezentovat svým životem, což obnáší taky
153 určitá morální pravidla, život podle nějakých těch příkázání a já nevím co,
154 kdo toto dělá, je svým způsobem dneska takový exot, je v takové menšině,
155 protože co mladé lidi zajímá, je to, aby prostě byli spolu, aby spolu něco
156 hezkého prožili a tak dále, patří tam vztahová oblast, která je dneska... Jako
157 srdce plane lidem furt pro někoho, ale je to degradováno, to vidíte sami
158 kolem sebe, a prostě zachovat si nad to ještě nějakou laťku toho, že hodnoty
159 typu, já nevím, té zamilovanosti, nějaká zdrženlivost nebo věrnost nebo tak,

160 že manželství je přece jen nepřekonaná instituce, to je hodně těžké dneska,
161 hodně. A jsou lidé stateční, kteří se rozhodnou, že to chtějí takhle zkusit, no.
162 *Tak proto jsou právě potřeba taková ta spolča, takže vidíte, že v tom nejste*
163 *sám, že těch lidí je víc, ne?*

164 My jsme tady, byl tady kolega přede mnou, který byl přemístěn, já jsem byl
165 zase odněkud přemístěn tady, z vesnice S v Jeseníkách, a oni se tady
166 scházeli během školního roku, zařídil lidem takovou aktivitu, jmenuje se to
167 Ve škole Ježíšově, je to prostě taková forma čtrnácti setkání za rok, kde lidé
168 přijdou, maj tam přečíst nějaký biblický text, popřemýšlet o něm, něco si
169 k tomu říct, to je taková základní forma. A tam třeba přijdou babičky, ty
170 přijdou vždycky. Babičky jsou věrné, babičky jsou vděčné taky za ledacos,
171 ať se dělá cokoliv. U těch mladých lidí je to složitější opravdu také tím, že
172 dneska oni mají práci a nemají pracovní dobu takovou, jako jsem měl já,
173 když jsem za komančů chvílku pracoval, že dělám od šesti do dvou a už mě
174 nic nezajímá, dneska lidé, ty chlapi nebo i ženy pracují, dělají dvanáctky
175 v obchodech nebo všelijak, prostě to je hrozné. Čili ten člověk je rád, že je
176 rád. On přijde domů ve čtyři, v pět nebo v šest, já nevím, podle toho, co
177 dělá, teď má doma děcka, svoje starosti, nějakou práci, nějaké povinnosti,
178 něco s tím má drobného vyřídit, a pak má jít ještě někam si sednout, to už
179 ne, už je unavený, už toho má plné zuby, takže prostě je. Je to, čili je to,
180 myslím si, že se to přesouvá tahle možnost nabídnout lidem něco spíš do
181 víkendu, kdy lidi mají svým způsobem většina volno a tam je toho zase pro
182 toho kněze víc, čili tady se otvírá pole pro pomoc těch nesvěcených
183 křesťanů, to znamená lajků takzvaných, a to je zase proces, lokalita tohoto
184 typu „Co se tam tlačí ta Nováková, prostě, ona tam chce číst čtení, vždyť
185 koktá“, takové to běžné jako... Ta půda nebo podmínka té farnosti, která
186 svědčí o tom, že jsme normální lidé, kteří prostě máme potíže se vším
187 možným a mně se osvědčilo spíš vycházet mezi ty lidi ven a hledat cesty,
188 jak s nima navázat kontakty, jak komunikovat, abysme o sobě v první řadě
189 věděli. A nepůjdu před Hrušku, před obchod a nepostavím se a neřeknu
190 „Přijďte na pobožnost“, když je fotbal v televizi nebo já nevím co, musím
191 s těmi lidmi navázat kontakt, musím. Ať je to Hlučínsko nebo kdekoliv. Na
192 tom Hlučínsku je ještě takové specifikum, že tady ti lidé střední a vyšší

193 generace mají takový, nevím jestli můžu říct, dohromady slitou úctu a
194 odstup od toho duchovního, což má svoje klady, ale taky někdy v některých
195 věcech svoje zápory, a říkám to proto, že ve srovnání s vesnicí S
196 v Jeseníkách, kde jsem sloužil čtyři roky, zatím nejdýl, tam nás bylo daleko
197 méně na nedělní bohoslužbě, ale dělali jsme občas nějakou společnou akci,
198 a ti lidé se učili prostě přijít do té farní budovy, na tu faru, posedět, společně
199 něco vytvořit. To se vytváří hodně dlouho a pomalu, ale hrozně to ty lidi
200 oslovuje, získají prostě základní takovou představu nebo zkušenost, že ten
201 duchovní je tam pro ně, že to není jenom farář, který prostě káže, jo, ale že
202 můžeme normálně komunikovat. To je moje nejvzácnější zkušenost.
203 V rámci České republiky jsem sloužil jako vojenský kaplan a v tom jsem se
204 utvrdil, že to bude cesta asi všude, takhle, kterou je možné použít, hledat
205 k těm lidem cestu, jak je a v tom pozdravit, zeptat se Jak se máte, stojí to za
206 hovno, že? To ti lidé slyší, než když tam přijdu oděn a začnu mluvit o
207 milosti posvěcující, kdy lidé nevědí, co to je.

208 *A vy tady teda nemáte nějaké takové akce farní?*

209 Máme, máme, a chci, aby jich bylo trošku víc. To s tím trošku souvisí, ale
210 ne úplně zásadně, taková ta akčnost, jako že se furt tvoří nějaké akce, pro
211 seniory, pro děti, pro školy, pro ministranty, pro muže. Pro muže je to
212 takové někdy složitější, protože muži moc nechcou, po tý práci, my vám
213 natřem kostel nebo my vám uděláme to, jo, posedíme, vypijem pivo,
214 opečem párek nebo ho sníme, to je ten svět mužů. A když takhle to ty různé
215 stavovské skupiny, když to tak pojmenuju, děláme ty různé akce a je jich
216 někdy hodně, tak uniká někdy to nejpodstatnější, ten můj osobní vztah
217 k tomu Bohu. Kdy potřebuju opravdu se ztišit, zalézt někam, ať mi všichni
218 dají svatý pokoj. Abych se mohl soustředit na to, že ten Pán Bůh mě chce
219 slyšet, vidět, když to tak řeknu. Takže to je někdy trošku složitější, když
220 těch aktivit je moc. (...) Čili nabídnout lidem něco, většinou není to maličká
221 skupinka, které to z vděčnosti přijmou, přestože dneska sedí lidé doma u
222 televize nebo já nevím kde, tak přijdou. A i ten duchovní, i těch pár lidí,
223 kteří mu pomáhají, takoví ti pomocníci by si měli hlídat, aby opravdu přes
224 aktivnost nebo akčnost neztráceli ten vnitřní, duchovní náboj, to je
225 nebezpečí, no.

226 *A jak je to tady třeba s návštěvností bohoslužeb? Je to procento těch*
227 *věřících vidět v kostelech?*

228 Jo, tak na tom Hlučínsku ano, tady těch lidí přijde proti jiným regionům naší
229 Republiky daleko víc. To procento, běžně udávané procento návštěvy
230 bohoslužby v neděli na území České republiky je dvě procenta z populace.
231 Tady si myslím, že je třeba těch procent 12, dokonce někde v nějakých
232 údajích, jak bylo sčítání, kolem sedmnácti, ale ta hra s čísly je velmi
233 nebezpečná, protože čísla jsou zavádějící, prostě jsou přesná, matematicky,
234 tak umí v člověku vytvořit pocit něčeho. Je to dobrý, je to v pohodě. To je
235 průser. Zprv je to průser, který mě odvádí od mého živého vztahu k Bohu
236 a zadruhé mě tak to trošku uondá a říkám si No tak jo, nabídnu jim to
237 základní a prdím na to, ne, aby děti měly, aby si nestěžovaly, že nemají tady
238 bohoslužby a já nevím co. Takže 12, 15 procent, no. To se dá spočítat. Ale
239 samozřejmě i míň. Tato vesnice U ztratila trošku. To byla původně vesnice
240 klasická Hlučínská, na Hlučínsku, tím, že tu byla velká fabrika, tak se
241 postavili nějaké paneláky a bytové domy a přišli lidé z cizích částí země za
242 prací, a oni, to je český jev, že s tou migrací ti lidé opustí vlastní tradice a
243 kořeny. Tak to se stalo i tady ve vesnici U, takže stará vesnice U, tady ty
244 baráky kolem dokola, ty lidé si drží tu religiozitu, snaží se ji předávat těm
245 mladším generacím, kdežto sídliště tam vzadu, tam na Opavu směrem, tam
246 bytový dům má osm, dvanáct bytových jednotek a v neděli ráno se otevrou
247 dveře jenom z jednoho bytu, třeba že někdo jde na modlitbu, jo? Čili to je
248 ten druhý svět vesnice U, a pokud má vesnice U přes 4000 obyvatel,
249 v neděli na těch bohoslužbách je dejme tomu šest stovek lidí plus mínus, tak
250 se dá celkem spočítat, že to procento je větší než... V takové vedlejší vsi,
251 kde je taky tři a půl tisíce obyvatel a těch lidí je tam třeba 1200, 1500 za tu
252 neděli se otočí na těch bohoslužbách, jo? Proti té vesnici S, kde vesnice S
253 má čtyři nebo tři a půl tisíce obyvatel a v neděli nás tam bylo osmdesát nebo
254 sedmdesát.

255 (...) Myslím si, že i na tom Hlučínsku přijde takové třídění, kdy ty
256 babičky... Ještě pardon, my jsme letos měli sraz ze základní školy,...) a
257 teď jsme se bavili, pak už byla volná diskuse, a jedna spolužačka, dneska už
258 taková dáma, říká tím jazykem tady místním Děvuchy, co si myslíte, tak až

259 budu v důchodě, tak budu do kostela chodit furt, no co chceš doma dělat?
260 To je zajímavá myšlenka, protože mně se zdá, že ona má něco do sebe. Jako
261 totiž ta religiozita na Hlučínsku, z určitého pohledu, je součástí taky nějaké
262 místní kultury, ten kostel je místo, které je esteticky hezké, umělecky hezky
263 ztvárněné, dokonce je tam pořádek někdy, není tam cítit plíseň někdy, a tak
264 dál. A teď tam probíhají bohoslužby, kdy ta bohoslužba je určitý dialogický
265 proces toho kněze a těch věřících, kdy tam zaznívá v jednom z mála míst
266 ještě slušná čeština, ve smyslu že tam nejsou vulgarismy, někdy je trošku
267 problém, že jsou cizí kněží z cizích zemí, že s tou češtinou mají problém, ale
268 snaží se, takže je tam tohle, je tam nějaká muzika, aspoň ty varhany nebo
269 zpěv nebo pokus o zpěv, což taky se hodnotí, jsou tam ty lidé, co slouží, ten
270 kněz, ti pomocníci, ministranti, jsou nějak oblečení, aspoň na pohled to
271 někdy vypadá hezky, čili to je určitá forma nabídky taky kulturního
272 prostředí a ty babičky jako když, oni mají práce dost, starají se a pomáhají
273 těm svým mladším generacím, ale chtějí se tam taky setkat, vidět, většinu
274 tvoří ženy, žena prostě potřebuje mluvit, to je jasné, a je tam ten růženec
275 přede mší, tak ony se modlí ten růženec, je to forma modlitby, u toho se
276 podívají „Aha, ta má nový kožich...“, to je normální věc, to patří do života
277 člověka, a to si myslím, že vyvolává trochu kritiku u mladších generací, ty
278 mladší generace z mého pohledu se trošku ospravedlňují tím, že nechodí na
279 ty bohoslužby: Podívejte se na ty baby, chodí to do kostela a pak to
280 pomlouvá. To je taková fráze někdy, já bych za to dával pohlavky. Ale když
281 je člověk starší, děcka vylétnou z hnízda, člověk prožívá svoji samotu, ztratí
282 partnera, a co máte doma dělat jako? Furt se dívat na televizi, vždyť tam nic
283 není. Tak uděláte taky pár kroků do toho kostela, je to o nějakém pohybu, ty
284 babičky s těma hůlkama, já je obdivuju. Takže to vyvolává někdy jakési
285 generační napětí. Ta babička do toho kostela chodí i v týdnu i v neděli
286 samozřejmě a občas připomene těm mladším dětem, vnukům: „Taky byste
287 měli jít do kostela“. A oni... Vyžeňte někoho z postele v nedělu ven, jsou
288 kace do noci, do rána a ty katolíci to maj tak blbě, že to maj vždycky ráno,
289 ty bohoslužby. Někde je taky večerní, ale málo.

290 *A vy jste říkal, že sloužíte tři mše v neděli, to sloužíte tady v této vesnici?*

291 Tady je ještě vedle vesnice R, taková vesnička, tam je trošku menší kostel,
292 tak tam mám ranní v sedm, pak mám osm třicet a pak mám tady znovu
293 desátou.

294 *To máte frmol, v tu neděli...*

295 Ta neděle je taková náročnější, když ještě odpoledne je program nějaký, tak
296 to je celkem takový záběr.

297 (...)

298 Je tady výuka náboženství ve škole, to v některých lokalitách nebývá, že
299 těch dětí není moc, že, jsou to většinou děti z rodin, které nějakým
300 způsobem praktikují náboženskou víru, tak ty děti chodí na náboženství na
301 faru nebo do nějaké jiné prostory, ale tady se chodí do školy, protože těch
302 dětí je dost...V té vesnici S jsem chodil do školy, přestože tam těch dětí
303 jsem měl devět celkem, od jedničky až po devítku, no, z každého něco, ale
304 zase strategicky se mi zdálo, že by bylo škoda školu opustit, jo, protože mě
305 to nabídlo. (...) Komunikoval jsem s kantorama, děcka o mně věděly, jel
306 jsem s nima na lyžák a už ta škola nebyla pro mě cizí a já jsem pro ně taky
307 nebyl úplně cizí člověk, tak myslím, že toto jsou takové drobnosti, které
308 opravdu jako vedou k tomu, abych mezi ty lidi šel ven, protože čekat na
309 faře, až někdo zazvoní – vy jste zvonily a já jsem neslyšel.

310 *A vy jste teda působil i jinde, vidíte rozdíl mezi tím, jak ty lidi berou tu víru*
311 *tady a jinde? Vy jste říkal, že tady ty starší lidi mají nějakou směs úcty a*
312 *odstupu, myslíte, že je to jenom tady na Hlučínsku?*

313 Nejenom tady, je to i jinde, ale například, myslím si, že v těch končinách
314 Sudet, Jesenicko, Severní Čechy, Jižní Morava, Slovinsko, když tam těch
315 lidí je méně, protože ztratili kořeny, protože v té generaci se narodili, jo,
316 v těchto krajích, tak pokud je víra ze slyšení, z nějaké informace a nikdo jim
317 tu víru nepodal nebo jim podal karikaturu, tak oni za tou vírou nepudou. A
318 proto ten duchovní je jedna z osob, které mohou něco zprostředkovat, tak
319 tím, že to jsou opravdu daleko menší společenství těch farních věřících, tak
320 mám možnost s nima intenzivněji komunikovat, jít k nim do rodin, pokud
321 mě nepozvou, tak se tam pozvu sám jako. (smích) A tam dochází taky

322 k tomu, že když s těma lidma, jelikož jich je méně, častěji kontaktujete,
323 vzniknou ty vztahy podle mě intenzivnější, ne u všech, ale často, pak už
324 dochází k tomu, že se ty lidé potykají a taková jakási ta bariéra, takový ten
325 odstup, on tam třeba zůstane, ale v trošku jiné podobě, jo, ty lidé vytvoří
326 rodinu. Já jsem věděl o všech těch babičkách v podstatě ve vesnici S, které
327 se tam motaly, tady nevím, jsem tu teprve rok a čtvrt, a když máte šest set
328 lidí, tak to nejde.

329 *Takže podle vás je takový určující ten kontakt toho kněze s lidmi?*

330 Neřekl bych určující, ale hodně důležitý. Protože právě zrovna ti starší měli
331 zažité, že pan farář seděl na faře a dělal ty bohoslužby, pohřby, pokřtil,
332 chodil po vesnici, tak každý chlap smekl klobouk nebo pozdravil, z toho
333 jsou takové ty... Když se sejdou ti lidé, tak někdo z těch starších řekne,
334 třeba po pohřbu, když je taková ta hostina a pak už se družně mluví, jo:
335 „Tak jako kdysi, pane farář, starosta, pan učitel a pan farář.“ To byli tři, co
336 tak určovali tep té vesnice, toho městečka. To samozřejmě dneska není
337 vůbec pravda, a neřekl bych, že se to musí za každou cenu vrátit, ale tím, že
338 ten duchovní mezi ty lidi jde, tak za prvé získá osobní pohled, vlastní
339 zkušenost, čím ti lidé žijou, čím ta vesnička, městečko, lokalita dýchá, jaké
340 tam jsou problémy, měl by se zajímat, co se probírá v obecním
341 zastupitelstvu, jo, jaké jsou plány, ale k tomu toho duchovního nikdo
342 nepřinutí, to musí on sám poznat. A zaprvé pro to, aby to mohl potom
343 v osobní modlitbě nějak zpracovávat a říct „Pane Bože, požehnej těm, co
344 staví tu čističku odpadních vod, tak ať maj nějaký prachy“; a taky proto, aby
345 prostě nebyl jak tele: „Se tu postavil nový obchod?“ – „To je tu, pan farář,
346 už tři roky, to jste si nevšiml?“ Žijeme ve světě, který nám prostě neustále
347 podává nové a nové informace a bylo by hloupé vědět o tom, že v Bruselu
348 se bavili o tom, že zdražit okurky a nevědět, že tady v sousedním domě leží
349 těžce nemocný člověk, jo, to by ten kněz měl vědět. No a tak.

350 *Proč je podle vás zrovna tady tak vysoká religiozita?*

351 Jeden z důvodů je historický, ten je teda zásadní...

352 *Je to teda součástí té identity obyvatel?*

353 Jo, já si myslím, že ano. Ale ten historický důvod je ten, že Marie Terezie to
354 území poskytla Prusku, budoucímu Německu. Německo, přestože
355 z Německa vzešel Luther a já nevím kdo, protestantismus, tak zrovna
356 Prusko bylo, nebyly tam takové tlaky nebo bouře, které by to území
357 přetavily, evangelizovaly, zůstávalo většinou katolické, bylo to území, kde
358 ta religiozita byla hodně silná a vlastně tři sta let tenhle kraj patřil pod
359 Německo, s mírnými chvilku tam, chvilku tam, takže to přinášelo určité
360 těžkosti ve smyslu, že ti muži bojovali v první světové válce, v druhé
361 světové válce za německou stranu, tím si vysloužili určitý despekt od těch,
362 co byli za vodou, tedy od těch lokalit, které patřily pod Rakousko-Uhersko,
363 že. Ti lidé procházeli různými zkouškami, chvilku pod Německem, chvilku
364 pod Českou první republikou, pak zase pod Německem a tak dál... To jsou
365 věci, které působí určité potíže, ti lidé byli hodnoceni mnohdy jako
366 druhořadí občané Republiky, a toto všechno jsou věci, které když se sečtou,
367 tak komplikují trochu člověku život a když jde do tuhého v lidském životě,
368 lidé se k Bohu obracejí a snaží se samozřejmě tu rovinu religiozity předat
369 těm svým potomkům atd. a říct jim takové ty rady babiček, které jsou velmi
370 nadčasové, ale dneska už se na ně málo slyší: „Drž se Boha, on tě ze všeho
371 vyvede“. To je věta, která by klidně mohla být napsaná v Bibli, ona tam je,
372 ale trochu jinak, a tady ti lidé tuhle zkušenost vlastně udělali, jo, za války
373 ztratili spoustu, že, muže, nemohli nikde říkat, že bojovali v Hitlerově
374 armádě, v německé armádě, protože to byl nacismus. Těch kluků se nikdo
375 neptal, že, ti museli narukovat, protože byli součástí Říše, takže historický
376 důvod, že ta religiozita je taková poměrně silnější...

377 *Takže to pro ty lidi byla nějaká naděje, myslíte?*

378 Ano, v nejistotě a ve zmatcích těch politických převratů, že patříme jednou
379 tomu a jednou tomu, to je prostě, toto je stabilita. Náboženský svět je
380 stabilita.

381 *To bylo potom i za komunismu, že...*

382 Tak to bylo už v celé Republice v podstatě, ale ne všude. Severní Čechy,
383 tam to bylo hodně složité, tam to bylo hodně komunistické, že. A zase do
384 těch, období padesátých, šedesátých let, do těch krajů s vyšší religiozitou,

385 což byla i Vysočina, tam byli posíláni učitelé na umístěnku a různí takoví,
386 kteří byli echt červení, aby prostě se snažili potlačit někoho, zesměšnit,
387 zdegradovat tu náboženskost. Někomu se to dařilo, ty plody toho zažíváme i
388 dnes mimo jiné. Jestli se o České republice říká, že je to hodně ateistická
389 země, já s tím úplně nesouhlasím, ale mohly to být plody čtyřiceti let
390 masírování obyvatelstva.

391 *A proč třeba tady se to udrželo tak přes ten komunismus? Protože to muselo*
392 *být všude, ty tlaky, ne?*

393 Já si myslím, že komunisté poznali, že přesto, že se hodně snažili, tak tady
394 prostě ty lidé v tomhle se nějak jako moc nedali, kdo byl vzdělanec, měl
395 nějaký titul, kdo byl, měl nějaké vyšší postavení v těch podnicích velkých,
396 že tady, tak lidé z osobních, nějakých vnitřních důvodů pak za a, za b,
397 z důvodu aby nebyli pro škodu vlastní rodině. Já znám z vlastní rodiny
398 příklad jednoho příbuzného, který měl velmi solidní post, ale vedení mu
399 dalo nůž na krk, že buď vstoupí do strany anebo o to místo přijde. Tak on
400 byl formální komunista s knížkou červenou, to místo si udržel, do kostela
401 chodil, to nepřestal chodit do kostela, no ale vysloužil si takové posměšky a
402 pohrdání od kolegů typu „Pročs vstúpil? Mně nevaří, žes vstúpil, ale žes
403 vystúpil!“ Že, jak bylo v tom filmu... To je jedna oblast. Pak kantoři,
404 profesori ze středních škol jezdili na bohoslužby jinam, že. U nás je farní
405 kostel vedle ve vsi a tam jezdila jedna paní profesorka z jednoho městečka,
406 já jsem viděl, že to jsou cizí lidi, byli jinak oblečení, taková prostě dáma to
407 byla s hezkou dcerkou, a až pak jsem se dozvěděl, že to je prostě
408 středoškolská profesorka, která kdyby ve svém městě šla do kostela, tak má
409 padáka, že. Tak takováhle forma. Někdo se na to díval kriticky, že to jsou
410 lidé falešní, já to nesoudím, protože na to zaprvé nemám kompetenci a ti lidi
411 si prožili svoje peklo, takže... No a tady na tom Hlučínsku, myslím si, že
412 drtivá většina lidí na Hlučínsku byli lidé středního a nižšího vzdělání,
413 taková ta většina, a ty lidé se nedali. Oni do toho kostela chodili.

414 *Ale taky určitě museli mít z toho problémy, ne?*

415 No, obyčejným lidem většinou ten režim nějak moc neubližoval, nedával
416 jim nůž na krk, spíš lidem, kteří měli postavení a vzdělání, protože to byli

417 potenciální, já nevím, to asi není pravda, když to řeknu, potenciální kádry,
418 ale ten komunistický režim se vždycky profiloval, jakože je to pracující lid a
419 inteligence, a ta inteligence je potřeba stáhnout na svoji stranu, že, to jsou
420 lidé, kteří udávají nějak tep a posun společnosti, tak ti byli masírováni hodně.

421 *Takže proto nebyl ten vliv tady takový?*

422 No, myslím si, že tady... Protože co vím, tak spousta těch lidí opravdu si
423 hledala práci... Menší procento v zemědělství nebo v těžkém průmyslu, že.
424 To byli lidi, kteří ráno ve čtyři vstávali, aby jezdili na šichtu a odpoledne
425 v půl čtvrté byli doma. Pak doma makali na svém. Jsou to lidé velmi
426 pracovití, ti lidé Hlučínska, lidé, kteří mají v sobě zakomponovaný řád, to si
427 myslím, že je také pro tu religiozitu místní hodně typické a svým způsobem
428 důležité, protože prostě do kostela se chodí, jo. Jistěže se vás jednou zeptá
429 úplně na konci Pán Bůh, ale vy si taky položíte otázku, nebo vás se někdo
430 zeptá: „Proč tam chodíš?“ No a ten člověk dejme tomu, to neumí
431 pojmenovat, tak jako to má být. To je součást, myslím si taky, na tom
432 Hlučínsku, že těch tři sta let pod německou vládou nebo pruskou vládou, ti
433 Prajzáci, že, Prusáci, že prostě ten německý... Němec je člověk určitého
434 řádu, jsou to houževnatí lidi takoví, a toto tady prosáklo, prostě ti lidé, oni si
435 zametají, to je pověstné, na Prajzku se zametá, ale já to vidím, já už taky
436 zametám. (smích) A zametají hlavně ti, co jsou u hlavní silnice, že. (...)
437 V tomhle jsou ti Prajzáci exotičtí, takoví, že oni opravdu umí pracovat.
438 Zase, je určitý vývoj, dneska nejsou pracovní příležitosti, ty lidé doma sedí,
439 mají nějakou podporu, už to taky přináší nové nějaké... Má to vliv na ty lidi,
440 že. Ale ten základ takový prostě takový je. I za komunistů to byli skupiny
441 pracovníků zednické, tesařské, které pracovaly v Praze na velkých akcích
442 památkových objektů, že tam prostě se vytvořil obraz o nich, že odvedou
443 dobrou práci. Taky se říkalo o nich, že jsou takoví až hodně šetrní nebo až
444 skrbívní, asi to má taky nějaký kořen v něčem. Ti lidé prožili taky za to
445 období určitou třeba bídu, že. V těch prvních obdobích hospodářské krize,
446 kolem třicátých let, to ještě mě babička říkala: „Je dobré si nakoupit, aby ta
447 mouka na půdě byla, aspoň pár balíků, protože nevíš, co přijde.“ Dneska nás
448 nenapadne už. Máme pennymarket, naložíme košík, pak to stejně
449 vyhazujeme, protože to nespotřebujeme, co nakoupíme. Ale tehdy to

450 nebylo, čili ti lidé se snažili myslet na zadní vrátka, na zadní kolečka a tak.
451 No, takže to... a to se určitě projevuje i v náboženské oblasti, protože ten
452 náboženský svět má, když to tak řeknu, určitý řád, to není, že dneska mám
453 náladu, tak budu věřit, a zítra ne, ale prostě náboženský rozměr člověka
454 vyžaduje taky určitý systém. Povinnosti se plní furt, že. Tak to u těch
455 Pražáků tak nějak je. Součástí možná té tradičnosti nebo tradicionalismu, že
456 on do toho kostela v neděli jde, někdy to tam jako odsedí, odstojí a splněno,
457 neporušil jsem přikázání.

458 (...)

459 *Mně to tak zní, podle toho, co říkáte, že ty lidi si to tady fakt chodí jen tak*
460 *odsedět...*

461 Ne, to nechci, aby tak vyznělo. To je předmět kritiky mladších generací, o
462 které si myslím, že protože jsou mladší a takoví jako průbojní, tak oni
463 chtějí... Mladý člověk touží po takové upřímnosti, po...

464 *Mít v tom jasno...*

465 Tak. Ale je to opravdu už jiný svět. Starší lidé vnímají ty věci jinak. A oni
466 v sobě mají zakódované zaprvé, že ta nedělní bohoslužba k tomu životu
467 patří. Že ať už k tomu tu dispozici mám nebo to tam opravdu jenom
468 odsedím, protože mě bolí zub nebo myslím na to, jestli jsem ten sporák
469 vypla nebo nevypla nebo co, tak to je prostě pevná součást jejich života, ve
470 které oni ten náboženský rozměr mohou mít někdy velmi živý, někdy
471 takový jako vlažný. Kdežto mladý člověk ten chce...je radikalista, černé
472 nebo bílé. Ale není to tak, ten život není jenom černobílý... A z toho
473 dochází k určitým napětím, no. Babička řekne: „Vstávejte do kostela.“ A
474 oni řeknou: „Ne, nejdem, až budu chtít...“ Teď už jsem trochu odběhl od
475 tématu... Ne, není to tak, přijít si to jenom odsedět, jsou tam lidé s živou
476 vírou, oni taky bojují každý den, a to si myslím, že je ve všech
477 náboženstvích, náboženských systémech, že prostě o tu víru se musí
478 bojovat.

479 *Když už mluvíte o těch jiných náboženstvích, jak je to tady s jinými*
480 *náboženskými systémy?*

481 Tak Hlučínsko je římskokatolická oblast, jsou tady... S tím, že sem přišli
482 lidé, do vesnice U nebo jinde, tak si přinesli... Jsou tady třeba lidé
483 s vyznáním řeckokatolickým, nějakí pravoslavní tady jsou, pár protestantů je
484 tady, v jedné vesnici tady deset, patnáct kilometrů, tam je dokonce
485 evangelický kostel, což byla taková výjimka poměrně na Hlučínsku, mají
486 dohodu s pravoslavnými, že jednou za měsíc přijede pop z Olomouce. Ale
487 91 procent jsou katolíci.

488 *Takže ti ostatní, to jsou spíš teda imigranti?*

489 No, trvale bydlících rodáků, takových, co tady byli, narodili se a žili, to jsou
490 výjimky. Jistě, v dnešní době máme myslím poměrně velké procento těch,
491 kteří nejsou nikde pokřtění nebo zakotvení, protože to jsou děti své doby,
492 taky to jsou plody té ateizace komunistické. Takže přibývá spíše lidí takhle
493 nepokřtěných. To bude přinášet zase určité problémy, protože například lidé
494 moc nevědí, nevím, jestli je vhodné to říkat, že na pohřeb v kostele má
495 právo pokřtěný katolík. (...) To není výmysl, abysme je podráždili, není
496 součástí toho společenství, že? Nijak. Tak tohle bude přibývat, že...
497 Hlučínsko, o něm se mluví jako o oblasti, kde je poměrně silný takový
498 akcent na rodinnou soudržnost, rozvodovost je tady menší než v jiných
499 oblastech. Tím neříkám... to není vyjádření o kvalitě těch manželských
500 vztahů. Taky se mlátí paličkama na nudle a prostě tak normálně, že. Ale
501 rozvodovost jako taková je tady menší, i když přibývá, roste, ale oproti
502 jiným oblastem je tady menší. Úcta nebo takovéto... k zemřelým, jako
503 návštěva hrobů, udržování těch hrobů, čistota kolem toho. Jestli je to i
504 z důvodu, že já mám tady hrob taky, tu mají sousedi, někdo jiný, a oni to
505 mají furt upravené, tak zase, z jakési takové, abych ukázal, že to taky umím.
506 To možná taky nějakou roli v tom hraje, ale ti lidé se snaží. A když je
507 dušičkové období, listopad, tak oni jdou, já nevím, jak je to jinde, ale jdou
508 opravdu všichni na ten hřbitov. Svíčka, modlitba, vzpomínka. To jsou
509 nádherné dny, to já osobně mám hrozně rád, protože na hřbitovech na
510 dušičky se dá úplně krájet ta atmosféra pokoje, nikdo tam v duchu
511 nenadává. (...)

512 *Tak to je asi tak obecně, u těch katolických rodin, ta návštěva hřbitovů na*
513 *dušičky nebo nízká rozvodovost...*

514 Jo jistě, to jo, tam je jako akorát otázka, jestli ti lidé jsou ochotni radši trpět
515 v tom vztahu, než aby dali najevo, že to prostě nezvládli a rozvedli se. To je
516 pro mě otázka. Další že manželství je svazek, který v mnoha případech po
517 těch letech drží pohromadě děti, že. Přece jenom děcka vylétnou z hnízda a
518 co teď jako... Jo, čili jestli někdy to držení toho svazku, oficiálního,
519 legálního je pro formu nebo z nějakých zjištěných důvodů, to já nedokážu
520 říct.

521 (...)

522 Pak je tady spousta těch starších žen, to je obecně asi v celé Republice, ale
523 tady taky zvlášť, jakože chodí starší ženy na ty bohoslužby v týdně, protože
524 mají zaprvé čas, jsou to důchodkyně. Jsou to většinou vdovy, protože muži
525 většinou umírají dříve a dneska už jsou to výjimky, ale před pár lety byla
526 spousta vdov, které desítky let žily samy, protože ztratily manžela ve válce,
527 v německé armádě. Dostávaly nějaké odškodnění od Německa formou těch
528 bonů a pak nějakých těch marek nebo co, ale to už jsou dneska výjimky, to
529 už je let a let, že. Už asi vymřeli, ti lidé. Ale taky, to byly ženy, které prožily
530 životní otřes, ztratit mladého kluka, v těhotenství ještě navíc, prostě on se
531 nevrátil z války, byl nezvěstný dokonce. To, že se někdo vrátil z nějakého
532 zajetí ruského nebo sovětského po letech, těch případů nebylo moc. Ale
533 spousta těch žen prostě zažily životní tragédie, ztráty mladého manžela, což
534 taky jako buď někdo rezignuje, nebo propadne zoufalství, malomyslnosti
535 anebo si tu víru uchová, volá, obrací se k Bohu o pomoc. Takže to je taky
536 prvek, který tohle tak nějak ovlivňoval, profiloval.

537 *A teda když jste tady vyrůstal, jestli se k tomu ještě můžu vrátit, jak se to*
538 *proměňuje oproti vašemu mládí, když jste se sem vrátil? Je to teda v tom, že*
539 *ti mladí teď nechodí do toho kostela tolik? Je to hodně poznat, rozdíl mezi*
540 *těmi generacemi?*

541 Obecně je jiná doba, jiný svět, lidé mají dneska více možností. Tam, kde
542 jsou těžkosti, tam je člověk Bohu blíže, protože zjistil, že se nemá o co, o

543 koho opřít. Člověk je nestabilní, režim je nestabilní, politika se lidem hnusí,
544 jsou lhostejní už prostě, kdežto ten Pán Bůh je furt nějak stejný. Ale přesto
545 každý den na vás útočí miliony všelijakých nabídek, hlasů, abyste
546 následovali konzum, jiné hodnoty, nevím co. Ještě lidé mají nějak
547 v podvědomí nebo si to řeknou nebo to nějak pozmění, že být věřícím
548 člověkem, aspoň trošku poctivým, znamená přinést nějakou oběť, čas,
549 nedělní spánek. To není hloupost, to prostě tak je. Peníze, furt tam chodí
550 kostelník s kasičkou v neděli mezi lavicema. Já nevím, kolik ještě těch
551 momentů je, ale lidé tím, že mají opravdu dneska možnosti mít skoro
552 všechno, tak Boha nepotřebují. To je sekularizace jakási, materialismus,
553 který prostě zaměstnává lidská srdce, otupuje je. A ta doba je taky opravdu
554 rychlá, takže člověk cítí ve svém nitru touhu se na chvílku zastavit, prožít
555 nějakou náboženskou, duchovní zkušenost, ale tu víru, v tom presu všem, to
556 neudělá, nemá k tomu sílu. Takže pak už ani do toho kostela nejde. To, že
557 maminka nebo babička pobrblá, to nějak přežije, ne. A myslím si, že i my
558 duchovní k tomu trošku přispíváme někdy. (...) Není moc chvil, momentů,
559 kdy vám někdo dodá vnitřní radost, pokoj. Myslím si, že to taky je jakési
560 znamení doby, že i pro ty duchovní, kteří přece jenom ještě na ty lidi mají
561 nějaký vliv, na to stádečko v tom kostele, že někdy zapomínáme, že ti lidé
562 potřebují spíš pohladit. (...) Já jsem tady na Hlučínsku jediný prajzký kněz
563 rodák, jinak jsou tady z jiných oblastí. A ti lidé jsou mi blízcí, oni to i
564 oceňují. Tady je náš kněz, který nám rozumí, který tady vyrůstal. To si
565 myslím, že to taky není špatná věc. (...)

1 **Paní B a pan C**

2 *Já se zabývám religiozitou na Hlučínsku, protože je tady opravdu vysoká,*
3 *což je takový poměrně neobvyklý a zajímavý jev v České republice...*

4 Paní B: Tak vysoká... Už to u nás taky není to, co bývalo. Začala být
5 svoboda, každý mohl pak, ze začátku, jak byla ta euforie jaksi, tak... Ale
6 teď my, kteří už máme za sebou, vlastně už spějeme k... už jsme za
7 zenitem, už směřujeme dolů, tak když to porovnáme s tou minulostí, ještě i
8 totalitu, když vezmeme, tak dneska ta svoboda, jak dala, já už jsem to říkala
9 myslím paní profesorce, takže tolik lidí jaksi odpadává, nepotřebuje ji,
10 potřebují pokřtít dítě, to se budou hádat a budou kněze nutit Bůh ví jak,
11 argumentovat ledasčím, ale když u toho křtu slibují, že ho budou
12 vychovávat ve víře, a že chtějí pro něho tu víru, na to zapomínají. Lidi jsou
13 třeba nesezdaní, oni žijí na hromádce, jak se říká..!

14 *Žijí tady lidi na hromádce?*

15 Paní B: No pávě že, to byste žasla. No tak není to, že by jich bylo většina, to
16 ne, ale hodně. A to jsou lidé, kde rodiče jsou věřící, jako praktikující, z toho
17 starého rodu, z těch domorodců jako. Když se někdo přistěhoval, jak se říká
18 ta náplava, takže předtím, ještě za mejch mladých let, se dřív bralo... Ony
19 dělaly ve městě P a přivedly si muže, já nevím, ze Slovenska, ve městě P
20 tam právě ta pracovní síla se stahovala, ale taky i z Jižních Čech nebo taky
21 z vojny. Takže když oni přišli k nám, ti mladí lidé, ať už to byl muž nebo
22 žena odjinad, je jaksi zpracovala, že oni... Já nevím, jak byli, jestli byli
23 věřící, ale oni všichni začali chodit do kostela. Ti chodí, ti, co sem přišli,
24 většina, 90 procent, ale z té naší mládeže, z těch mladých lidí, oni mají
25 pokřtěné děcko, ale pak že chodíme pravidelně do kostela, to pak už nevidí.
26 V rodině to je.

27 *A čím myslíte, že to je?*

28 Paní B: Já jsem už to říkala, já nevím, jestli to bylo té mladé slečně nebo
29 paní doktorce... Tak zaprvé mají svobodu. A tu svobodu využívají tímto
30 vlastním způsobem a já si myslím, to si myslím já, že „Já Boha
31 nepotřebuji“, že se mají dobře, protože u nás opravdu není, jak jsou někde

32 třeba ti chudí nebo ti bezdomovci, je tady pár lidí, no ale zas jak je vidíte,
33 proč to tak je, tak si řeknete „Já mu budu něco dávat a on to propije“, takže,
34 protože se přece jenom známe. Ale nějaké takové vyložené chudáky, tak tu
35 nejsou, většinou se mají dobře. Spousta jich třeba jezdí do Německa nebo
36 do Rakouska za prací, tak si zase vydělají větší ještě peníz než u nás, a právě
37 že, já si myslím, že mají se, opravdu mají se dobře. Nejsou to špičky
38 bohatých lidí, to ne, ale... No a co ještě tak sledujeme s manželem, že ten
39 odpad, od té... Protože jak kdo věří, to nezjistíte, to já nemůžu říct „On věří
40 nebo nevěří“, ale jak praktikují tu víru. To je... jestliže věřím, tak bych to
41 měla i praktikovat, protože to ne, někdo říká „Já církev nepotřebuju“. Ale to
42 není pravda. Jestliže Kristus řekl Petrovi: „Ty jsi Petr, ty jsi Skála, a já na té
43 skále postavím církev svou a brány pekelné ji nepřemohou.“ A to je doba už
44 dva tisíce let, takže ta církev tady byla už tolik let, takže nemůžu říct „Už ji
45 nepotřebuju“. Každá ideologie potřebuje nějaké mantinely, nemůže si dělat,
46 co chce, musí něco dodržovat, a nejenom to desatero, že. Když jsem katolík,
47 no tak to, co mi předkládá katolická církev. Dneska už je doba taková, že už
48 to není tak zaostalé, dogmatické, jak to bylo ve středověku, to zdaleka ne, to
49 už před Janem Pavlem byla veliká změna a ten tomu dal korunu, dal tomu
50 lidskou tvář, bychom řekli, ne jenom „Musíš, musíš“ a peklem strašit, to ne.
51 A takže oni... Že právě taková ti, co méně praktikují tu víru, že jsou to spíš
52 profese dělnické než inteligence. To je zajímavé. Protože za komunistů to
53 bylo, že kdo měl... A já jsem někdy měla pocit, že někteří se trochu styděli
54 za tu víru a že to bylo spíš u těch... Zprvce oni jim vyhrožovali „Běda, jestli
55 budete chodit do kostela“, že, to byl jeden z důvodů také, že, ale že dneska
56 většina těch, co jsou tady domorodci, protože dnes už tady inženýrů a
57 magistrů, těch je spousta, takže ti chodí do toho kostela a praktikují tu víru
58 daleko poctivěji než ti dělnické kádry.

59 *To je zajímavé...*

60 Paní B: To je velice zajímavé. Protože kdysi ten prostý lid strašili já nevím
61 čím. Tím pádem ale že ty otevřenější hlavy se k tomu hlásí, to taky
62 nasvědčuje, že to není jen výmysl, no. Takže takhle to takto cítím.

63 *Jak jste říkala, že ti mladí toho Boha teď už nepotřebují, tak podle vás ti lidé*
64 *dřív věřili proto, že se neměli tak dobře?*

65 Paní B: My chodíme na faru, kde máme seniorská setkání, každý druhý
66 týden, a tam probíráme různé knihy z Bible... A teď mi vypadla ta
67 myšlenka. (...)

68 *Tak můžete mi říct, jak to tu bylo tady za komunismu s tou vírou?*

69 Paní B: Tak dá se říci, že až na pár výjimek... Tady žádná komunistická
70 strana velká nebyla. Zaprvé oni měli strach do nějaké strany vstoupit už
71 kvůli tomu šibování, raz jsme byli Němci, raz Moravci, radši klid od
72 každého. No a těch pár komunistů, co tu bylo, ti většinou chodili do kostela,
73 děcka šli k svatému přijímání a ženili se v kostele, to bylo, ta myšlenka
74 ateistická u nich byla mizivá. No a hlavně místní lidi, to většinou nebyli
75 žádní vzdělanci. Byli to buď to... anebo chtěli dělat mistra v závodě, tak šli
76 do strany. Takže to bylo tak nějak... to nebyli žádní přesvědčení. Předseda
77 byl straník, tajemník byl straník, ředitel školy byl straník a pak ještě pár
78 jiných, no ale i z těch... U nás pan H, samozřejmě ředitel školy, on byl
79 straník, ale hned po převratu začal chodit do kostela, samozřejmě. Ale i tak,
80 my ve škole jsme měli vždycky akce, večírky, ráno začal večírek mnohdy, a
81 tam většinou jsme zpívali, bavili se a došlo často i na náboženskou otázku,
82 takže on věděl, o kom kdo jsme věřící, takže o mně to věděl, ale mně nikdo
83 neublížil. Mně nikdo neřekl... I moji kluci chodili normálně do náboženství,
84 nebyli přihlášení, ale chodili, protože na to svaté přijímání též šli tady. A
85 pan ředitel nedělal kontroly, pan farář to nikomu neřekl, jinak by hned letěli.
86 (...)

87 Paní B: Tady se to tak obcházelo, vím, pan farář křtil i cizí děcka, já jsem
88 pak jezdila sama do kostela někam jinam, do Opavy nebo do cizích dědin.
89 (...) Měla jsem to štěstí, že jsem vydržela na této škole. (...)

90 *Můžu se vrátit k té religiozitě? Jak to vypadá teď v kostele, chodí pořád tolik*
91 *lidí?*

92 Paní B: Tak, jak jsem vám říkala. Začíná to být, jak se říká „Buďte solí
93 země“, že tam nebudeme pocukrovaní nebo já nevím co, ale... je jich méně.
94 Jak kdy, jak kdy.

95 Pan C: Oproti našemu mládí je těch lidí skutečně méně. Ale zase více chodí
96 do kostela vzdělanější než ti obyčejní dělníci. Ti se Boha nebojí, ti potřebují
97 peníze.

98 Paní B: Oni si tu demokracii tak divně vysvětlují, víte? A špatně se nemají.
99 A odůvodní „Já musím hlídat děcko“. Já nevím, jak to. Člověk nechce do
100 toho vrtat, protože každé ti řekne „Starej se o sebe“. My, co jsme věřící
101 celou tu dobu, my jsme takhle vychovaní, takže nás to tak trochu mrzí. To je
102 jako když někdo opovrhne státem, vlastí. I když tady ten kraj byl všelijak,
103 já jako osobně mám svoji Republiku ráda. Mám ráda svoji dědinu, kterou
104 budu hájit všemi deseti, když mi ji bude někdo pomlouvat, tady to nebo ono,
105 ale ty důvody neznají, proč je člověk takový nebo onaký. Jo, a nakonec
106 každá dědina má své specifikum nebo zvláštnosti.

107 Pan C: Vy, když se zajímáte o tu religiozitu místní, tak určitě víte o historii
108 Hlučínska, šlo to pod Korunu českou, ale Marie Terezie to prohrála v roce
109 42 s Fridrichem, s Pruskem, a od té doby tady vládli Němci. Ale ten lid
110 tady, ten národ, po celou tu dobu si zachoval svůj jazyk. Prostě neponěmčili
111 se jazykem, ale poněmčili se myšlením. A vyvrcholilo to koncem toho 19.
112 století, začátkem 20. století, že prostě ti lidé už se odkláněli, až se styděli za
113 tu moravskou řeč tady. No, tady se říká, že se mluví po moravsky, že. (...)

114 Pan C: To naše nářečí, to bylo tak spíš k moravštině. (...)

115 *Tak to je asi spojeno i s tím kostelem a s tou religiozitou, že to pomohlo*
116 *tomu udržení té vlastní řeči, ne?*

117 Pan C: Jo, no určitě. A právě i za toho Pruska, děti se musely učit německy.
118 Ale oni opustily tu školu a už přešly do té moravštiny, už mluvily po
119 našemu. A třeba knížky v kostele byly psány česky, a ke konci toho 19.,
120 začátkem 20. století byly... Byl jeden takový kancionál a to bylo česky a
121 neměcky. Půlka česky, půlka německy. Ještě starý děda vykládal, že tady
122 byl nějaký pan farář Plaček a ten... Každou neděli bylo požehnání, jo,

123 svátostné požehnání, tak ve dvě hodiny to bývalo většinou, a jednou za
124 měsíc byly nešpory. A když to prostě tady už potom připadlo, po tom
125 třicátém osmém Německu, Hitlerovi, takže on začal ty nešpory německy.
126 Jenže lidé se nechytli. Začal podruhé, zase se nechytli. Tak se naštvál a
127 začal po moravsky a už to jelo. A to ten děda byl spíše pro Němec, nebyl
128 pro Česko, byl spíše pro Německo.

129 *Tak takových lidí tady bylo asi hodně, že? Pro to Německo...*

130 Pan C: No, hodně. Já bych řekl, že většina. Bylo pár, kteří byli pro Česko,
131 ale jinak byly rodiny, třeba manželka pochází taky z té rodiny, to byl právě
132 její děda, ona pochází z té proněmecké, kdežto my jsme byli taková
133 neutrální.

134 Paní B: No ale to zase má svůj kořen. Zprv je to i náturou, ale ta už není
135 tady německy - česky. Jeho otec, oni byli zemědělci, sedlák, a tady ti sedláci
136 se starali o půdu a tu půdu měli doma. To znamená práci a chleba měli stále.
137 A můj děda, ten byl zedník, potom otec byl soustružník, a oni v době krize
138 nenašli práci...

139 *Takže jezdili za práci do Německa...*

140 Paní B: Ano, protože Němec jim práci nabídl, takže pláli pro to Německo...

141 *Ti lidi z Hlučínska byli na tu práci oblíbení, že?*

142 Paní B: No, oni byli pracovití. A tu pracovitost si vlastně... Protože Němci
143 přece, to je národ drilů, že, takže i tam se naučili jaksi dobře pracovat, ale
144 tam se naučili i takovému určitému pořádku... Jeden syn je zaměstnanec ve
145 městě O a tam už se jim ušklíbali, „Jojo, ve vesnici XZ – on bydlí ve vesnici
146 XZ – nebo tady na prajzké, tak už v pátek nebo v sobotu vyjedou
147 s košťatama a už zametaj cestu“. Takže místo, aby tuhle vlastnost
148 obdivovali, tak se jí snaží zesměšnit. Jenže záleží na tom, na koho narazí.
149 Narazí na někoho, kdo se jim neumí ubránit, tak jsou jaksi na koni, ale když
150 se jim ubrání, tak zase... No, tady je to normální, je to pěkný.

151 (...)

152 *Já se vás zeptám ještě na tu religiozitu. Myslíte si, že to, že je tady to*
153 *procento věřících tak vysoké, souvisí nějak s historií toho regionu, s tím, jak*
154 *t tady bylo složité? Jak to patřilo nejdřív Prusku, pak to bylo německé a*
155 *tak...*

156 Pan C: Nevím, jak to souvisí s tím, že to bylo Prusko, ale spíš naopak...
157 Tehdy se razilo heslo Cuius regio eius religio, jo, no a ti Prušáci, to byli
158 evangelíci. To Slezsko zabrané, to bylo katolické, a to si to katolictví prostě
159 zachovalo, nejenom u nás, ale i tady na té dneska už polské straně, by se
160 dalo říct. Že tam to zůstalo katolické. A u nás například, když jsem tak
161 listoval dějinami obce, tak tam zjišťuju, že při různých sčítáních, tak kolem
162 roku 1900, se k evangelické víře hlásili dva tři lidi, jeden tam byl bez
163 vyznání, jinak byli všichni katolíci. Tehdy se to ještě přísně sledovalo. No a
164 ti evangelíci, to byli lidi, kteří sem přišli, kteří se sem přistěhovali. Buď to
165 byli nějakí úředníci nebo obchodníci nebo něco takového, kteří se tady
166 usadili ve vesnici na určitou dobu, tak ti byli jiného vyznání, ale ti původní
167 lidi, ti byli všichni katolíci. Takže já si myslím, že ani ten Vilém, ani ti
168 Fridrichové, jak ty dějiny šly za sebou, tady v této věci nezmohly nic. Ty
169 lidi prostě nepřesvědčili, že by se měli obrátit na evangelickou víru. I když
170 zase když přejdeme do dávné historie, husitské války a husitství, tak
171 dokonce ten kraj byl prohusitský, tady vyplenili prostě ty katolické fary a
172 usadili se tady husité, a ti pánové z Drahotuš, kteří tady vládli, byli pánové
173 z Benešova a Drahotuš, tak ti byli evangelíci, to byli vlastně husité v našich
174 zemích. No a potom za protireformace se to zase vrátilo všechno ke
175 katolictví.

176 Paní B: Ale to nejsme pamětníci... Ale ještě k tomu současnému stavu
177 v církvi, třeba u nás tady na té Prajzké, na Hlučínsku, je zajímavé, že jak
178 jsou sbírky, já nevím, jak to bývá jinde, ale jsou bohaté.

179 Pan C: Tak my jsme malá vesnice, taková střední, ale vzhledem k našim
180 poměrům na Hlučínsku jsme malá vesnice. (...) Jak to je jinde, to nevíme.
181 Ale u nás, při té nedělní sbírce, když je vyhlášena nějaká účelová, jo, třeba
182 teď sbíráme peníze na fresky, na obnovu fresek, tak ty sbírky se pohybují
183 kolem třiceti tisíc.

184 Paní B: Ale to není vždycky, to je jedenkrát za měsíc. Ale každou nedělu je
185 normální, co se háže do košíku. Ale ještě zajímavá věc, jak je ta sbírka na
186 konkrétní věc v naší obci, tak je podstatně vyšší, než když je to na misie
187 nebo Svatopetrský halíř, tak to je míň, ale ne zase... Ale zase na poměry a
188 na počet lidí v kostele dá se říci dost. (...)

189 Pan C: A ještě k té religiozitě, po té revoluci, tady byl takový zvyk, tradice
190 velká, poutě. Na poutě mladí jezdili, to moje máma vždycky vzpomínala,
191 jak jeli na Hostýn, hodně chodili na pouť tady ve vesnici N, je to v Polsku,
192 tady přes hranici, tak tam chodili pěšky. (...) To bylo ještě za toho Pruska.
193 A hodně se od nás chodilo do vesnice M na pouť, to bylo hlavní. Nedávno
194 jsem viděl fotku, to byly stovky lidí, které tam šly. (...) No a pak za
195 komunistů pochopitelně to zakázali. No a pak přišel otec I, to je sedm roků,
196 tak to obnovil. No, tak nesou kříž a houf lidí jde za nima, sem tam si
197 povídají, zazpívá se nějaká ta píseň kostelní. (...) A teď se to obnovilo, a
198 celkem dá se říct, už to nejsou stovky lidí, ale padesát, šedesát, a každým
199 rokem někdo přibude. Myslím, že loni říkali, že jich tam bylo kolem
200 sedmdesáti. A mimo to jede ještě autobus, který veze ty lidi, kteří nejdou
201 pěšky, pěšky jdou hlavně mladí. (...)

1 **Paní D**

2 *No, ono to tady asi taky přestává být takové, jaké to bývalo kdysi, že?*

3 *Stěhuje se sem hodně lidí...*

4 Ano, no. Ale ještě jsme na tom pořád lepší jak tady vedle ve vsi. Tam je, já
5 jsem vlastně rodačka, když to tak vezmu, z té vsi. A to byla opravdu
6 malinká dědinka, opravdu jo, tam se tak znali všichni. A teď, to už je snad
7 větší, jak tato dědina. Protože tam je tolik nových baráků postavených, tolik
8 přistěhovaných lidí. Třeba jak já jsem bydlela, na ulici, tak my jsme tam
9 byli tehdy čtyři baráky, jo, od té křižovatky k nám byly čtyři baráky. To byl
10 takový ten základ celé ulice. No a teď jako, když teda přijedu tam, jak jsme
11 bydleli, na ten barák, tak ta ulice nahoru, ta je celá doplněná, samý nový
12 barák. Celá ulice je dostavená. A to jako nemluvím o tom druhém konci, co
13 byla jedna část, tomu se říkalo Na koreji, jo, tak tam byly dvě ulice a pak
14 bylo pole a úplně vzadu koupaliště. No a teď tam je úplně nová celá obytná
15 zóna. Tam je já nevím, asi 300 stavebních míst, nebo víc. A kolik už teď
16 tam je baráků, těch nových. A to je samá Ostrava a cizina jo, co se tam jako
17 stěhují. Protože je fakt, že tam je to pěkné místo, klidné.

18 *A je to kousek od Ostravy, že? Ono se to nezdá, ale tam jste za chvíli.*

19 No, to jo teda. I je tam dobrý spoj do Ostravy teďka. A je to kousek od lesa
20 tam, ta poslední ulička, co tam je, tak to už je opravdu, že máte zahrádku až
21 do lesa. A to by se i mě líbilo, já bych tam dávala srnkám a tak. (...) A
22 holky, co vy vůbec studujete, jakou děláte školu?

23 *No, sociologii a andragogiku v Olomouci právě. A můžu se zeptat ještě na to
24 náboženství tady? Chodili jste do kostela?*

25 Ano, chodila jsem.

26 *A chodí tady hodně lidí? Je to vidět, to procento těch věřících tady?*

27 Je, je. Chodí tu hodně lidí do kostela.

28 *A i mladí nebo jenom ti starší?*

29 Chodí i mladí. Chodí i děti, i mladí. Jako ti staří chodí, ale spíš jen ten, kdo
30 je ještě schopný chodit. Protože dneska, když tam přijdete, tak je to tam,
31 samá babička, o berlích, s těma hůlkami a tak. Ale taková ta střední
32 generace, ta tam jako v celku je zastoupená. My jsme se jednou bavili, tady
33 s naším knězem, co je, a on říkal, že tak počítá, že těch 300 lidí na té nedělní
34 bude. Ale jo, zase záleží, jestli je po plesu, nebo je nějaký svátek. Jo,
35 opravdu záleží na různých okolnostech.

36 *A vaše vesnice má kolik obyvatel?*

37 Hm, kolik máme, 1800 nebo 1900 obyvatel. Ale já si myslím, že on to tak
38 počítal, že 300 lidí jako na jedné mši, jo. A v neděli jsou dvě ty mše. Já teda
39 většinou chodím na tu druhou, že se alespoň jednou vyspím. Protože pondělí
40 až sobota vstávám do práce, tak je to všechno náročné. Takže v tu neděli si
41 tak do té osmé, půl deváté vyspím a na tu desátou jdu na mši. No... Já
42 nevím, jestli chcete ještě něco takového vědět, zeptejte se, jestli vám umím
43 odpovědět, ráda vám řeknu.

44 *A proč si myslíte, že tady tolik lidí chodí do kostela? Že je tady tolik*
45 *věřících? Já jsem třeba z Jihlavy, jsem taky věřící, katolička, a tam ta naše*
46 *hlavní mše je o půl jedenácté a tam je třeba 200, 300 lidí, když je dost. A to*
47 *je teda padesátitisícová Jihlava, no.*

48 Já si myslím, že to tu tak bylo víc vedeno vždycky. A že i ty rodiny to tady
49 tak jako víc vedou, že se to v těch rodinách tam předává. Jo, ale je to věc
50 každého, protože mě třeba zarazilo, že u nás jeden kluk si našel holku,
51 někde z daleka. A ona nebyla vůbec věřící, ani pokřtěná, a pak jednou
52 v neděli, že budou jako křtiny a tak. Ona sama chtěla, chodila na ty
53 ponaučení různé, jo. A pak měli svatbu v kostele. Přitom to je holka, která
54 má úplně jiné zájmy. (...)

55 *A jsou k tomu náboženství děti vedené pořád, v těch rodinách?*

56 Jsou rodiny, kde jo. Jsou rodiny, kde se toho opravdu drží, že se třeba i
57 modlí společně a tak. A jsou rodiny, kde to vlastně je jen takovým stylem,
58 že oni to děcko pošlou do toho náboženství, do té třetí třídy, než se dostane
59 k tomu svatému přijímání a pak už to nijak neřeší. Ale zase je tu třeba

60 rodina, která má trojčata, nikdy nic s kostelem neměli společné, ale ty děti
61 samy chtěli chodit do toho náboženství, i letos dokonce byly u toho svatého
62 přijímání. Jo, ty rodiče k tomu sami přispěli, protože ta mama byla
63 rozvedená, ty trojčátka má s tím druhým manželem. Ona jim nebrání, ona
64 jde i s nima, jo. Je to i v těch děckách, že některého to táhne, nebo třeba
65 závidí, že ostatní chodí.

66 *No, tady asi spíš ty děti víc chodí, než nechodí, že?*

67 No, tu chodí dost, hodně do náboženství děti.

68 *Takže tady je asi normální chodit do náboženství, než nechodit.*

69 Jo, jo, tak asi. Ale řeknu vám, že v těch městech je to úplně jinak. Tam už
70 jako celkově si myslím, že nějaká víra, že má z něčeho mít respekt, to asi
71 ne. Já neříkám, že Pán Bůh má být nějaký strašák, to ne, nebo že tam
72 musím. Prostě když tam chci, tak jdu, to je takové to moje. V těch městech
73 ty děcka nemají vůbec takovou výchovu jako. Protože dneska jsou to hlavně
74 počítače a televize, rodiče nemají čas, jsou v práci. Ale jsou rodiny, jo, že
75 byli u přijímání a byli pokřtěni. A někomu to zase nic neříká. Já vám řeknu
76 třeba, já mám dva syny, jo, oba dva byli vedení stejně. Už tím, že vlastně mi
77 manžel zemřel, tak jsme chodili. A teď ten starší syn, on mi říkal, že to není
78 jenom o tom, chodit do kostela, že věří v toho Boha, že ho uznává, ale že
79 není řečeno, že musí každou neděli být v kostele. Ten mladší chodí, bez
80 problému. Ten starší jde, když máme nějakou mši za někoho nebo to, ale ne,
81 že by šel každou neděli. To on spíš jede na ty svoje koncerty.

82 *A žijí tady oba dva ti synové?*

83 Jo, jo. Ale i spousta těch jejich kamarádů, to já vidím, v tu neděli, jak stojí u
84 toho kostela, před tou mší, že si pokecají. A nebo Schola tu zpívá, máme i
85 Scholu, i sbor. Ve sboru jsou starší už, i staří, řekla bych, jo, protože tam
86 jsou lidi 70let a víc. Ale hezky zpívají. No a Schola, ti zase zpívají na
87 nějakých těch křtinách. (...) Můžete se ale klidně ptát, jestli něco ještě
88 chcete.

89 *No mě by zajímalo něco o výchově dětí, jestli třeba vidíte rozdíl mezi tím,*
90 *jak jste byla vychovávána vy a potom když jste vychovávala svoje děti.*

91 Jako je rozdíl, určitě. Ale já myslím, že to je hlavně všechno tou dobou
92 dané. Jo, opravdu, my jsme byli vychovávání doma úplně jinak. Bylo nás
93 pět dětí, měli jsme doma hospodářství, pole, a tak dále. A my jsme se museli
94 umět postarat. Jak jeden o druhého, tak jsme museli těm rodičům pomáhat
95 na tom poli. Já jsem třeba měla deset roků a vařila jsem oběd a ptala jsem se
96 mamy, co mám uvařit. A ona mi řekla: „Tam lítá kohutek po placu, tak zabij
97 ho a oškubej.“ Takové to bylo, jo. A já do dneška jsem jí m vděčná za to a
98 vzpomínám, že opravdu tata byl přísný, ale já mu děkuji za to, že takový byl
99 na nás. Jeho přísloví, které já vzpomínám každý den, je: „Hlupá můžeš být,
100 ale poradit si musíš umět.“ A na to dodnes vzpomínám, protože to je
101 opravdu důležité, poradit si v každé situaci. A to je jedna věc. No a druhá
102 věc, jak bych řekla, nebyly televize, my jsme potom měli, ale to byl
103 večerníček a dost. Dneska děcka sedí u televize nebo u počítače pořád. Oni
104 nemají ty povinnosti, jak my jsme museli chodit husy pást a na kopřivy, na
105 to pole a pomáhat doma. Oni dneska nemají ty povinnosti, oni se nudí
106 doma. A pak se vymýšlí lumpárny. Ale zase, tam je další věc, že ty rodiče,
107 opravdu, kdyby se jim trošku víc věnovali, tak to tak taky nemusí být. Musí
108 se ty děcka zaměstnat. Ale jsou rodiny, které je pošlou do tanečního
109 kroužku, do sportovního. A ty děcka jsou jinak zaměstnané a už jsou jinak
110 vedené. To vidíte i v tom, že to děcko sem přijde, pozdraví, poděkuje. Ale
111 jsou děcka, která se neumí ani vyjadřovat. Jo, nebo spousta rodičů teď
112 nemá čas na výchovu, protože doba je tak divoká, že musí být pořád v práci
113 a výchovu nechávají jenom na tu školu třeba. Ale škola vlastně má být
114 pomocníkem ve výchově, ale nemá vychovávat děti. Základ má být vždycky
115 doma, v té rodině. Já jsem byla s dětma sama, měli 4 a 6 roků, když manžel
116 umřel. A vždycky jsem se snažila, aby ty děcka nezaostávaly, ale aby
117 neměly ani plné kapsy. A myslím si, že zase to k něčemu bylo. Nebo, já
118 jsem z pěti sourozenců, a do dneška, i když rodiče už oba dva zemřeli, a
119 scházíme se vlastně každou neděli na baráku jejich. Protože ten barák má
120 brácha můj, on bydlí teda ve svém baráku, ale než se mu děcka osamostatní,
121 tak to udržuje. Je to stará chaloupka, ale jak my tam jsme šťastní! A to není

122 jenom to, že jsme tam. Nejsme tam jenom moji sourozenci, ale i naše děti, a
123 sestřiny vnoučata. A oni se vždycky ptají, jestli půjdeme na chalupu,
124 k babičce. Pořád tomu říkáme, že jedeme k babičce. Pořád tady je nějaká ta
125 rodinná soudržnost.

126 *No, to dělá asi taky hodně. Někde to tak vůbec není. I to, že vlastně tady*
127 *bydleli všichni pohromadě.*

128 Ano, jako znám dva sourozence, co jsou rozhádaní, nebaví se. Ale my jsme
129 teda nešťastní, když se nesejdeme. My máme třeba tam na chalupě udělaný
130 strom života. On je velký, jako dveře, ještě asi vyšší a širší, a tam my máme
131 ty naše větve, babičky a děti. Je to takové krásné. Všechno záleží, i jak se ty
132 rodiny pohromadě drží. A myslím, že hlavní důvod té nevychovanosti těch
133 děcek je ten, že rodiče na ně prostě nemají čas nebo se jim nevěnují
134 takovým způsobem. Jsou benevolentní, děcka neumí pozdravit, neumí
135 poděkovat kolikrát. A úcta ke starším. Že by pomohly, to my jsme vždycky
136 letěly, když babky něco nesly. Je to jinačí. Ale to je dobou.

137 *A je to podle vás jen ta nejmladší generace? Jestli se to tady na tom*
138 *Hlučínsku udržovalo, taková ta autoritativní výchova, že se poslouchal otec,*
139 *chodilo se do náboženství a podobně.*

140 No, to asi jo. To až teď, kdy je ta jiná doba, třeba tak před těmi 15 lety. To
141 už je všechno teď jinak. Ale i teď jsou ty rodiny, kde to slovo prostě platí
142 doma. Ale je to i naopak. Teď třeba to děcko něco ve škole vyvede, a ten
143 rodič, místo toho, aby to děcko potrestal, tak jde, a stěžuje si na učitele. To
144 nikdy nebylo. Já kdybych provedla něco ve škole, tak bych to ani doma
145 neřekla, protože bych se bála, že ještě dostanu.

146 *A když jste vychovávala své syny, měli jste to doma stejně?*

147 Jo. Já jsem se vždycky snažila takovou tu pravdu, a tu spravedlnost najít.
148 Ten mladší syn dodnes ode mě asi ještě nedostal. On je ale velice hodný. A
149 ten starší zase, ten byl od děcka takový, že si vždycky dokázal to svoje tak
150 prosadit. (...) Ale snažila jsem se, abych nedala jednomu víc, jednomu míň.

151 *Takže až teď poslední dobou se to tady tak změnilo?*

- 152 Ano, ano. Troufnu si říct, že těch 10 let už je to takové úplně jiné.
- 153 *A to je nejspíš i tím, že se sem hodně přistěhovali lidé odjinud, tak je jasné,*
154 *že už se to tolik nedá udržet, když ty děti mají ve škole srovnání, že někteří*
155 *něco můžou a oni ne.*
- 156 Tak, tak. To je ta doba taková.
- 157 *A můžu se ještě zeptat, kdy jste se vy narodila?*
- 158 Jo, to jsem neřekla. Já jsem se narodila v roce 1959, no. A bylo nás pět
159 sourozenců.
- 160 *A vašim synům je kolik let?*
- 161 No tomu staršímu bude 27 let a ten mladší má 24 let.

1 **Paní E**

2 *D: Já bych se tě chtěla zeptat, jaký máš pohled na religiozitu, jestli je to*
3 *opravdu tak, že je tam ta vysoká religiozita vidět, jestli je normální chodit*
4 *do kostela, do náboženství, o sobě můžeš říct...*

5 Tak zrovna já teda jsem nebyla nějakým způsobem tlačena k tomu, abych
6 chodila do náboženství nebo tak, i když jsem pokřtěná, ale potom už ten tlak
7 ze strany rodičů nebyl takový, že když jsem prostě nechtěla, tak jsem
8 nemusela, i když otec byl velmi vychováván tím stylem, že se prostě do
9 kostela chodit musí a tak.

10 *A chodí ještě do kostela?*

11 Ne, už ne. Jako od té doby, co se... Jakože byli... Svatba byla v kostele,
12 všechno proběhlo tak jako podle tamtěch pravidel a všeho, ale od té doby,
13 co se prostě oženil, tak už to tak jakože opadlo, kdežto jakože jeho rodiče
14 stále, i v dnešním jakože jejich věku, když jim je osmdesát, tak pořád ten
15 kostel navštěvují a jako jsou to jako opravdu křesťani. A i když jsem vlastně
16 chodila do školy, hlavně na nižší stupeň, tak mí vrstevníci, to bylo
17 v podstatě normální, že chodili do náboženství ve škole, potom je vlastně
18 čekalo to svaté přijímání a všechno, ale já jsem to teda neabsolvovala, no.
19 Takže si myslím, že je to tam opravdu vysoké, a i dnes. Já mám dnes
20 kamarádky, teda už tam nejsem tak často, ale i mé dvacetileté kamarádky
21 dnes chodí do kostela, když byly takhle vedeny už od malička.

22 *D: Takže je to v podstatě tak, že to náboženství tam přetrvává, lidi jsou*
23 *k tomu vedení ještě dneska, i ta tvoje generace. A když jsi teda říkala, že*
24 *máš ty kamarádky, můžeš se zkusit zamyslet nad tím, jestli jste se o tom*
25 *někdy bavily, jak oni prožívají to náboženství? Jestli je to pro ně jenom*
26 *takový to stereotypní chození do kostela, nebo jestli tomu dávají větší*
27 *význam?*

28 Asi záleží, ale myslím, že když třeba byly mladší, tak to vnímaly takovým
29 způsobem, že prostě musí. Že jak kdyby je ti rodiče prostě tlačili a musely
30 tam jít, kdežto dnes, když se o tom tak bavíme, nebo možná že ty
31 konverzace o tom nejsou tak časté, ale že tam jdou s tím, že tam prostě

32 chtějí jít, a že se tím nějakým způsobem chtějí řídit nebo tak, že to
33 v podstatě už není tak, že by musely, ale že už jsou s tím nějakým způsobem
34 spjatí, za tu dobu.

35 *D: Jo, takže je to takový jejich životní styl už v podstatě...*

36 *J: Můžu se jenom zeptat na začátek, kolik je ti let a kde jsi teda vyrůstala*
37 *přesně?*

38 Tak je mi dvacet a vyrůstala jsem právě přímo ve městě T.

39 *J: Takže ve městě...*

40 Ano, ve městě, v paneláku.

41 *J: A do školy jsi chodila taky ve městě T?*

42 Ano, ve městě T.

43 *J: A jezdily tam do školy děcka i z okolí, nebo jen z města T?*

44 Jezdily, a jezdilo jich hodně, právě z těch okolních vesnic. Protože si
45 myslím, že jsme byli taková jakože jedna z lepších škol ve městě T, z těch
46 základních. Hlavně jazyková, potom tam byla i nějaká matematická, takže o
47 to byl docela zájem.

48 *J: A když bys srovnala to, jak tě vychovávali rodiče, nebo kdybys to*
49 *zařadila, jestli to byla spíš taková autoritativní výchova nebo demokratická*
50 *nebo jestli jste se o všem bavili nebo jestli u vás doma existovalo takové to*
51 *„zeptáme se tatínka a co řekne, to uvidíme“ nebo jestli to fungovalo jinak.*

52 Tak u nás byla hodně taková ta tatínkova ruka, kdy jsem si nemohla dělat
53 jen tak, co jsem chtěla. A bylo mi to takové, že někteří kamarádi právě
54 mohli, a já jsem opravdu musela prostě v osm doma a žádné diskutování, a
55 fakt jsem musela přijít. Jako nepomáhala jsem se slepicema, protože
56 v paneláku jich asi moc chovat nemůžeme, ale taťka právě i z toho, jak on
57 měl to náboženské to, tak to fakt to jako fungovalo. Že mamka si toho moc
58 jako...hm...

59 *J: Takže oproti jiným dětem z toho města T to byl rozdíl, že jsi to měla horší*
60 *a oproti těm z té vesnice? Musely dělat něco? Asi když bydlely na vesnici,*
61 *tak jo, ne?*

62 Hlavně my jsme se potom v tom městě T moc nestýkali, že, protože musely
63 dojet domů a zpátky se vrátit, to byla blbost, že. A hlavně jsme jako pořád
64 poslouchali, že musí to doma a to a tam pomoci a tam uvařit babičce a to. Já
65 jsem jedinou povinností takovou v podstatě měla starat se o mladšího bratra.
66 Což jako neexistovala jako žádná diskuze, že ne. Prostě jsem musela přijít
67 vyzvednout ho ze školky, uvařit mu něco, takže takovým stylem jo, ale
68 kolem baráku jsem jakože vůbec jako neskákala, to ne.

69 *D: Tys říkala, že teda u vás byla ta autoritativní výchova tatínkova a pak jsi*
70 *tam zmínila něco v tom smyslu, že byl vychováván teda jako věřící, a myslíš,*
71 *že to s tím má nějakou spojitost, že ta jeho rodina byla věřící, jsou to*
72 *katolíci, že převzal ten styl výchovy?*

73 Já si myslím, že asi jo. Jako nikdy jsme to nějak neprobírali, ale myslím si,
74 že když už on byl od malička v podstatě tlačěn a nucen nějakým způsobem
75 a musel to mít všechno prostě přesně nalajnované, tak mu to přišlo
76 normální, jako takhle to praktikovat i na nás.

77 *D: Já ti to ještě třeba nějak zkusím konkretizovat. Ta víra na Hlučínku je,*
78 *co už jsem slyšela, docela spojená s tradicionalismem, že to tam bylo*
79 *tradiční, že prostě se chodilo do kostela. A myslíš si, že třeba je souvislost*
80 *mezi tím, jak ta víra dává ty kořeny té tradičnosti, že člověk má v sobě*
81 *zafixovaný takový ten řád, tu stabilitu, tu tradici, že se chodí, tak že to*
82 *souvisí s tím, že ta výchova je taky tradiční?*

83 Já si myslím, že to s tím určitě souvisí. Akorát u nás bylo, že ta výchova tam
84 takhle byla. Ale do toho kostela jsme jako nemuseli. Což si z jedné strany
85 myslím, že byl jako dobrý krok. Protože nutit někoho k tomu, aby se, aby
86 chodil do kostela, s tím moc nesouhlasím.

87 *D: Tak vaši vlastně taky nechodili, že...*

88 No, jenom taťka, a ten potom přestal.

89 *D: No, já myslím potom, co ses narodila.*

90 *J: A můžu se zeptat, tys říkala, že ses starala o mladšího bratra, kolik mu*
91 *bylo? Nebo kolik mu je?*

92 Je o čtyři roky mladší, takže teďka je mu šestnáct.

93 *J: A myslíš si, že tam je nějaký rozdíl, jak vychovávali tebe a jeho nebo že to*
94 *bylo stejné, že si drželi takové to, cos mohla ty, mohl on. Nebo že se to*
95 *změnilo, že tam ty čtyři roky byli poznat.*

96 Jako měl to jednodušší a má to pořád jednodušší. On tam nemá žádnou tu
97 povinnost o nikoho dalšího v podstatě se starat a celkově, to co já jsem
98 mohla později, to on mohl dřív. Takže takhle jo. Ale jinak samozřejmě
99 jakože neměl to úplně, úplně jiné. Akorát když já jsem mohla být, já nevím,
100 v patnácti v osm doma, tak u něho už se to tolik jakože teďka třeba neřeší. A
101 může i bez problémů někde spát a takové. Kdežto já jsem si to musela
102 jakože fakt vybojovat.

103 *D: Takové nespravedlivé, co?*

104 *J: A ty jsi říkala, že tatka vyrůstal někde ve městě T přímo nebo někde*
105 *jinde?*

106 Jo, přímo.

107 *J: A máte tam prarodiče?*

108 Ne, ne. Vlastně tatka v podstatě ze začátku dětství vyrůstal v těch vesnicích
109 okolo města T, mamka taky, a potom se přestěhovali do města T a vlastně
110 prarodiče zůstali...

111 *J: A jezdíte tam za nima na ty vesnice?*

112 Jezdíme, akorát teďka už v podstatě žije jenom jedna prababička, ale jezdili
113 jsme hodně. A tam je to úplně, že, striktní takové, všechno kolem těch
114 domů...

115 *J: Takže se asi stýkáte, nebo když jste byli malí, tak jste se asi hodně stýkali,*
116 *ne, že jste tam jeli jednou za čas...*

- 117 To ne, to ne, byla tam taková ta kompaktnost.
- 118 *D: A babičku, dědu máš teda v tom městě T.*
- 119 Ano, no, teda jeden děda už taky nežije, právě z té tatkovy strany, ten
120 nežije, ale ti chodili opravdu a chodí pořád, i když chodí špatně, jsou
121 nemocní. Kdežto z mamčiny strany chodí jenom děda a ten jako tak občas.
- 122 *D: A bavíte se o tom třeba s babičkou, s dědou, myslím z té tatkovy strany?*
- 123 Ne.
- 124 *D: Nechtěli po tobě třeba abys šla s nima někdy?*
- 125 Ne, to ne. Právě že ten nátlak tam nějakým způsobem vůbec nebyl.
- 126 *D: Ani z jejich strany?*
- 127 Ne.

1 **Pan F**

2 *Tak já bych se nejdříve ráda dozvěděla něco o vás, kdy jste se narodil, kde,*
3 *kde jste vyrůstal?*

4 No, narodil jsem se v Opavě, před... za tři měsíce to bude 63 let. Žil jsem
5 tam, v Opavě, do svých pětadvaceti, šestadvaceti let. Z toho většinu jsem
6 žil, znáte Opavu?

7 *Moc ne.*

8 Ne, no tak Opava má takové dvě významné části. Jednak ta historická část
9 Opavy, a potom to, čím jste musela projíždět, když jste jela sem, Kateřinky.
10 Když přejedete řeku, jste v Kateřinkách. Čili to je dost podstatná část a já
11 jsem bydlel s rodiči kousek od toho. Takže my jsme bydleli, i když to bylo
12 město, tak v podstatě za vodou už byl venkov. Tam byly, po našem se tomu
13 říká handlery, to byly takové ty paní, co měly nějaký pozemek a chodily
14 v létě se saláty a s mrkvemi. Takže my jsme o zemědělství věděli víc než o
15 nějakých průmyslových podnicích. Takže na takovém maloměstě jsem
16 vyrůstal. A potom už jsem cestoval v podstatě jenom po vesnických štacích,
17 takže to znamená vesnice X, vesnice Y.

18 *Takže Hlučínsko?*

19 Ano, jenom Hlučínsko. Jo, vesnice Y, vesnice Z, potom jsem byl ve vesnici
20 XZ, potom jsem se vrátil asi na tři a půl roku do vesnice Z a teď jsem tady,
21 necelé čtyři roky ve vesnici XY. A to už je určitě poslední stanice. Teď už
22 by mě nikdo nezaměstnal, lidí je, a takové staré učitele už vůbec.

23 *Dobře. Já se víceméně budu zaměřovat hlavně na tu výchovu dětí, na to, jak*
24 *se to v průběhu těch generací měnilo. To znamená, že když vy jste se narodil*
25 *nebo vaše žena, ta se narodila přímo tady, že tady nejspíš byla taková ta*
26 *autoritativní výchova, autorita otce, pana faráře a podobně. Vy, protože jste*
27 *se nenarodil přímo na Hlučínsku, já jsem mluvila s paní B a ještě jednou*
28 *paní z vesnice Z, ale vás bych se chtěla zeptat, protože jste učitel, jak se to*
29 *změnilo teď.*

30 Ještě na té skutečné Prajzské, to znamená už tu vesnici Y a vesnici X nebo
31 když se zabrousí do toho bližšího k hranicím, i když my jsme tady všichni
32 blízko, vesnice YZ, XYZ, a tak dále. Nebo když jsem já nastoupil do té
33 vesnice Y, tak spousta dětí mluvila, jak se říká, prajzsky. Jo, tím dialektem.
34 A velice těžce se to přeučovalo. Takže pravopis, dokonce byly hádky, proč
35 jsou děčka známkovaná za nějaké „i“, „y“, když prajzsky se to řekne úplně
36 jinak. Takže tohle všechno, co jste říkala, je pravda. Ano, pan farář, to byla
37 autorita. Ale už něco pamatuju, třeba už před těmi čtyřiceti lety, už nebyl ten
38 učitel takovou autoritou ani na té vesnici. Už to nebylo, tak jako ta generace,
39 která byla před tou válkou. To byl pan farář, potom pan řídící plus nějakí
40 nejbohatší sedláci. Takže ta hierarchie se změnila, asi v těch 50. letech se to
41 tak nabouralo. Takže učitel už nebyl, to můžu odpřísáhnout. Pan farář, když
42 něco řekl, tak to platilo.

43 *Ano, v té rodině obecně se to změnilo, od té tradiční, k moderní a později*
44 *postmoderní rodině. Samozřejmě v té tradiční velice fungovala ta autorita,*
45 *doma se muselo pomáhat, chodilo se do náboženství, a podobně. Později už*
46 *se v té moderní rodině nežilo tolik pohromadě, žili rodiče a třeba dvě děti,*
47 *ale tady se ta vícegenerační rodina držela celkem dlouho, ne? Většinou žili*
48 *prarodiče v jednom domě se svými dětmi a vnuky. I teď v některých*
49 *rodinách to tak je.*

50 Na těch vesnicích ano, jo. I když teď už to taky neplatí. Ale je pravda, že
51 třeba máma mé manželky s námi žila až do své smrti, až do svých 86 let.
52 Takže někde se to drží, někde už ne. V každém případě velmi málo tehdy
53 velmi málo žen, ve vašem věku, v době, kdy já jsem nastupoval, ještě
54 nemělo dítě. (...) Jo, svatby v 18 nebo 19 letech byly běžné, takže třeba v té
55 vesnici Y, kde jsem bydlel v tom učitelském bytě, to okolo všechno byly
56 holky, co hned ze školy čekaly rodinu. Takže to se tady hodně drželo.

57 *A vaše manželka se narodila přímo ve vesnici Z?*

58 Ano, ve vesnici Z. To je rodačka. A ona byla výjimka. Ona sama přiznává,
59 že určitě nebyla jediná, z pěti žijících sourozenců, která by mohla
60 vystudovat vysokou školu. Ale to povědomí tehdy v těch lidech bylo takové,

61 že neměli představu, že budou něco lepšího, když vystudují. Takže třeba
62 mladší sestra manželky, manželka říkala, že se učila minimálně stejně
63 dobře, ale ona nikdy neprojevila zájem, že by šla třeba na nějakou střední
64 školu, že by si udělala maturitu, nebo dál studovala. Takže manželka byla
65 jedna jediná z těch sourozenců, a ostatní vůbec se ani nesnažili.

66 *A zaznamenal jste třeba nějaký rozdíl v tom, jak vás vychovávali rodiče a*
67 *vaši manželku její rodiče?*

68 No, ano. I ten rozdíl vesnice a města byl přece jenom trošku patrný. Ne že
69 by byla větší tolerance, že bysme si mohli víc dovolit, ale přece jenom,
70 nebylo to tak svázané. Třeba mě, otec žil v době, kdy do kostela nechodilo
71 velice málo lidí, moje máma taky. Ale oni mě ani sestru nenutili chodit do
72 náboženství, navštěvování kostela, pravidelné bohoslužby, to už ve městě
73 ne. Část obyvatel ano, ale v tom městě to byla nesrovnatelně menší část.
74 Kdežto tady ve vsi na Hlučínsku, to byste asi, to jsem tam nebyl, spočítala
75 na prstech jediné ruky, kdo nechodil do kostela. Když jsem bydlel ve
76 vesnici Y, od roku 1973 do roku 77, 78, tak jsem byl v širém okolí jediný,
77 kdo nešel do kostela.

78 *Takže vaše manželka k tomu byla asi vedená svými rodiči?*

79 Ano, to byla. Potom ale někteří, ani jeden z těch jejích sourozenců není
80 nijak ortodoxní, že by pro ně byl jenom kostel a nic jiného. Někteří chodí už
81 teďka jenom občas, když jsou ty svátky, dušičky, Vánoce a tak dále. Takže
82 už to není takové. A manželka byla první z té jejich rodiny, která se tak, já
83 nevím, my jsme to nikdy nerozebírali, ale ona v podstatě ze dne na den jako,
84 taková oblíbenkyně v kostele, chodila tam zpívat, no a ze dne na den
85 přestala. Takže pak byla ta černá ovce, no.

86 *Jo, ale odmalička k tomu byli doma vedení asi, že?*

87 No jistě, odmalička to bylo jasné, že se šlo do kostela. Prostě v neděli ráno
88 se šlo, všichni. Rodiče šli, jeden buďto šli na tu ranní, protože to jsou dvě
89 mše, že, to víte. No a ten druhý z těch rodičů šel s těmi dětmi, povětšinou

90 babina asi chodila dřívě a děda s těma s těma dětma se odebrali na tu
91 druhou.

92 *Takže tam byl asi ten rozdíl, že u nich se muselo poslouchat, když se šlo do*
93 *kostela, šli všichni.*

94 Ano, ano, takhle. Jo, nebo byla i spousta věcí, které my jsme museli, že i
95 v tom městě ještě nebyly ty vymoženosti. Že jsme třeba museli nosit uhlí na
96 topení do kamen a tak, tak to se dneska nemusí, takové povinnosti, no. Ale
97 na té vesnici, určitě do jisté doby, měli více práce. Ale zase byly rozdíly.
98 Tam, kde, jako u nás, byl statek, tam byly krávy, dokonce ještě do nějakých
99 14 nebo 15 let mojí manželky, tam měli myslím i jednoho nebo dva koně.
100 Chovala se prasata, nějaké kozy, nepočítaně slepic, a tak dále. Jo a to
101 každodenně nestihne jeden člověk, takže to byly takové ty práce, které my
102 jsme neměli. Takže to bylo hodně jiné. Ale potom nastalo to, že ten dotyčný
103 odešel, kdo se o to staral, a ti ostatní to museli stihnout, nebo se něco
104 omezilo. Ale dost rychle se to měnilo, v těch 60. a 70. letech. To byl
105 obrovský rozdíl, některé věci se nedělaly, těch hospodářských zvířat se
106 chovalo méně, protože já když jsem se oženil s manželkou a nastěhoval
107 jsem se, před těmi necelými třiceti lety, tak už se chovalo jenom prase, jedna
108 nebo dvě kozy, nějaké slepice a to bylo všechno. Takže ten rozdíl byl potom
109 dost podstatný. Ale obecně tady měli více práce, většina těch lidí tady
110 chodila odmala do náboženství, a tím pádem, že chodili na zpovědi, tak i
111 pan farář věděl o rodinách podstatně více, než potom.

112 *A když vy jste potom s manželkou vychovávali svoje děti?*

113 My jsme... já jsem, jak to nazvat. V takovém smyslu, jak se věří v Boha, tak
114 já jsem tomu nevěřil v podstatě už od dětství. A v podstatě mě v tom
115 podporoval otec. Oba rodiče zažili na vlastní kůži, a máma velice tvrdě
116 válku, a hlavně konec války. A oba dva tvrdili, že kdyby byl Pán Bůh, tak že
117 by nemohl dovolit to, co se stalo. Takže, já si to myslím taky, takže my
118 jsme, žádné z našich dětí nebylo nuceno, a tím pádem nechodilo do kostela.
119 Akorát tajně, což já jsem dělal, že o tom nevím, byly poslední dvě dcery
120 pokřtěné. Čili my jsme dělali, že nic nevíme, babina je tajně někam odvedla,

121 že jde někam, a proběhl křest. Tím pádem, naše holky nic nedostaly, protože
122 tady se dodnes hodně drží, že když je křest, tak se dostávají čím dál větší
123 dárky, to je hrozné, co se dostává. V té době, když byly naše holky, tak
124 dostaly třeba náušnice zlaté, na svou dobu to byl velký dárek, ale dneska je
125 to úplně směšné. Takže, tohle bylo jejich jediné setkání s kostelem. Ale my
126 jsme dost cestovatelé, a holky s námi jezdili do svých, no, ta nejmladší
127 vlastně ještě teďka občas jede s námi někam. Takže třeba v Praze byste
128 našla asi málo kostelů, ve kterých jsme nebyli, protože já uznávám kostely
129 jako historickou památku. Nedělá mi vůbec problém jít do kostela, ale ne na
130 pobožnost, ale prohlídnout si to. Takže holky s námi byly v mnoha
131 kostelech, takže jim nebylo bráněno v těchto věcech. Ale tím to taky
132 skončilo a teď mají na náboženskou otázku stejný názor, jako máme my.

133 *No a jak jste vychovávali svoje dcery, to byl rozdíl, jak když třeba*
134 *vychovávali vaši manželku její rodiče nebo vás?*

135 No tak určitě, v tomhle směru určitě. Takový ten příkazový, to bylo míň.
136 Ale rozhodně, rozhodně jsme nevychovali dcery tak, jak je to dneska, že
137 vlastně dítě může v podstatě cokoliv. Ale ještě, a to nevím, jak bychom to
138 zvládli, ale doufám, že ano, nebyly žádné počítače. Počítač byl jeden někde
139 v Praze, nebo v Ostravě možná, takové ty velké, to byly krabice, že by se
140 nevlezly to téhle třídy. V televizi byl jeden, potom dva nebo tři programy,
141 ale pořád to nestálo za nic. Takže my jsme trávili spoustu času jinak. Už
142 jsme teda neměli žádná hospodářská zvířata, polnosti, a tak jsme mohli být
143 s dětma daleko více. Dost dlouho jsme, manželka nebo já četli pohádky
144 holčákům večer. To už se dneska vůbec nedělá. (...) Takže jsme s nimi trávili
145 hodně času, takové to učení, bruslení, sáňkování, to se všechno dělalo. Ale
146 zase, v určitých směrech to bylo přísné, určitě se nesměly překročit jakési
147 mantinely a pravidla. Ale nebylo to asi takové, jak když vzpomenu
148 manželčiny rodiče. U mých rodičů to bylo trošku posunuté, ale taky, když se
149 u nás řeklo, v sedm hodin doma, tak to prostě bylo v sedm a přes to vlak
150 nejel. To dneska už nikde moc není. Teda nevím, jak vy jste to měla...

151 *No, já hodně podobně.*

152 Ono takové to smlouvání. Ze mě, jednak, v těch čtrnácti by si v mé době
153 nikdo ani netroufl jít na nějaký ples, jediné zábavy, před těmi pětáctičetmi
154 lety, byly čaje. Nevím, jestli víte, co to je. Jo, ty kavárny se živily tím, že
155 odpoledne v neděli, to se začínalo tak ve tři, ve čtyři odpoledne a končilo to
156 někdy tak kolem sedmé, osmé večer. To bylo jediné, a pak hned šupem
157 domů. Neříkám, že někteří neměli třeba větší volnost, ale u nás to tak bylo.
158 A naše holky, do těch 17, 18 let, ne, že by nechodily do tanečních, nebo že
159 by sem tam někde nechodily s nějakým klukem, ale měly nějaký řád,
160 respektovaly ho, jestli se jim to líbilo, nebo nelíbilo, teďka jsou dospělé, a
161 ani jedna si nestěžuje na to dětství, že by byly nějak týrané. Tak bití se u nás
162 nevedlo vůbec, to bych měl strach, že bych jim spíš něco udělal. To ne. Spíš
163 je babina někdy vyplácala, protože jim třeba řekla, že by měly jít zavřít
164 slepice a ony nešly, tak vzala vařečku a bylo.

165 *Takže žily s babičkou. To dělá taky hodně, že měly takovou tu úctu ke*
166 *starším, k prarodičům.*

167 Tak, tak, to jo. Protože babina byla v té rodině, vůbec, když zemřel její
168 manžel, ten zemřel o deset let dříve, než ona, tak ona to měla na starost.

169 *A můžu se zeptat, jak jsou staré vaše dcery?*

170 Nejstarší bude mít příští rok 40 let, ta druhá oslavovala letos 30 let a ta
171 nejmladší bude mít 24 let, ta ještě studuje medicínu. Takže tak.

172 *A žije některá z těch starších tady na Hlučínsku? Nebo s vámi?*

173 Ne. Ta nejstarší žije v Opavě, ta prostřední je už jedenáct let v Anglii, ta je
174 takový umělecký typ. (...)

175 *A když byly malé, měly nějaké povinnosti doma?*

176 No to určitě, měly. I svoje věci, když byl prostě čas na úkoly, tak se dělaly
177 úkoly, dneska se úkoly nedělají. Naučily se učit všechny. Neměly problém
178 se školou. Každá sice měla, nebo má, jinou povahu, to je jasné. Ale základní
179 povinnosti, že tam se musí uklidit, tam se musí prát nebo vařit, manželka je
180 vedla k tomu, to všechny umí, protože s tím neměly problém.

181 *No a teď jako učitel, dokázal byste porovnat, jestli se to nějak změnilo? Je*
182 *jasné, že teď, v těch posledních pěti nebo deseti letech...*

183 Jako děti?

184 *Ano, jejich výchova, to, jak jsou vychovávané doma.*

185 Obrovský.

186 *Protože i tady asi klesla ta autorita...*

187 Jo, a to kohokoli. Rodičů, prarodičů, to nevím. Ale autorita rodičů je
188 rozhodně úplně někde jinde. Tady se vám, v této škole, dennodenně vyjádří
189 nějaký žák s takovým despektem o svých rodičích, že to je až zarážející.
190 Posun je neskutečný. Ono se to dost dlouho omlouvalo tím, že to je taková
191 demokracie, že to dříve bylo příliš autoritářské. Já si to nemyslím, na bývalý
192 režim jsem nadával taky, ale tahleto nesprávně pochopená demokracie, která
193 je teďka, ta musí být záhubou. (...) Za mě bylo plnění povinností takové, že
194 když se řeklo, že to bude takhle, tak o tom nikdo neměl odvalu diskutovat.
195 Že se našli grázlové i v době, kdy já jsem chodil do školy, to je pravda. Ale
196 tehdy dostal důtku, když to nepomohlo, tak dostal dvojku nebo trojku
197 z chování a když to nepomohlo, tak skončil v polepšovně, tehdy to byl
198 oficiální název. A z té polepšovny většina z nich přišla tak, ne že by jim to
199 někdo v té hlavě předělal, ale oni dostali takový strach, že by tam museli
200 znovu, že potom dělali dobrotu. Že měli třeba blbé známky, to je pravda.
201 (...)

202 *Teď je asi problém, že se ta výchova z rodin přesouvá do školy. Nebo ti*
203 *rodiče to tak očekávají, že?*

204 Ano, ano, to si oni myslí. Očekávají to od školy, ale neočekávají, že je ta
205 škola bude nutit, aby něco dělaly. (...) Takže posun je nejen v kázni, ale i
206 znalostech, v ochotě se učit.

207 *Takže se asi shodneme, že hlavní problém je to, že tam chybí základ z té*
208 *rodiny.*

209 Ano, to jo. Rodina je základ v každém případě. Škola to už pak nemůže
210 dohnat.

211 *A myslíte si, že je to otázka posledních třeba deseti nebo patnácti let?*

212 No tak, jak jste řekla. Ono se to posouvá, po těch krůčcích. Ale rozhodně
213 ten největší posun nastal pár let po revoluci. Oni teď chtějí mít jenom práva.
214 Ve škole neuslyšíte od děcek, že mají nějaké povinnosti. Oni mají právo se
215 vyjádřit. To jim nikdo nebere. Ale nemůžou se vyjádřit v době, kdy vy jim
216 vykládáte o učivu. Ale oni si myslí, že ano. Teď je tady učitel od toho, aby
217 poslouchal, co říkají žáci, a ne naopak.

218 *A myslíte si, že to bylo jiné, tady v okolí, na Hlučínsku? Protože i díky*
219 *historickým událostem tady všichni více drželi při sobě, rodina dlouho žila*
220 *pohromadě, s babičkou, dědečkem, a tak. Že by se to mohlo ukázat i v té*
221 *výchově. Protože vlastně to nejdůležitější dítě pochytí doma, v rodině, i to*
222 *jednání s dospělými a tak.*

223 No, já myslím, že ten venkova už dohnal ta města.

224 *Teď už asi jo, to souhlasím. Spíš když byl rozdíl, už když jste byl vy*
225 *vychováván a vaše žena, ať už to náboženství, nebo co doma museli dělat.*
226 *Že tady byl jiný způsob života, a tím pádem možná i jiná výchova v té*
227 *rodině.*

228 No, když to vezmeme z toho hlediska společenského, jak ty autority dříve, i
229 třeba trošku násilím držené, tak teď už se lidé s despektem vyjadřují i o těch
230 autoritách, které dříve byly tolik uctívané.

231 *Je pravda, že ta doba už doběhla i sem, hodně lidí se sem stěhuje, a to taky*
232 *dělá dost. Protože některé děti mohou být doma vychovávány přísně a*
233 *přijdou do školy a vidí, že to tak všude není a mají to srovnání, jak to je*
234 *v jiných rodinách. Spíš když nebudu brát těch posledních deset, patnáct let,*
235 *tak že se tady hodně dlouho držela ta autorita třeba toho faráře.*

236 Ano, autority vůbec tady, to jo. Třeba i my, když jsme nadávali na starostu
237 tady, tehdy to byl pan řídící, tak se sice našli lidé, kteří hubovali, ale

238 víceméně to byla autorita, na kterou si dlouho nikdo nic moc nedovolil. A to
239 byli třeba politici, kteří tam byli dosazeni komunistickou stranou, ale i
240 přesto ho většina lidí brala jako představitele obce a měla respekt. Ale
241 dneska už ten představitel obce asi není vnímán takovým pohledem, jak to
242 bylo tehdy. (...)

243 *Ted' už je to hodně těžké, no. Ale myslím, že tady to bylo vždycky takové*
244 *uzavřenější, že se tady držely ty konzervativní hodnoty. Že na to, jak to bylo*
245 *třeba jinde, se to tady drželo dlouho.*

246 To určitě, to jo. Tím, že ten region tady byl, že ta část vlastně zůstala Marii
247 Terezii, po prusko-rakouských válkách. A oni tady jednou byli u toho, pak u
248 toho. Pořád to byla Česká republika, ale když třeba přišel Hitler, tak oni ti
249 chlapi v podstatě neměli vyhnutí a museli jít do Německa, i když zdaleka
250 všichni nechtěli. Takže tím byl ten region takový... asi bychom těžko
251 v České republice našli takový, který by byl, myslím, že to není nadnesené,
252 tak trochu fackovaný tou dobou a zbytkem republiky. No a oni tu tím byli
253 přeci jenom trošku jiní a drželi více při sobě.

254 *Ano, tady jde vidět, že rodiny žily pohromadě, více generací. Domy jsou tu*
255 *hodně velké, jde to poznat.*

256 Jo, jo. Ted' už ale, když se staví, tak jenom pro sebe. Tady je dům, kdy
257 rodiče tu mají velký dům, ale mladí si postavili svoje. Ale ano, to, co říkáte
258 je úplná pravda. Ta soudržnost, to co tu bylo, to se tu udrželo podstatně
259 déle, než asi kdekoli jinde. Ale už se to vytrácí.

260 *Ano, ted' už se tomu ani nedá ubránit.*

261 Jo. A ty generace, které budou následovat, tak to už asi nebude. A do
262 budoucna těžko budete vysvětlovat, že to bylo takhle nebo takhle, protože
263 vám už skoro nikdo neuvěří. Ale bohužel se to všechno změnilo. V té
264 struktuře rodiny ještě, dejme tomu, přetrvává. Je pravda, že manželka byla
265 druhá nejmladší, proto byl ten generační rozdíl dost velký, a ted' už s těmi
266 prarodiči nemůžeme být. Ale jinde, vybavenost domácností, způsob

267 chování. Jen chci říct, že teď už i ty nejmodernější záležitosti se týkají
268 bývalé Pražské úplně stejně, jako jakéhokoli jiného regionu.

269 *Ano, to jo. Vy, jako učitel, jste jen měl šanci, tím, že jste učil celou dobu*
270 *tady v tom regionu, zachytit ten posun.*

271 Ano, to je obrovský rozdíl teď. A to už se nevrátí. Nevím, jak to ta
272 společnost vyřeší, já tady nevidím žádnou sílu, která by dostala na svou
273 stranu ty lidi. Tohleto se pokazilo seshora a zespod to nikdo nespraví. (...)